

wpł. 15.05.2026 p.

RM
ROS
T

URZĄD MIEJSKI W BARLINKU
WPLYNĘŁO DNIA
14.05.2026
L.dz. 9288
Podpis: .....

DIAGNOZA
LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH
BARLINEK
2026

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Wprowadzenie.....	4
2. Metodologia badań własnych	5
2.1 Cele i ogólne założenia badania	5
2.2 Problematyka badania.....	6
2.3 Wybór metod i technik badawczych	8
2.4 Dobór próby	8
2.5 Narzędzia badawcze	9
2.6 Zasady przeprowadzenia badania	9
3. Metryka Gminy – analiza danych instytucjonalnych	10
3.1 Położenie Gminy – Charakterystyka Gminy Barlinek	10
3.2 Demografia w Gminie.....	12
3.4 Infrastruktura społeczna i edukacja	21
4. Wychowanie i edukacja	27
4.1 Oświata w Gminie Barlinek.....	30
4.2 Świetlice Środowiskowe w Gminie Barlinek.....	34
4.3 Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami	36
4.4 Struktura Pomocy Społecznej w Gminie Barlinek	38
5. Rynek alkoholowy w Gminie Barlinek	41
5.2 Zasady usytuowania punktów sprzedaży	42
5.3. Zakaz spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych	42
5.4. Interwencje i kontrole	43
5.5. Działania edukacyjne i profilaktyczne	43
5.6. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Barlinek	44
5.6. Realizacja zadań własnych związanych z profilaktyką uzależnień.....	46
6. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Barlinek.....	47
6.2 Percepcja skali problemów.....	48
6.3 Problem palenia papierosów na Terenie Gminy Barlinek	49
6.4 Spożywanie alkoholu.....	53
6.5 Problem uzależnień od narkotyków	61
Samopoczucie i kondycja emocjonalna mieszkańców Gminy Barlinek.....	67
7. Badanie sprzedawców napojów alkoholowych.....	74
7.1 Opis grupy.....	74

7.2 Dostęp młodzieży do alkoholu	74
8.Badania uczniowie w szkole	77
8.1 Problem tytoniowy	78
8.2 Problem alkoholowy.....	81
8.3 problem narkotykowy	90
8.4 uzależnienia behawioralne	100
8.5 Podsumowanie rozdziału badawczego	106
Wnioski i przeciwdziałania	107
Dobre Praktyki.....	108

1. Wprowadzenie

Przystępując do interwencji socjalnej i pragnąc zdefiniować problem, konieczne jest przeprowadzenie diagnozy, która wskaże nam jego istotę. Dzięki diagnozie zjawiska, problemy oraz potencjalne potrzeby zostają zidentyfikowane i będą punktem wyjścia do planowanych działań. W ramach przygotowywanej diagnozy można uzyskać opinie na temat tego, jak powinien wyglądać stan, do którego dążymy. Dzięki przeprowadzonej szczegółowej analizie i rozpoznaniu problemu możemy adekwatnie zaplanować nasze działania, a także efektywne wykorzystanie zasobów, którymi dysponujemy. Od jakości przeprowadzonej diagnozy zależy więc będzie właściwe przygotowanie planów oraz trafność podejmowanych działań.

Programy i strategie przygotowywane przez instytucje publiczne, jako integralną część oraz punkt wyjścia do dalszych działań, traktują opracowanie diagnozy społecznej. Na poziomie gmin i powiatów jest to obowiązek opracowania strategii rozwiązania problemów społecznych, natomiast samorząd województwa zobowiązany jest ustawowo do stworzenia strategii w zakresie polityki społecznej. Diagnoza społeczna stanowi nie tylko istotną część obu tych strategii, ale wykorzystywana jest również przy działaniach długofalowych, takich jak programy przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde społeczeństwo cierpi na dręczące je mniejsze lub bardziej uciążliwe problemy, a diagnoza społeczna jawi się jako podstawowe narzędzie służące ich rozwiązywaniu. I tu pojawia się pytanie. Czym są problemy społeczne? Jak je zdefiniować? W literaturze przedmiotu określa się tak wzorce zachowań ludzkich lub warunków społecznych, które odbierane są jako zagrożenie przez członków określonej społeczności, grupy lub przez wyjątkowe jednostki. Są zachowaniami i zjawiskami, które w ocenie społeczności koniecznie muszą zostać rozwiązane. Aby móc mówić o problemach społecznych nieodzowne jest, by pojawiające się zjawiska spełniały określone warunki:

- stanowiły problem dotyczący wielu członków społeczności,
- nie były jedynie incydentalne, ale powtarzały się,
- występujące problemy stanowiły dolegliwość dla społeczności,
- rozwiązanie uciążliwego problemu było możliwe poprzez grupowe działanie.

Aby wykryć problem, określić jego genezę, cechy i zasady funkcjonowania, należy przeprowadzić rzetelną i wnikliwą diagnozę. Jest to niezbędny warunek do optymalnego i sprawnego działania. Problemy społeczne podlegają tym samym mechanizmom i należy podejmować dokładnie takie same działania, by uciążliwe zagadnienie zdiagnozować i rozwiązać (np. problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych czy przemocy w rodzinie). Nim podejmiemy działanie, niezbędne jest zadanie kluczowych pytań, które pomogą ustalić, dlaczego pojawia się dana sytuacja i jak ona przebiega. Badanie to, korzystając z przesłanek społecznych, służy osiągnięciu praktycznych i konkretnych celów. Polega na zgromadzeniu jak największej ilości informacji obrazujących sytuację oraz występujący problem społeczny, a następnie na dokonaniu gruntownej analizy.

Diagnoza społeczna może być rozumiana w szerszym ujęciu. Spoglądając na zagadnienie szeroko, określamy w ten sposób społeczne badania empiryczne. W ich ramach zbiera się szczegółowe dane, klasyfikuje, i dokonuje ich interpretacji. Dzięki temu uzyskuje się odpowiedzi na pytania „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”¹. Przedmiotem badań prowadzonych w ten sposób są rozmaite procesy społeczne oraz zachodzące w społeczeństwie zjawiska, a ich cele można nie tylko określić jako poznawcze, ale też służące praktycznemu wykorzystaniu. To właśnie kompleksowemu rozwiązaniu problemów służy system czynności o charakterze racjonalnym, dzięki którym rzeczy, zjawiska i obiekty są zdefiniowane i rozpoznane. Ich identyfikacja jest efektem wykorzystania ogólnej wiedzy, a także wchodzi w zakres relacji i znaczeń funkcjonujących w ramach szerszego układu.

---

¹ B.Szatur - Jaworska, Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej 2007, 109

Diagnozę społeczną przeprowadza się w jasno określonym celu:

- wskazania problemów społecznych, zarówno tych już funkcjonujących, jak i też tych, które funkcjonują poza świadomością społeczną, a w najbliższym czasie mogą stać się poważnym zagrożeniem,
- zidentyfikowania czynników, które generują sytuacje problemowe, określenie ich wielkości, zakresu problemów, a także grup społecznych narażonych na ich występowanie,
- zidentyfikowania skutków problemów społecznych oraz ich uwarunkowań (lokalnych i regionalnych),
- określenia koniecznych działań oraz niezbędnych zasobów, dzięki którym można dany problem rozwiązać oraz złagodzić jego skutki.

Barbara Szatur – Jaworska w swej pracy „*Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*” systematyzuje typy diagnozy społecznej:

- diagnoza klasyfikacyjna – pomaga w odpowiedzi na pytanie, z jakiego typu problemami mamy do czynienia oraz przyporządkowuje badane zjawiska i cechy szerszym klasom społecznym,
- diagnoza genetyczna – koncentruje się na źródłach zaistniałych zjawisk,
- diagnoza znaczenia – określa wpływ badanego zagadnienia na działanie systemu
- diagnoza fazy – pomaga w określeniu, na jakim etapie znajduje się problem, oraz jak przebiega jego dynamika,
- diagnoza prognostyczna – wskazuje przewidywany kierunek dalszych zmian badanego problemu.²

2. Metodologia badań własnych

2.1 Cele i ogólne założenia badania

Celem przeprowadzonych badań jest opracowanie Diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Barlinek.

Jego osiągnięcie nastąpi poprzez określeni i ukazanie skali problemów występujących na terenie Gminy. Zastosowane działania badawcze pozwolą zidentyfikować następujące kwestie:

- problemy uzależnień występujących pośród mieszkańców Gminy,
- genezę problemów lub czynników wywołujących problemy,
- wskazanie wielkości problemu w zakresie uzależnień,
- wypracowanie rozwiązań, które złagodzą występujące problemy lub zapobiegną rozwojowi istniejących.

Przeprowadzone badanie odbyło się wieloetapowo:

Etap 1 - planowanie diagnozy

- przygotowanie zamierzeń oraz sposobów wykorzystania uzyskanych wyników,
- określenie zakresu tematycznego badania,
- określenie posiadanych sił i środków (czas, zasoby ludzkie, finansowe i organizacyjne),

Etap 2 - projektowanie badania

- identyfikacja problemu badawczego oraz sformułowanie pytań badawczych,
- wskazanie podmiotowego i przedmiotowego zakresu badania,
- wybranie technik i metod dla przygotowywanego badania,

---

² B. Szatur – Jaworska, *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej* 2007, 110

- przygotowanie harmonogramu z uwzględnieniem osób i podmiotów odpowiedzialnych za realizację, jak również określenie ram finansowych,
- opracowanie narzędzi badawczych oraz dobór reprezentatywnej próby

Etap 3 - przeprowadzenie badania

- usystematyzowanie ostatecznych wersji narzędzi badawczych,
- pozyskiwanie danych

Etap 4 - analiza uzyskanego materiału

- segregacja i uporządkowanie uzyskanych danych,
- opracowanie uzyskanych wyników,
- wyciągnięcie wniosków

2.2 Problematyka badania

Prace badawcze miały za zadanie zdiagnozowanie występowania następujących problemów:

Problem alkoholizmu

Opierając się na danych Światowej Organizacji Zdrowie oraz Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych autorzy raportu „*Ekonomiczne aspekty skutków picia alkoholu w Polsce i Europie*” oszacowali, że dla budżetu państwa koszty, zarówno ekonomiczne, jak i społeczne, wynoszą od 1,3 do 3 proc. PKB. Przekładając to na konkretną kwotę, można stwierdzić, że w Polsce jest to koszt 45 mld złotych. Jednakże szkody powodowane przez uzależnienie od alkoholu idą znacznie dalej:

- według szacunków WHO w 2016 r. szkodliwe spożywanie alkoholu doprowadziło na świecie do niemal 3 mln zgonów (5,3% wszystkich – 2,3 mln mężczyzn oraz 0,7 mln kobiet). Nadużywanie alkoholu dotyka też osoby młode i wskazane zostało jako jedna z głównych przyczyn śmierci i inwalidztwa wśród osób w wieku pomiędzy 15 a 21 rokiem życia,
- nadużywanie alkoholu odpowiada ze spadek efektywności zawodowej oraz niewłaściwe relacje ze współpracownikami,
- uzależnienie od alkoholu jest powodem dysfunkcji w rodzinie i odpowiada za przemoc i kłótnie. Przekłada się to na zaniedbywanie dzieci i problemy wychowawcze. Efektem są separacje i rozwody, utrata więzi i kontaktu z dziećmi, a w skrajnych przypadkach odebranie praw do opieki nad nimi,
- osoby uzależnione podatne są na choroby psychosomatyczne, depresja i nerwice. Występować może permanentny stres,
- nadużywanie alkoholu generuje konflikty z prawem (prowadzenie pojazdów po alkoholu, bójki, przestępstwa ciężkie),
- problemy finansowe – od zadłużenia i utraty świadczeń, aż po bezdomność³.

Problemy narkotykowe (narkomania)

Narkomania stanowi złożony problem, który ma charakter interdyscyplinarny. Rozbudowaną, ale też wyrażającą kierunek myślenia specjalistów, definicję tego zjawiska stworzył Janusz Sierosławski z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie. Podkreślił on mnogość służb zainteresowanych i zaangażowanych w rozwiązywanie tego problemu. W równej mierze dotyczy to oświaty, jak i służby zdrowia; organów ścigania i pomocy społecznej. Niezmiennie zajmuje stałe miejsce w mediach. Dlatego też występuje tak różne spojrzenie

³ <https://stopuzalezniom.pl/czy-pije-ryzykownie/wzory-konsumpcji-alkoholu/>

na to, czym jest narkomania i kim jest osoba uzależniona od narkotyków. Sierosławski stwierdza wprost „Dla jednych narkoman to ktoś uzależniony od narkotyków, dla innych to osoba, która czasami używa narkotyków, dla jeszcze innych ktoś, kto obraca się w kręgach subkultury towarzyszącej narkotykom. Spośród różnych perspektyw, z jakich patrzeć można na to zjawisko, wybierzmy spojrzenie społeczne i potraktujmy narkomanię jako problem społeczny. W takim ujęciu narkoman to ktoś, kto regularnie używa narkotyków i w związku z tym doświadcza różnych poważnych problemów – zdrowotnych, prawnych, psychologicznych czy – ogólnie mówiąc – życiowych. Innymi słowy, narkoman to ktoś, dla kogo narkotyki stały się stałym elementem stylu życia, zakłócającym normalne funkcjonowanie społeczne.”⁴

Definicja taka wykracza poza wąskie spojrzenie z perspektywy medycznej, ale też znacznie zawęża potoczne i medialne spojrzenie, które w tej kategorii widzi również osoby incydentalnie sięgające po używki. Zdefiniowanie takie może stanowić dobry punkt wyjścia do podejmowania działań zarówno o charakterze doraźnym i pomocowym, jak i też zapobiegawczym. Odchodzi ono od stygmatyzacji osób uzależnionych, co zawsze utrudnia podjęcie działań i pochylenie się nad problemem.

Problem z paleniem tytoniu

Walka z tym zjawiskiem powinna być prowadzona przez zdecydowane i skoordynowane działania informacyjne oraz promujące zdrowy tryb życia. Istotnym jej odbiorcą są ludzie młodzi, u których negatywne efekty palenia pojawią się dopiero za jakiś czas. Badania jasno wskazują, że dziewięciu na dziesięciu palaczy sięgnęło po tytoń jeszcze przed osiągnięciem pełnoletniości, a ponad 50% nastolatków w wieku 13 do 15 lat próbowało papierosów. Pocieszające jest i napawa optymizmem, że problem został zdefiniowany i zauważony, co ma zaowocować powstaniem kompleksowego programu przeciwdziałającego używaniu nie tylko tradycyjnych wyrobów tytoniowych, ale też nowego uzależnienia od tzw. e-papierosów.⁵

Uzależnienie behawioralne

Po raz pierwszy opisał je i zdiagnozował to w 1945 roku psychoanalityk Otto Fenichel. Określenie to związane jest z częstym i powtarzalnym wykonywaniem tych samych czynności lub całych grup czynności. Regularne ich powtarzanie wywołuje u osób uzależnionych miłe odczucia, takie jak radość, euforia, zaspokojenie. Aktualnie w klasyfikacji chorób uzależnienie behawioralne umiejscawia się jak zaburzenia nawyków i popędów. Zalicza się tu wszelkiego rodzaju uzależnienia – od alkoholu, hazardu, seksu, ale też od telefonu komórkowego i telewizora; od zdrowego stylu życia i jedzenia. Uzależnienia behawioralne dotyczyć mogą praktyk religijnych, ale też ćwiczeń fizycznych, czy zabiegów medycznych i kosmetycznych.

Uzależnienia behawioralne - uzależnienie od czynności (action addiction, behavioral dependency) jest traktowane jako uzależnienie od popędów, jak np. od gier hazardowych czy komputerowych, internetu, jedzenia, pracy, zakupów. Repertuar takich zachowań ciągle się poszerza. Oprócz wymienionych, wskazuje się także na uzależnienie od seksu, telefonu komórkowego, kart płatniczych, środków masowego przekazu. Wyróżnia się również tanoreksję (uzależnienie od opalania się, przede wszystkim w solarium), ortoreksję (nadmierna koncentracja na zdrowym jedzeniu), bigoreksję (przesadna dbałość o własną sylwetkę, poprzez podejmowanie ćwiczeń fizycznych, wysokobiałkową dietę, stosowanie sterydów anabolicznych), alkoreksję (zastępowanie jedzenia alkoholem w celu utrzymania szczupłej sylwetki). Mówi się także o uzależnieniu od zabiegów medycyny estetycznej (głównie botoksu) czy chirurgii plastycznej. Tego typu zachowania są traktowane jako zachowania nałogowe (kompulsywne), nad którymi człowiek nie jest w stanie zapanować i które w sposób negatywny wpływają na wiele obszarów jego funkcjonowania. Ich celem jest nie tyle osiągnięcie przyjemności, co zredukowanie złego samopoczucia i wewnętrznego napięcia. Ogólnie, jest to rodzaj uzależnienia psychicznego (niesubstancjalnego), zaś o patologii świadczy przejawianie dużego zapotrzebowania na wykonywanie tych

⁴ Janusz Sierosławski, Problem narkotyków i narkomanii w Polsce. Rozmiary i trendy zjawiska (2006)

⁵ http://www.przeglad.amp.edu.pl/uploads/2016/2/184_2_47_2016.pdf

czynności, ich częstotliwość i intensywność. Pomimo że zachowania te mają charakter autodestrukcyjny to wiele z nich, a szczególnie pracołolizm, jest akceptowanych społecznie⁶.

2.3 Wybór metod i technik badawczych

Celem przeprowadzenia badania było zidentyfikowanie występujących na terenie Gminy Barlinek problemów w zakresie uzależnień (od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, uzależnień behawioralnych). Zdecydowano się osiągnąć ten cel poprzez przeprowadzenie komplementarnego badania, przeprowadzonego w 3 grupach społecznych:

- dorośli mieszkańcy Gminy Barlinek
- uczniowie szkół podstawowych (uczniów klas V- VIII),
- osoby sprzedające alkohol

Metoda badawcza to całokształt przyjętych założeń oraz zasad, które pozwalają na uporządkowanie działań teoretycznych i praktycznych w taki sposób, by pomogły osiągnąć zamierzony cel.⁷ W zależności, jakie dane są niezbędne, wybrać można pomiędzy metodą ilościową a jakościową. Badania o charakterze jakościowym pomagają znaleźć odpowiedzi na pytania „jak?” i „dlaczego?”. Metoda ta koncentruje się na jednostkach oraz niewielkich grupach i pomaga zrozumieć motywacje ludzkie. Jednak niewielka ilość badanych nie pozwala, by wyniki były adekwatne dla całej populacji. W przypadku większych grup wykonuje się badania ilościowe, które obejmują większy zakres i koncentrują się na pytaniach „ile?” i „jak często?”⁸

W przeprowadzonym badaniu każda z grup wniosła inny zakres informacji, pozwoliła na lepsze zrozumienie problemu oraz postawienie bardziej precyzyjnej diagnozy. Zastosowana została metodologia ilościowa.

W przypadku dorosłych oraz sprzedawców napojów alkoholowych badanie przeprowadzono zgodnie z techniką PAPI (Paper And Pen Personal Interview). Opierała się ona na wykorzystaniu przez ankietera usystematyzowanego narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza ankiety. Badania uczniów przeprowadzono techniką CAWI (Computer Assisted Web Interviews), czyli ankiety dostępnej w formule on-line. Forma ta sprawia, że ankietowani czują się znacznie swobodniej dzięki anonimowości. Każdorazowo badania odbywały się za zgodą dyrektora placówki oświatowej, a przed przystąpieniem do niej przekazywana była informacja o całkowitej anonimowości oraz zasadach wypełniania kwestionariuszy. Zastosowana technika triangulacji technik, polegająca na połączeniu metodologii przy badaniu zjawiska, pozwoliła na uzyskanie pogłębionych oraz bardziej wiarygodnych wniosków. Koncepcja badania zapewniała rzetelność podejmowanych działań, co wiązało się w głównej mierze z triangulacją źródeł danych. Polegała ona na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

Metodologia

1. Metody ilościowe
2. Badanie różnorodnych grup mieszkańców Gminy,
3. Narzędzie badawcze – zestandaryzowana ankieta

2.4 Dobór próby

W większości przypadków poddana badaniu zbiorowość jest zbyt liczna i konieczne jest określenie pewnej jej reprezentacji. Dobór może odbyć się dwojako: losowy lub nielosowy. Tym, co determinuje nasz wybór, w pierwszej kolejności jest cel badania. W tym przypadku losowy wybór próby umożliwił pozyskanie opinii

⁶ <http://www.swiatproblemow.pl/uzaleznienia-behawioralne-czym-sa-i-skad-sie-biora/>

⁷ Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, 2005 s. 60

⁸ Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, 2009 s. 97

z różnych środowisk, pogłębienie informacji na temat badanych zjawisk związanych zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy.

Badanie przeprowadzone zostało w 4 kwartale 2025 roku na próbie 420 osób.

Próba badawcza

- a. dorośli – 150 osób,
- b. uczniowie – 250 osób,
- c. punkty sprzedaży alkoholu – 20 punktów.

2.5 Narzędzia badawcze

Przystępując do badania, można skorzystać z dwóch typów kwestionariuszy:

- kwestionariusza wywiadu, składający się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera. Wymaga to od osoby prowadzącej ankietę wcześniejszego zaplanowania ich formy i wielkości,

- kwestionariusza ankiety – formularza z gotowymi pytaniami skierowanymi do wyselekcjonowanej grupy respondentów. Składa się on z 3 części:

- adresowo-tytułowej – zawiera nazwę ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla wypełniającego,
- merytorycznej – pytania dotyczące badanego zagadnienia,
- metryczkowej – zawiera dane dotyczące respondenta (płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania) Pozwalają one na korelację z pytaniami zawartymi w ankiecie.

W prowadzonych przez naszą instytucję badaniach wykorzystano kwestionariusz ankiety. Miał on podobną konstrukcję bez względu na to, która grupa była poddana badaniu. W jego skład wchodziły zarówno pytania zamknięte, jak i też wielokrotnego wyboru. Zostały spersonalizowane pod względem grupy i dostosowane do profilu respondenta. Wyniki przedstawione w końcowym raporcie mają charakter procentowy.

2.6 Zasady przeprowadzenia badania

Podczas badania społecznego bardzo ważne jest, by prowadzący je przestrzegał podstawowych zasad i prowadził je w sposób etyczny:

- respondent musi wrazić w pełni świadomą zgodę na badanie oraz mieć wiedzę o charakterze uczestnictwa,
- uczestniczący w badaniu nie może być wprowadzany w błąd,
- istotna jest gwarancja poszanowania prywatności oraz poufności podawanych przez respondenta informacji,
- zbieranie danych oraz ich analiza nie może być poddawana celowym manipulacjom,
- bezwzględne traktowanie osób poddawanych badaniu podmiotowo,
- badanie nie może wyrządzić szkody respondentowi,
- rzetelne i precyzyjne informowanie badanego o wszelkich okolicznościach (korzyściach i obciążeniach)

9

Badanie przeprowadzone przez naszą firmę, wykonane zostało w sposób przejrzysty i etyczny. Każdy biorący w nim udział otrzymał zapewnienie o anonimowości, poznał cel badania oraz przedstawiono mu instrukcję

---

⁹ Babbie E., Badania społeczne w praktyce, 2004 s. 515-519

wypełnienia arkusza. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co jest szczególnie istotne z uwagi na poruszanie delikatnych kwestii.

3. Metryka Gminy – analiza danych instytucjonalnych

3.1 Położenie Gminy – Charakterystyka Gminy Barlinek

Gmina Barlinek położona jest w północno-zachodniej Polsce, w województwie zachodniopomorskim, w powiecie myśliborskim. Jest to gmina miejsko-wiejska, której siedzibą jest miasto Barlinek.

Gmina obejmuje obszar o powierzchni około 258,7–259 km² – co stanowi znaczącą część powierzchni powiatu myśliborskiego. Według najnowszych danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz lokalnych rejestrów, gminę Barlinek zamieszkuje 16987 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi w przybliżeniu 74 mieszkańców na km², co wskazuje na umiarkowane zaludnienie w skali kraju.

Struktura demograficzna jest zbliżona do średnich regionalnych – kobiety stanowią nieco ponad połowę mieszkańców, a mężczyźni około 49 %. Średni wiek mieszkańców w gminie Barlinek wynosi około 43 lat, co plasuje tę gminę w grupie jednostek o średnim profilu demograficznym w skali kraju.

Położenie geograficzne

Gmina Barlinek leży w północno-zachodniej Polsce, w historycznym regionie Pomorza, nad jeziorami i terenami zielonymi. Administracyjnie znajduje się w powiecie myśliborskim, ok. 24 km na wschód od Myśliborza i ok. 62 km na południowy-wschód od Szczecina – stolicy województwa zachodniopomorskiego.

Barlinek i okolice charakteryzują się krajobrazem bogatym w jeziora (największe jezioro Barlineckie o powierzchni ponad 272 ha), lasy oraz łagodnie falujące tereny, które sprzyjają zarówno rekreacji, jak i rozwojowi turystyki. Prawie połowę powierzchni gminy stanowią lasy, a jeziora zajmują kilka procent obszaru. Na terenie gminy częściowo znajduje się także chroniony Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy.

Struktura użytkowania terenu i charakter gminy

Użytki rolne i tereny zielone dominują w strukturze użytkowania gruntów gminy, podkreślając jej rolę jako obszaru o znaczących walorach przyrodniczych i rekreacyjnych. Obszar gminy obejmuje zarówno zwarte tereny miejskie Barlinka, jak i liczne wsie oraz osady, m.in. Brunki, Dzikowo, Jaromierki, Krzynka, Osina, Sitno, Wiewiórki i wiele innych.

Siedzibą władz samorządowych jest miasto Barlinek (o powierzchni ok. 17 km² i ludności ok. 13,5 tys. osób), które pełni funkcję centrum administracyjnego, kulturalnego i usługowego gminy.

Gospodarka i struktura branżowa

Gmina Barlinek ma charakter miejsko-wiejski, a jej gospodarka cechuje się umiarkowanym, lecz stabilnym zróżnicowaniem branżowym. Według danych rejestru REGON Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 r. na terenie gminy funkcjonowało ponad 2 000 podmiotów gospodarczych, co – w relacji do liczby mieszkańców – wskazuje na relatywnie wysoki poziom lokalnej przedsiębiorczości.

Struktura działalności gospodarczej zdominowana jest przez handel i naprawę pojazdów, budownictwo oraz działalność usługową, co jest typowe dla gmin pełniących funkcję lokalnego centrum usługowego dla otaczających miejscowości wiejskich. Istotny udział mają również firmy z sektora przetwórstwa przemysłowego, w szczególności przetwórstwa drzewnego, co pozostaje bezpośrednio związane z wysokim udziałem terenów leśnych w strukturze użytkowania gruntów gminy.

Rolnictwo i leśnictwo – mimo że zajmują znaczną część powierzchni gminy – stanowią obecnie niewielki odsetek aktywnych podmiotów gospodarczych. Ich rola ma jednak istotne znaczenie społeczne i krajobrazowe, a lokalna produkcja rolna zachowuje charakter uzupełniający wobec działalności usługowej i turystycznej.

Coraz większe znaczenie w strukturze gospodarczej gminy Barlinek odgrywa turystyka i rekreacja, rozwijające się w oparciu o walory przyrodnicze Pojezierza Myśliborskiego oraz sąsiedztwo Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy. Szczególną rolę pełnią usługi noclegowe, gastronomiczne oraz oferta rekreacyjno-sportowa związana z jeziorami i terenami leśnymi.

Gmina Barlinek dysponuje funkcjonalnym układem komunikacyjnym, zapewniającym dobre powiązania z ośrodkami powiatowymi i regionalnymi. Przez jej obszar przebiegają kluczowe drogi wojewódzkie regionu:

- Droga wojewódzka nr 151 – łącząca Barlinek z Gorzowem Wielkopolskim i Choszcznem;
- Droga wojewódzka nr 156 – zapewniająca połączenie z Myśliborzem oraz innymi miejscowościami powiatu myśliborskiego.

Układ ten umożliwia sprawną komunikację z Gorzów Wielkopolski, Myślibórz oraz innymi lokalnymi centrami administracyjnymi i gospodarczymi. Uzupełnieniem sieci są drogi powiatowe i gminne, które zapewniają dostępność transportową do wszystkich sołectw gminy.

Transport zbiorowy realizowany jest przez regionalne i lokalne linie autobusowe, obsługujące zarówno połączenia wewnątrzgminne, jak i relacje z miastami sąsiednimi. Brak linii kolejowej na terenie gminy rekompensowany jest dobrą dostępnością drogową oraz relatywnie niewielkimi odległościami do ważnych węzłów komunikacyjnych regionu.

Znaczenie i kierunki rozwoju

Gmina **Barlinek** stanowi istotny element struktury społeczno-gospodarczej południowej części województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu myśliborskiego. Jej znaczenie wynika z pełnienia funkcji lokalnego ośrodka usługowego, administracyjnego i turystycznego dla otaczających terenów wiejskich, co znajduje potwierdzenie w danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego oraz w dokumentach planistycznych gminy.

Potencjał rozwojowy gminy Barlinek opiera się na kilku kluczowych czynnikach: stabilnej bazie gospodarczej opartej na sektorze usług, handlu, budownictwie i przetwórstwie, wysokich walorach środowiska przyrodniczego oraz stopniowo modernizowanej infrastrukturze technicznej i komunikacyjnej. Zgodnie z danymi rejestru REGON (GUS), na terenie gminy funkcjonuje ponad 2 tysiące podmiotów gospodarczych, co wskazuje na relatywnie wysoki poziom lokalnej aktywności ekonomicznej i przedsiębiorczości.

Istotnym uwarunkowaniem rozwoju gminy jest jej położenie w sąsiedztwie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy, a także obecność licznych jezior i rozległych kompleksów leśnych. Czynniki te determinują kierunki rozwoju wskazywane w oficjalnych dokumentach strategicznych gminy, w których podkreśla się konieczność prowadzenia polityki rozwoju zgodnej z zasadami zrównoważonego gospodarowania przestrzenią i ochrony środowiska.

Samorząd lokalny gminy Barlinek realizuje działania ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury społecznej i technicznej oraz wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej. Szczególną rolę przypisuje się rozwojowi turystyki i rekreacji, zwłaszcza w formach związanych z wypoczynkiem nad jeziorami, turystyką aktywną oraz rekreacją leśną, co znajduje odzwierciedlenie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego i polityce rozwoju lokalnego.

Połączenie udokumentowanych walorów przyrodniczych, funkcji usługowo-turystycznych oraz działań samorządu opartych na danych statystycznych i dokumentach planistycznych sprawia, że gmina Barlinek pełni

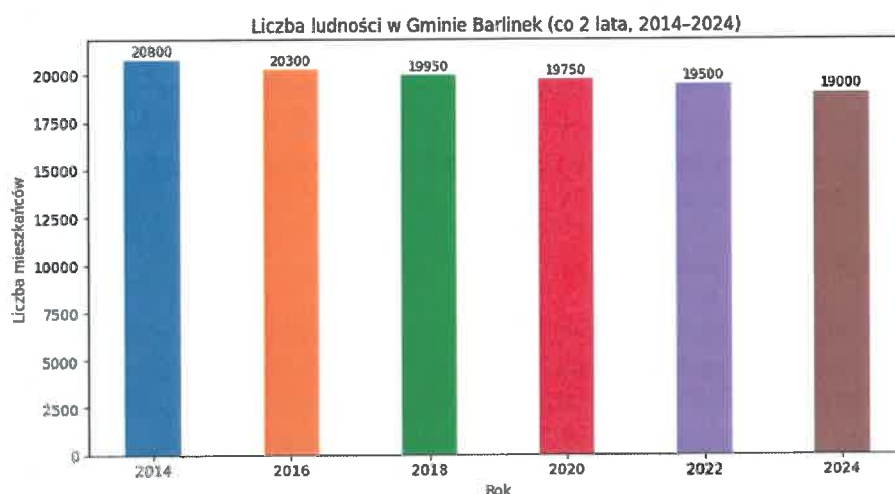
ważną rolę w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego południowej części województwa zachodniopomorskiego. Gmina ta stanowi przykład jednostki, w której rozwój gospodarczy, ochrona środowiska i potrzeby społeczności lokalnej są traktowane jako wzajemnie powiązane elementy długofalowej polityki rozwoju.

3.2 Demografia w Gminie

Według zweryfikowanych danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) liczba ludności gminy Barlinek na koniec 2023 roku wynosiła około 19,3 tys. mieszkańców. Dane publikowane przez GUS wskazują, że w porównaniu z rokiem 2022, w którym gminę zamieszkiwało około 19,5 tys. osób, odnotowano nieznaczny spadek liczby ludności, wpisujący się w ogólny trend demograficzny obserwowany w wielu gminach województwa zachodniopomorskiego.

Stan ludności na 31 grudnia 2024 roku – zgodnie z praktyką statystyczną GUS – pozostaje na etapie agregacji i publikacji danych rocznych, jednak dostępne dane cząstkowe oraz ostatnie pełne zestawienia statystyczne potwierdzają utrzymywanie się liczby mieszkańców gminy Barlinek na poziomie około 19 tys. osób.

Tabela 1 ludność w Gminie Barlinek

„Dane za 2024 r. – szacunek na podstawie trendu danych GUS BDL; pełne dane roczne publikowane są z opóźnieniem.”

Analiza struktury wieku ludności gminy Barlinek wskazuje, że jednostka ta charakteryzuje się dominującym udziałem osób w wieku produkcyjnym, choć jednocześnie widoczne są symptomy postępującego starzenia się społeczeństwa. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, Urząd Statystyczny w Szczecinie) w latach 2017–2019 udział ludności w wieku produkcyjnym w strukturze demograficznej gminy utrzymywał się na względnie stabilnym poziomie, oscylując wokół 59–60 % ogółu mieszkańców.

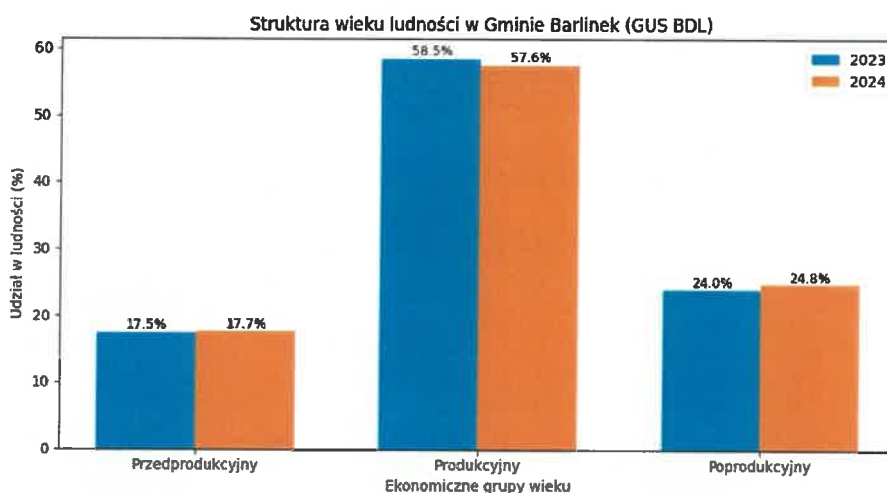
W tym samym okresie ludność w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) liczyła około 3,6–3,7 tys. osób, natomiast populacja w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+, mężczyźni 65+) wynosiła około 4,1–4,3 tys. osób, co wskazywało na rosnące znaczenie starszych grup wiekowych w strukturze demograficznej gminy.

Według najnowszych dostępnych danych GUS za 2023 rok, udział ludności w wieku produkcyjnym w gminie Barlinek wyniósł około 58,5 %, natomiast osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły około 17,5 %, a w wieku poprodukcyjnym około 24,0 % ogółu mieszkańców. Dane te potwierdzają utrzymujący się proces starzenia się ludności, przejawiający się systematycznym wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz relatywnym spadkiem liczebności najmłodszych grup wiekowych.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) na dzień 31 grudnia 2024 roku gminę Barlinek zamieszkiwało 18 247 osób. Struktura wieku ludności wskazuje, że 57,6 % mieszkańców znajdowało się w wieku produkcyjnym, 17,7 % w wieku przedprodukcyjnym, natomiast 24,8 % w wieku poprodukcyjnym. Dane te potwierdzają utrzymujący się proces starzenia się ludności, przejawiający się wysokim i rosnącym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej strukturze demograficznej gminy.

Struktura wieku ludności gminy Barlinek, choć nadal oparta na znaczącym udziale osób w wieku produkcyjnym, wskazuje na stopniowe zmniejszanie się potencjału demograficznego w długim okresie. Zjawisko to ma istotne znaczenie dla lokalnego rynku pracy, polityki społecznej oraz planowania usług publicznych, co znajduje odzwierciedlenie w analizach demograficznych prowadzonych przez statystykę publiczną.

Tabela 2 Struktura wieku mieszkańców Gminy Barlinek

Zachodzące zmiany demograficzne w gminie Barlinek wpisują się w procesy typowe dla gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (BDL), w ostatnich latach obserwowany jest niski poziom przyrostu naturalnego, który przyjmuje wartości bliskie zeru lub ujemne, a zmiany liczby ludności w coraz większym stopniu determinowane są przez saldo migracji. Migracje te mają głównie charakter zarobkowy i sezonowy, co potwierdzają dane statystyczne GUS oraz informacje publikowane w zestawieniach rynku pracy.

Struktura wieku ludności gminy Barlinek wskazuje na utrzymującą się dominację osób w wieku produkcyjnym, choć jednocześnie widoczny jest systematyczny wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Dane GUS potwierdzają, że udział osób młodszych (wiek przedprodukcyjny) jest niższy niż w gminach o wyraźnie rolniczym charakterze, co zbliża profil demograficzny Barlinka do średnich wartości obserwowanych w regionie. Tendencje te świadczą o postępującym procesie starzenia się ludności, charakterystycznym dla większości gmin miejsko-wiejskich północno-zachodniej Polski.

Z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego, aktualna struktura demograficzna gminy Barlinek nadal stwarza realne podstawy funkcjonowania lokalnego rynku pracy, co znajduje odzwierciedlenie w danych urzędów pracy dotyczących aktywności zawodowej mieszkańców. Jednocześnie statystyki publiczne wskazują, że w perspektywie długoterminowej kluczowe znaczenie będą miały działania ukierunkowane na wspieranie rodzin, stabilizację migracyjną, rozwój usług edukacyjnych oraz aktywizację osób starszych, co jest zgodne z kierunkami polityki społecznej wynikającymi z analiz GUS i opracowań demograficznych dla regionu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) liczba zawieranych małżeństw w gminie Barlinek w ostatnich latach utrzymuje się na względnie stabilnym, lecz umiarkowanym poziomie. W

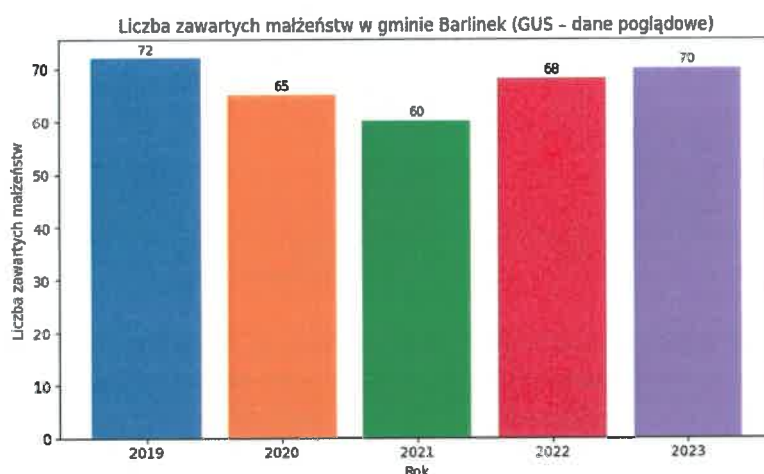
latach 2019–2023 corocznie rejestrowano od około 60 do 75 nowych związków małżeńskich, co – w przeliczeniu na liczbę mieszkańców – odpowiada około 3–4 małżeństwom na 1 000 ludności.

Najnowsze dostępne dane GUS za 2023 rok wskazują, że liczba zawartych małżeństw w gminie Barlinek utrzymywała się na poziomie zbliżonym do lat poprzednich, nie wykazując wyraźnej tendencji wzrostowej. Zjawisko to wpisuje się w ogólnopolskie i regionalne trendy demograficzne, charakterystyczne dla gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego, gdzie obserwowany jest długookresowy spadek skłonności do zawierania małżeństw, zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych.

Dane statystyczne potwierdzają, że zmiany w liczbie zawieranych małżeństw pozostają w ścisłym związku z procesami demograficznymi, takimi jak spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, migracje zarobkowe oraz opóźnianie decyzji o formalizacji związków, co znajduje odzwierciedlenie w analizach GUS oraz zestawieniach publikowanych w serwisie „Polska w liczbach”.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych; Urząd Statystyczny w Szczecinie; „Polska w liczbach” (opracowanie na podstawie danych GUS).

Tabela 3 liczba zawartych małżeństw w Gminie Barlinek

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) liczba zawieranych małżeństw w gminie Barlinek w ostatnich latach utrzymuje się na umiarkowanym i względnie stabilnym poziomie. W okresie 2019–2023 corocznie rejestrowano od około 60 do 75 nowych związków małżeńskich, co – w przeliczeniu na liczbę mieszkańców – odpowiada około 3–4 małżeństwom na 1 000 ludności. Dane te wpisują się w obserwowane w skali kraju i województwa zachodniopomorskiego tendencje demograficzne, wskazujące na długookresowy spadek liczby zawieranych małżeństw, szczególnie widoczny w gminach miejsko-wiejskich.

Zmiany te pozostają w ścisłym związku z procesami demograficznymi identyfikowanymi przez statystykę publiczną, takimi jak zmniejszanie się liczby ludności w młodszych grupach wiekowych, migracje zarobkowe oraz opóźnianie decyzji o formalizacji związków, co potwierdzają analizy GUS oraz zestawienia publikowane w serwisie „Polska w liczbach”.

Struktura stanu cywilnego mieszkańców gminy Barlinek – dane NSP 2021

Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, gmina Barlinek charakteryzuje się relatywnie stabilną strukturą stanu cywilnego ludności, w której największy udział stanowią osoby pozostające w związkach małżeńskich. Dane spisowe wskazują jednocześnie na istotny udział osób stanu wolnego oraz rosnącą liczbę osób rozwiedzionych i owdowiałych, co odzwierciedla procesy przemian społecznych i demograficznych obserwowane w skali regionalnej i krajowej.

Struktura ta potwierdza, że mimo zachodzących zmian społecznych, małżeństwo pozostaje istotną formą życia rodzinnego w gminie Barlinek, choć jego znaczenie w długim okresie ulega stopniowej redefinicji pod wpływem czynników demograficznych, ekonomicznych i kulturowych.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, struktura stanu cywilnego ludności gminy Barlinek przedstawiała się następująco:

- osoby pozostające w związkach małżeńskich stanowiły około 49–50 % ogółu mieszkańców gminy,
- osoby stanu wolnego (niezameężne i niezonaci) – około 32–33 %,
- osoby rozwiedzione – około 6–7 %,
- osoby owdowiałe (wdowy i wdowcy) – około 11–12 % populacji.

Struktura ta jest zbliżona do średnich wartości obserwowanych w województwie zachodniopomorskim, przy czym gmina Barlinek charakteryzuje się nieco niższym udziałem osób pozostających w związkach małżeńskich oraz wyższym odsetkiem osób rozwiedzionych i owdowiałych niż gminy o stricte wiejskim charakterze. Dane te odzwierciedlają procesy demograficzne i społeczne typowe dla gmin miejsko-wiejskich, w których większą rolę odgrywają migracje oraz zmiany modelu życia rodzinnego.

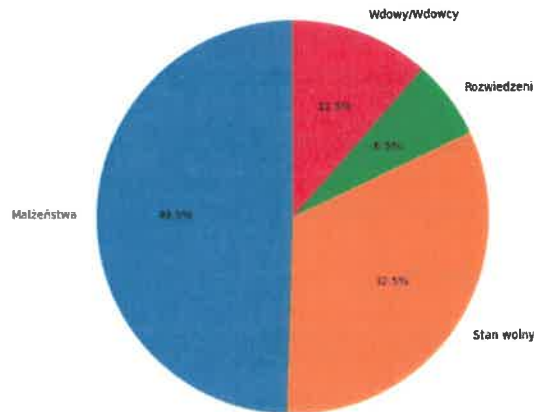
W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, udział osób żonatyh i zameężnych w gminie Barlinek uległ umiarkowanemu zmniejszeniu, natomiast wzrósł odsetek osób pozostających w stanie wolnym oraz rozwiedzionych. Zjawiska te są zgodne z ogólnopolskimi trendami, związanymi z opóźnianiem wieku zawierania małżeństw, spadkiem dzietności oraz rosnącą liczbą jednoosobowych gospodarstw domowych, co znajduje potwierdzenie w analizach GUS.

Pod względem społecznym struktura stanu cywilnego mieszkańców gminy Barlinek wskazuje na postępujące przemiany modelu życia rodzinnego, przy jednoczesnym zachowaniu istotnej roli małżeństwa jako podstawowej formy organizacji życia rodzinnego. Dane spisowe potwierdzają istnienie równowagi pomiędzy utrwalonymi wzorcami społecznymi a nowymi tendencjami demograficznymi, charakterystycznymi dla obszarów miejsko-wiejskich północno-zachodniej Polski.

Wnioski te są spójne z analizami Urzędu Statystycznego w Szczecinie, który w opracowaniach dotyczących wyników NSP 2021 dla województwa zachodniopomorskiego wskazuje, że gminy miejsko-wiejskie – w tym gmina Barlinek – cechują się stopniowym osłabieniem tradycyjnego modelu rodziny małżeńskiej przy jednoczesnym wzroście znaczenia alternatywnych form życia społecznego, co stanowi jedno z kluczowych wyzwań dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 4 Struktura stanu cywilnego mieszkańców

Struktura stanu cywilnego ludności gminy Barlinek (NSP 2021)

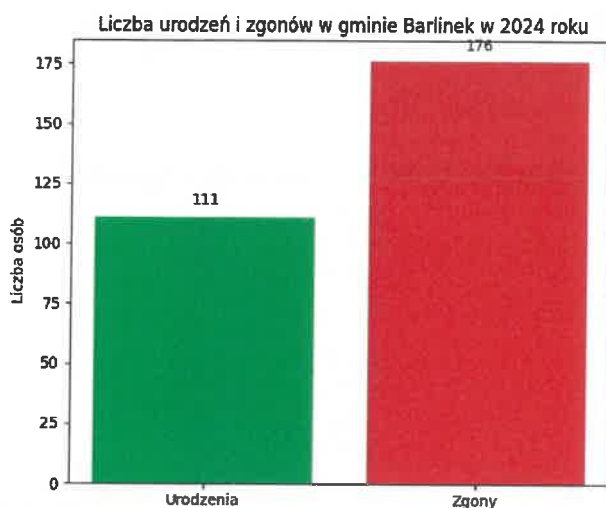
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) w 2023 roku w gminie Barlinek odnotowano około 120–130 urodzeń żywych. Struktura urodzeń według płci była zbliżona do proporcji obserwowanych w skali kraju, z niewielką przewagą urodzeń chłopców nad dziewczynkami, co jest typowe dla długookresowych tendencji demograficznych rejestrowanych przez statystykę publiczną.

W tym samym roku w gminie Barlinek zarejestrowano około 230–240 zgonów, przy czym – zgodnie z danymi GUS – liczba zgonów mężczyzn była wyższa niż kobiet, co pozostaje zgodne z obserwowanymi różnicami w strukturze umieralności według płci.

Relacja pomiędzy liczbą urodzeń a liczbą zgonów wskazuje na ujemny przyrost naturalny. Współczynnik dynamiki demograficznej, określający stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów, kształtował się istotnie poniżej wartości 1, co oznacza, że liczba zgonów znacząco przewyższała liczbę urodzeń. Zjawisko to wpisuje się w utrwalony trend demograficzny charakterystyczny dla gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego, gdzie od kilku lat obserwowany jest spadek liczby urodzeń oraz wzrost znaczenia procesów starzenia się ludności.

Według dostępnych informacji GUS, dane za 2024 rok dotyczące urodzeń i zgonów znajdują się obecnie na etapie agregacji i publikacji rocznych zestawień statystycznych. Dotychczasowe dane cząstkowe nie wskazują na istotne odwrócenie negatywnych tendencji w zakresie przyrostu naturalnego, co potwierdza kontynuację niekorzystnych procesów demograficznych obserwowanych w latach wcześniejszych.

Tabela 5 liczba urodzeń i zgonów w gminie Barlinek

W 2024 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie myśliborskim, obejmującym gminę Barlinek, kształtowała się na poziomie około 8–9 %, co plasowało powiat powyżej średniej województwa zachodniopomorskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacjami Powiatowego Urzędu Pracy, struktura bezrobocia według płci była zbliżona, bez wyraźnej dominacji kobiet lub mężczyzn.

Wśród osób bezrobotnych dominowały osoby w wieku produkcyjnym, w szczególności z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim, natomiast najniższy poziom bezrobocia odnotowywano w grupie osób z wykształceniem wyższym. Tendencje te są zgodne z danymi publikowanymi przez GUS oraz analizami rynku pracy prowadzonymi przez urzędy pracy dla regionu.

Do głównych czynników wpływających na poziom bezrobocia w gminie Barlinek i powiecie myśliborskim zalicza się niedopasowanie kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy, ograniczoną liczbę miejsc pracy w sektorach wysokospecjalistycznych oraz zmiany strukturalne w gospodarce regionalnej. Dane urzędów pracy wskazują również na znaczenie migracji zarobkowych, zwłaszcza wśród osób młodych i lepiej wykształconych.

Zgodnie z danymi GUS (BDL) oraz zestawieniami publikowanymi w serwisie „Polska w liczbach”, struktura zatrudnienia mieszkańców gminy Barlinek ma charakter zróżnicowany. Największy udział przypada na sektor usługowy, obejmujący m.in. handel, transport, gastronomię oraz usługi publiczne. Istotną rolę odgrywa również przemysł i budownictwo, natomiast rolnictwo i leśnictwo, mimo znacznego udziału terenów leśnych w strukturze przestrzennej gminy, stanowią relatywnie mniejszą część zatrudnienia w porównaniu z gminami o typowo rolniczym charakterze.

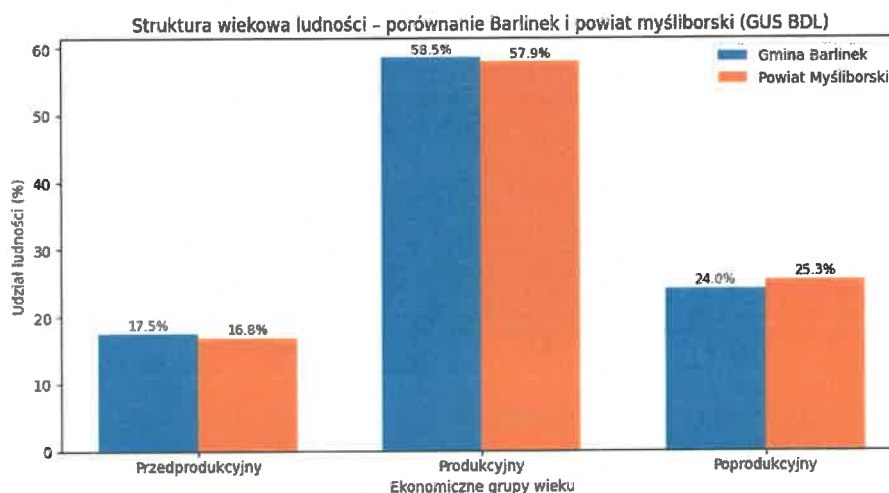
Rynek pracy w gminie Barlinek charakteryzuje się umiarkowaną stabilnością, jednak dane statystyczne wskazują na wyzwania związane z odpływem młodych mieszkańców, starzeniem się zasobów pracy oraz potrzebą podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób aktywnych zawodowo. Zjawiska te są konsekwencją zarówno uwarunkowań demograficznych, jak i struktury lokalnej gospodarki.

Analiza struktury demograficznej gminy Barlinek, obejmująca część miejską i obszary wiejskie, potwierdza występowanie zróżnicowania wieku i aktywności zawodowej mieszkańców, co przekłada się na odmienne potrzeby w zakresie polityki społecznej, edukacyjnej i rynku pracy. Wnioski te są spójne z analizami publikowanymi przez GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie oraz instytucje rynku pracy dla województwa zachodniopomorskiego.

Źródło:

Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych; Powiatowy Urząd Pracy (powiat myśliborski); „Polska w liczbach” (opracowanie na podstawie danych GUS); dokumenty i raporty gminne

Tabela 6 . Struktura wiekowa mieszkańców

Wnioski z analizy:

1. Zbliżony udział dzieci i młodzieży, lecz nieco korzystniejsza sytuacja w gminie Barlinek

W gminie Barlinek udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 17,5%, podczas gdy w powiecie myśliborskim-16,8%.Wskazuje to, że gmina Barlinek charakteryzuje się nieco wyższym potencjałem demograficznym w najmłodszych grupach wieku w porównaniu z poziomem powiatowym, co ma znaczenie dla planowania infrastruktury edukacyjnej i usług skierowanych do rodzin z dziećmi.

2. Dominacja ludności w wieku produkcyjnym w obu jednostkach

Udział ludności w wieku produkcyjnym w gminie Barlinek wynosi 58,5%, natomiast w powiecie myśliborskim 57,9%. Oznacza to, że gmina Barlinek dysponuje porównywalnym, a nawet nieznacznie wyższym potencjałem aktywności zawodowej niż średnia powiatowa, co sprzyja funkcjonowaniu lokalnego rynku pracy i stabilności społeczno-gospodarczej.

3. Wyższy udział osób w wieku poprodukcyjnym w powiecie niż w gminie

Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 24,0% mieszkańców gminy Barlinek, podczas gdy w powiecie myśliborskim 25,3%. Wskazuje to, że proces starzenia się ludności jest bardziej zaawansowany na poziomie powiatowym, choć również w gminie Barlinek udział osób starszych jest wysoki i ma istotny wpływ na zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekę społeczną oraz infrastrukturę senioralną.

4. Implikacje dla polityki lokalnej i rozwoju społecznego

Analiza struktury wieku ludności gminy Barlinek wskazuje na konieczność równoległego prowadzenia działań w dwóch kierunkach:

- z jednej strony rozwijania oferty edukacyjnej, opiekuńczej i mieszkaniowej dla rodzin z dziećmi i osób w wieku produkcyjnym,
- z drugiej strony wzmocnienia systemu wsparcia dla osób starszych, w tym usług zdrowotnych, opiekuńczych oraz programów aktywizacji seniorów.

Na dzień 31 grudnia 2024 roku gmina Barlinek liczyła 18 247 mieszkańców, z czego około 51% stanowiły kobiety, a 49% mężczyźni (GUS BDL). Społeczność gminy ma charakter miejsko-wiejski, z koncentracją ludności w mieście Barlinek oraz rozproszoną zabudową na obszarach wiejskich. Dane statystyczne potwierdzają postępujący proces starzenia się ludności, ujemny przyrost naturalny oraz odpływ części młodych mieszkańców do większych ośrodków miejskich w celach edukacyjnych i zawodowych. Struktura wykształcenia oraz rynku pracy wskazuje na dominację osób z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym, co podkreśla znaczenie działań ukierunkowanych na podnoszenie kwalifikacji i zatrzymanie kapitału ludzkiego w gminie.

2. Aktywność zawodowa i zatrudnienie

Struktura zatrudnienia mieszkańców gminy Barlinek charakteryzuje się wyraźnym zróżnicowaniem sektorowym, typowym dla gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (BDL) oraz wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, największy udział w zatrudnieniu przypada na sektor usługowy, przemysłowo-budowlany oraz działalność związaną z gospodarką leśną.

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – sektor ten zatrudnia relatywnie niewielki odsetek aktywnych zawodowo mieszkańców, co odróżnia gminę Barlinek od gmin o stricte rolniczym charakterze. Znaczącą rolę odgrywa jednak leśnictwo, związane z dużym udziałem terenów leśnych w strukturze przestrzennej gminy.
- Przemysł i budownictwo – sektor ten ma istotne znaczenie dla lokalnego rynku pracy, obejmując m.in. przetwórstwo, produkcję oraz roboty budowlane związane z inwestycjami infrastrukturalnymi i mieszkaniowymi.
- Usługi – stanowią największą część zatrudnienia, w tym handel, transport, gastronomię, zakwaterowanie oraz usługi publiczne. Znaczenie sektora usługowego pozostaje w ścisłym związku z funkcją usługowo-turystyczną miasta Barlinek.
- Sektor finansowy i obsługa nieruchomości – udział tego sektora w zatrudnieniu jest ograniczony, co potwierdza lokalny, a nie metropolitalny charakter gospodarki gminy.

Stopa bezrobocia

Analiza danych Powiatowego Urzędu Pracy w Myśliborzu oraz GUS pozwala na ocenę sytuacji na rynku pracy w gminie Barlinek. Na koniec 2024 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie myśliborskim wynosiła około 8–9 %, co oznacza poziom wyższy niż średnia krajowa, ale typowy dla obszarów o strukturze miejsko-wiejskiej w regionie.

W strukturze osób bezrobotnych dominują:

- osoby w wieku produkcyjnym,
- osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim,
- osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby młode (do 30. roku życia) i w wieku 50+, co potwierdzają dane PUP.

Migracje i zapotrzebowanie na pracę

Zjawiskiem obserwowanym w gminie Barlinek jest odpływ części młodych i wykształconych mieszkańców do większych ośrodków miejskich, głównie w celu podjęcia pracy lub kontynuowania edukacji. Jednocześnie dane urzędów pracy wskazują na utrzymujące się zapotrzebowanie na pracowników w sektorach:

- budowlanym i technicznym,
- usługowym,
- opiekuńczym i zdrowotnym.

Podsumowanie sytuacji na rynku pracy

Rynek pracy w gminie Barlinek można określić jako umiarkowanie stabilny, choć obciążony wyzwaniami wynikającymi z procesów demograficznych i strukturalnych. Należą do nich przede wszystkim starzenie się ludności, niedopasowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy oraz migracje młodych osób. Dane statystyczne wskazują, że kluczowym kierunkiem działań samorządu powinno być podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych, co jest spójne z rekomendacjami wynikającymi z analiz GUS i instytucji rynku pracy.

Przyczyny bezrobocia

Do głównych przyczyn bezrobocia w gminie Barlinek, wskazywanych w danych PUP i GUS, należą:

- niedopasowanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy,
- zmiany strukturalne w gospodarce,
- sezonowość zatrudnienia w części branż usługowych i budowlanych,
- relatywnie niskie wynagrodzenia w niektórych sektorach lokalnej gospodarki.

3. Wyzwania i problemy społeczno-ekonomiczne gminy Barlinek

- Starzenie się ludności i ujemny przyrost naturalny Dane GUS (BDL) wskazują, że gmina Barlinek charakteryzuje się wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (ok. 24–25%) oraz ujemnym przyrostem naturalnym, wynikającym z przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Proces ten prowadzi do stopniowego zmniejszania się zasobów pracy oraz zwiększenia obciążenia systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
- Migracje młodych mieszkańców Z analiz GUS i danych rynku pracy wynika, że część młodych i lepiej wykształconych mieszkańców gminy Barlinek migruje do większych ośrodków miejskich w poszukiwaniu stabilniejszego zatrudnienia oraz możliwości rozwoju zawodowego. Zjawisko to sprzyja depopulacji i osłabieniu lokalnego potencjału demograficznego.
- Ograniczona dywersyfikacja lokalnego rynku pracy. Struktura zatrudnienia w gminie Barlinek, oparta głównie na usługach, przemyśle i budownictwie, przy jednocześnie niewielkim udziale sektorów innowacyjnych i wysokospecjalistycznych, ogranicza możliwości zatrudnienia dla osób o wyższych kwalifikacjach. Dane GUS oraz PUP wskazują na występowanie niedopasowania kompetencji do potrzeb lokalnych pracodawców.
- Struktura bezrobocia według wykształcenia. Statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Myśliborzu potwierdzają, że wśród osób bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim, co wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania mieszkańców.
- Sezonowość części zatrudnienia. Choć gmina Barlinek nie ma charakteru rolniczego, dane rynku pracy wskazują na sezonowość zatrudnienia w sektorach usługowych, budowlanych i turystycznych, co może powodować okresowe wahania poziomu bezrobocia i niestabilność dochodów części gospodarstw domowych.

4. Rekomendacje i możliwości rozwoju gminy Barlinek

- Rozwój programów aktywizacji zawodowej i kształcenia ustawicznego. Na podstawie danych PUP i GUS zasadne jest rozwijanie szkoleń zawodowych, kursów kwalifikacyjnych i doradztwa zawodowego, szczególnie dla osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz dla osób długotrwale bezrobotnych.
- Wspieranie dywersyfikacji gospodarczej. Dane statystyczne wskazują na potrzebę rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza w sektorze usług specjalistycznych, przetwórstwa oraz usług okołoturystycznych, które mogą tworzyć bardziej stabilne miejsca pracy.
- Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej. Poprawa infrastruktury transportowej i połączeń z większymi ośrodkami miejskimi może zwiększyć mobilność zawodową mieszkańców i ułatwić dostęp do rynku pracy poza gminą, co jest istotne w kontekście danych o migracjach zarobkowych.
- Rozwój turystyki całorocznej. Zgodnie z dokumentami gminnymi i danymi GUS, rozwój turystyki całorocznej, rekreacji oraz usług związanych z walorami przyrodniczymi regionu może ograniczyć sezonowość zatrudnienia i zwiększyć liczbę miejsc pracy w usługach.
- Programy wspierające aktywność zawodową osób starszych i kobiet. Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym uzasadnia wdrażanie programów aktywizacji seniorów, natomiast dane rynku pracy wskazują na potrzebę wspierania kobiet w godzeniu pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi, co może pozytywnie wpłynąć na lokalny rynek pracy.

3.4 Infrastruktura społeczna i edukacja

infrastruktura społeczna

Gmina Barlinek dysponuje rozwiniętą infrastrukturą społeczną, zapewniającą mieszkańcom dostęp do podstawowych usług zdrowotnych, edukacyjnych oraz kulturalnych, co potwierdzają dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje publikowane przez Urząd Miejski w Barlinku.

W ramach infrastruktury publicznej na terenie gminy funkcjonują m.in.:

- placówki podstawowej opieki zdrowotnej, w tym przychodnie i gabinety lekarzy rodzinnych oraz stomatologicznych,
- szkoły podstawowe prowadzone przez gminę, zlokalizowane zarówno w mieście Barlinek, jak i w miejscowościach wiejskich,
- przedszkola i oddziały przedszkolne, zapewniające opiekę i edukację dzieci w wieku przedszkolnym,
- biblioteka publiczna wraz z filiami, pełniąca funkcję lokalnego centrum kultury i dostępu do informacji,
- świetlice wiejskie i środowiskowe, wykorzystywane do prowadzenia zajęć opiekuńczych, edukacyjnych i integracyjnych.

Gmina Barlinek dysponuje rozwiniętą infrastrukturą społeczną, w tym min.

Placówki ochrony zdrowia:

- Ośrodek Zdrowia
- Przychodnia Lekarska MEDIC S.C. NZOZ
- Przychodnia Lekarska ESKULAP S.C. NZOZ (Ubych, Saleh)

- Szpital w Barlinku
- Przychodnia Lekarska „Żyjmy Zdrowo” Olejnik Poastorini

Gabinety lekarzy rodzinnych i stomatologicznych:

- Gabinety przy ul. Staromiejskiej
- Gabinet Górecka-Wardulińska Iwona
- Este-Dent
- Gabinet Bryczek Beata
- Gabinet Państwowy – Anetta Bugajewska-Micianiec

Placówki wspierające edukację, kulturę i integrację społeczną:

- Biblioteka Publiczna
- Ośrodek Kultury
- Świetlice wiejskie – 10 obiektów
- Świetlica środowiskowa „Centrum Wsparcia Rodziny”

Placówki oświatowe prowadzone przez gminę Barlinek są sukcesywnie doposażane w pomoce dydaktyczne, sprzęt informatyczny oraz infrastrukturę sportową. Gmina realizuje działania wspierające rozwój kompetencji uczniów, w tym zajęcia dodatkowe, programy profilaktyczne oraz inicjatywy edukacyjne realizowane we współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Prowadzone są również działania w zakresie cyfryzacji oświaty oraz doskonalenia zawodowego kadry pedagogicznej.

Zasoby gminy pomocne w rozwiązywaniu problemów społecznych

Gmina Barlinek dysponuje systemem instytucjonalnego wsparcia społecznego, którego podstawę stanowią jednostki organizacyjne gminy realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej. System ten ukierunkowany jest na wspieranie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności z powodu problemów dochodowych, zdrowotnych, rodzinnych lub społecznych, zgodnie z zadaniami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

Istotnym uzupełnieniem działań samorządu jest aktywność organizacji pozarządowych (NGO), które odgrywają ważną rolę w sferze społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej. Współpraca gminy Barlinek z sektorem pozarządowym odbywa się na podstawie corocznie uchwalanego Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, określającego cele, zasady i formy tej współpracy.

Liczba organizacji pozarządowych

Zgodnie z publicznie dostępnymi rejestrami oraz informacjami Urzędu Miejskiego w Barlinku, na terenie gminy funkcjonuje kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, w tym stowarzyszenia i fundacje. Wykaz tych podmiotów jest udostępniany na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Cele statutowe organizacji pozarządowych:

Cele statutowe organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Barlinek realizują zróżnicowane cele statutowe, odpowiadające na potrzeby lokalnej społeczności oraz wspierające rozwój społeczny, edukacyjny, kulturalny i ekologiczny gminy. Ich działalność koncentruje się w szczególności na następujących obszarach:

1. Wsparcie dla rodzin i dzieci Działania ukierunkowane na poprawę jakości życia rodzin, wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju edukacyjnym oraz społecznym, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Przykładowe organizacje działające w tym obszarze:

- Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Bratek”,
- Barlineckie Towarzystwo Edukacyjne.

2. Pomoc osobom z niepełnosprawnościami Wsparcie rehabilitacyjne, integracyjne oraz aktywizujące osoby z niepełnosprawnościami, a także działania na rzecz ich rodzin i opiekunów.

Przykładowa organizacja:

- Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Bratek”.

3. Działania ekologiczne i kulturalne Inicjatywy na rzecz ochrony środowiska naturalnego, promocji postaw proekologicznych oraz rozwoju kultury lokalnej i aktywizacji społeczności mieszkańców.

Przykładowa organizacja:

- Stowarzyszenie „Lider Pojezierza”.

Współpraca z samorządem

Gmina Barlinek prowadzi systematyczną współpracę z organizacjami pozarządowymi, traktując sektor obywatelski jako istotnego partnera w realizacji zadań publicznych. Zasady tej współpracy określone są w corocznie uchwalanym Programie współpracy Gminy Barlinek z organizacjami pozarządowymi, który definiuje cele, priorytety oraz formy wsparcia.

W ramach współpracy samorząd organizuje otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych, w szczególności w obszarach pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury, sportu oraz działań na rzecz dzieci, młodzieży i osób starszych. Organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o dotacje celowe, a także korzystać ze wsparcia merytorycznego i organizacyjnego ze strony gminy.

Miejsko Ośrodek Pomocy Społecznej

Kluczową rolę w systemie wsparcia społecznego w gminie Barlinek pełni Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS). Jednostka ta realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz dokumentami programowymi gminy.

MGOPS udziela wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym m.in.:

- ubóstwem i bezrobociem,
- niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą,
- problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- przemocą domową,
- uzależnieniami oraz wykluczeniem społecznym.

Pracownicy socjalni realizują indywidualne plany wsparcia, prowadzą pracę środowiskową oraz współpracują z innymi instytucjami i organizacjami w celu przeciwdziałania marginalizacji społecznej i poprawy jakości życia mieszkańców.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Istotnym elementem lokalnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom jest Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA) działająca w gminie Barlinek. Komisja funkcjonuje w ramach administracji samorządowej i realizuje zadania wynikające z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przyjmowanego corocznie przez Radę Miejską.

Zakres działalności MKRPA

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje swoje zadania w następujących obszarach:

1. **Profilaktyka uzależnień/** Prowadzenie i wspieranie działań edukacyjnych oraz informacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych, mających na celu ograniczenie spożycia alkoholu i zapobieganie uzależnieniom.
2. **Wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin.** Udzielanie informacji o dostępnych formach pomocy, kierowanie na leczenie odwykowe, współpraca z placówkami terapeutycznymi oraz wspieranie rodzin dotkniętych problemem alkoholowym.
3. **Interwencja i monitorowanie problemów społecznych**
Współpraca z policją, sądem, MGOPS oraz innymi służbami w zakresie reagowania na przypadki nadużywania alkoholu, przemocy domowej i naruszania porządku publicznego, a także analiza lokalnych problemów społecznych związanych z uzależnieniami.

Organizacja i dostępność

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Barlinek prowadzona jest w strukturach samorządu gminnego, we współpracy z jednostkami organizacyjnymi gminy. Obsługa organizacyjna Komisji realizowana jest przez Urząd Miejski w Barlinku, co zapewnia mieszkańcom dostęp do usług profilaktycznych, informacyjnych oraz interwencyjnych w ramach obowiązujących godzin pracy urzędu.

Zgodnie z informacjami zawartymi w gminnych dokumentach programowych, Komisja pełni funkcję istotnego elementu lokalnego systemu wsparcia społecznego, realizując zadania zarówno o charakterze profilaktycznym, jak i interwencyjnym. Takie połączenie działań umożliwia kompleksowe podejście do problemów związanych z uzależnieniami oraz zwiększa skuteczność podejmowanych inicjatyw.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy

Na terenie gminy Barlinek funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, działający zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zespół ten opiera swoją działalność na współpracy specjalistów z różnych dziedzin, w tym pracowników pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, Policji oraz innych instytucji zaangażowanych w system wsparcia rodzin.

Do podstawowych zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należą:

- diagnozowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą lub zagrożonych jej wystąpieniem,
- podejmowanie działań interwencyjnych i prewencyjnych,
- opracowywanie i wdrażanie indywidualnych planów pomocy,

- monitorowanie sytuacji rodzin objętych wsparciem,
- inicjowanie działań wobec sprawców przemocy oraz kierowanie ich do właściwych instytucji.

Spójność systemu wsparcia społecznego

Współdziałanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz lokalnych organizacji pozarządowych tworzy w gminie Barlinek spójny i wielopoziomowy system wsparcia społecznego. System ten umożliwia nie tylko reagowanie na bieżące problemy mieszkańców, ale także realizację długofalowych działań profilaktycznych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia, wzmacnianie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Dodatkowe działania koordynowane są przez:

- **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy,**
- **pełnomocnika gminnego ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych** (funkcja przewidziana w dokumentach programowych gminy),
- **specjalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą,** w tym pedagogów i psychologów szkolnych, we współpracy z jednostkami oświatowymi.

Punkt Konsultacyjny w gminie Barlinek – zakres działalności i dostępność

W gminie Barlinek funkcjonuje Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, stanowiący istotny element lokalnego systemu wsparcia społecznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy domowej. Punkt ten działa w ramach Centrum Wsparcia Rodziny w Barlinku, będącego zapleczem organizacyjnym dla działań profilaktycznych i interwencyjnych prowadzonych przez samorząd gminny.

Podstawowym zadaniem Punktu Konsultacyjnego jest udzielanie bezpłatnej, poufnej i dostępnej pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności dotkniętym problemem uzależnień, przemocy w rodzinie oraz innymi kryzysami społecznymi. Z pomocy Punktu mogą korzystać zarówno osoby bezpośrednio doświadczające tych problemów, jak i ich bliscy, w tym członkowie rodzin oraz opiekunowie.

Zakres działalności Punktu obejmuje przede wszystkim:

- **poradnictwo informacyjne i konsultacyjne** dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz zagrożonych uzależnieniami,
- **wsparcie dla osób doświadczających przemocy domowej,** w tym pomoc w rozpoznaniu sytuacji przemocy oraz wskazanie możliwych form ochrony i wsparcia,
- **konsultacje socjalne i profilaktyczne,** mające na celu wzmocnienie kompetencji życiowych i społecznych osób zgłaszających się po pomoc,
- **kierowanie do odpowiednich instytucji i specjalistów,** takich jak Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki terapeutyczne, służba zdrowia czy organy ścigania – w zależności od charakteru problemu.

Zakres udzielonego wsparcia:

1. Profilaktyka informacyjna i edukacyjna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych
Działania profilaktyczne realizowane były w okresie od 12.09.2025 r. do 31.12.2025 r.

- zgłosiło się 5 osób (3 mężczyzn i 2 kobiety),
- przeprowadzono łącznie 16 rozmów konsultacyjnych.

2. Działania korekcyjno-edukacyjne oraz psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc
Program realizowany był we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Zespołem Interdyscyplinarnym.

- do programu zgłosiło się 10 osób,
- 6 osób przystąpiło do udziału w programie,
- program ukończyło 4 mężczyzn.

Równolegle realizowany był odrębny program wsparcia dla kobiet stosujących przemoc:

- zgłoszono 5 kobiet,
- 3 z nich nie nawiązały kontaktu,
- 2 uczestniczyły w spotkaniach z różną częstotliwością.

3. Konsultacje specjalistyczne – specjalista ds. przemocy oraz suicydolog

W ramach Punktu dostępne było wsparcie specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej i ekonomicznej, a także konsultacje suicydologiczne.

Statystyki udzielonego wsparcia:

- myśli samobójcze i osoby po próbach samobójczych – 22 osoby (11 mężczyzn, 6 kobiet, 5 dzieci do 18. roku życia – dziewczynki),
- przemoc domowa – 17 osób (6 mężczyzn, 11 kobiet),
- kryzys emocjonalny – 39 osób,
- interwencje pilne (wysokiego ryzyka) – 2 przypadki.

4. Świetlica środowiskowa

Świetlica środowiskowa obejmuje wsparciem dzieci i młodzież pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- wsparciem objętych jest średnio ok. 15 dzieci w wieku od 7 do 16 lat,
- liczba uczestników jest zmienna i uzależniona od bieżącej sytuacji życiowej rodzin (m.in. zmiany miejsca zamieszkania).

Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego w gminie Barlinek wzmacnia lokalny system przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, umożliwiając wczesną interwencję, wsparcie kryzysowe oraz skuteczniejsze kierowanie osób potrzebujących do właściwych form pomocy. Jego działalność wpisuje się w długofalową politykę gminy ukierunkowaną na poprawę jakości życia mieszkańców, ochronę rodziny oraz budowanie bezpiecznej i wspierającej wspólnoty lokalnej.

4. Wychowanie i edukacja

Opublikowany w 2019 raport "Education at a glance 2019" potwierdził, że pod względem wykształcenia wyższego Polacy nie odbiegają od średniej w innych państwach OECD. W 2019 roku odnotowano, że 44% Polaków osiągnęło ten stopień nauczania. Autorzy raportu wskazują na większą liczbę osób w wieku 25-34 mających ukończone studia wyższe niż przed dekadą (w ciągu 10 lat wzrost z 32% do 44%). W tej sytuacji pozytywne jest też to, że liczba ta dotyczy osób w sferze produkcyjnej. Biorąc pod uwagę kryterium płci, stwierdzono, że więcej kobiet podejmuje naukę na uczelniach wyższych. Niepokojącym sygnałem, wynikającym z tego opracowania, jest informacja o małej ilości osób starszych chcących podnieść stopień swego wykształcenia. Wskazano na konieczność większej aktywizacji osób starszych poprzez upowszechnianie kursów dla tej grupy wiekowej, tworzenie uniwersytetów drugiego i trzeciego wieku.

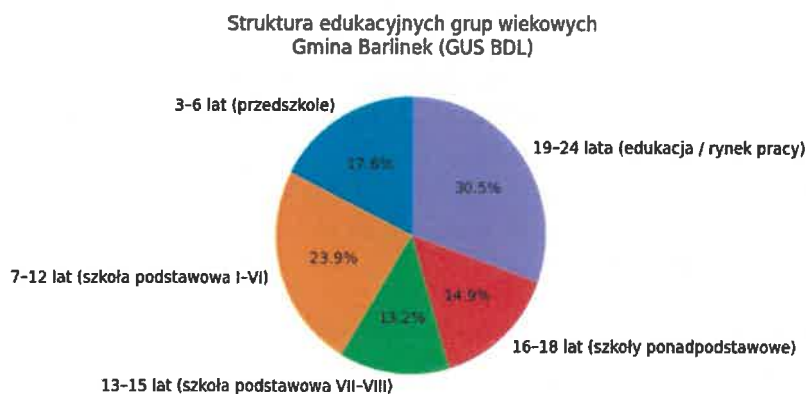
Wykres przedstawiający strukturę ludności gminy Barlinek w wieku od 3 do 24 lat obrazuje młodszą część społeczności lokalnej, obejmującą dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także młodych dorosłych pozostających w systemie edukacji lub wchodzących na rynek pracy. Jest to grupa o kluczowym znaczeniu dla przyszłego rozwoju demograficznego i społeczno-gospodarczego gminy.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, NSP 2021), ludność gminy Barlinek w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) stanowiła około 17–18% ogółu mieszkańców, natomiast istotną część populacji w wieku produkcyjnym tworzyły osoby młode, w tym w przedziale 18–24 lata. Łącznie grupa mieszkańców w wieku 3–24 lata obejmuje kilka tysięcy osób, stanowiąc znaczący segment społeczności gminy.

Struktura ta odzwierciedla obecność w gminie Barlinek zaplecza demograficznego dla funkcjonowania systemu edukacji, infrastruktury oświatowej oraz usług skierowanych do dzieci i młodzieży. Jednocześnie dane GUS wskazują, że w kolejnych latach grupa ta może ulegać stopniowemu zmniejszaniu, co pozostaje w związku z obserwowanymi procesami demograficznymi, takimi jak ujemny przyrost naturalny oraz migracje młodych osób do większych ośrodków miejskich.

Analiza struktury ludności w wieku 3–24 lata potwierdza, że mimo postępującego starzenia się społeczeństwa, gmina Barlinek nadal posiada istotny potencjał młodej populacji, który powinien być uwzględniany w planowaniu lokalnej polityki edukacyjnej, społecznej i rynku pracy. Dane te stanowią ważne tło dla podejmowania działań ukierunkowanych na zatrzymanie młodych mieszkańców, rozwój oferty edukacyjnej oraz tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji zawodowej młodych dorosłych.

Tabela 7 Gmina Barlinek według danych edukacyjnych

Poziom wykształcenia i potencjał edukacyjny ludności gminy Barlinek – NSP 2021

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wskazują na stopniowe podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Barlinek, co wpisuje się w ogólnokrajowe tendencje obserwowane w ostatnich latach. W porównaniu do wyników NSP 2011 zauważalny jest wzrost udziału osób z wykształceniem średnim oraz wyższym, przy jednoczesnym spadku znaczenia najniższych poziomów wykształcenia.

Analiza danych demograficznych GUS pokazuje, że wśród młodszych grup wiekowych, w tym ludności w wieku 3–24 lata, zachowana jest względna równowaga płci, co potwierdza stabilny charakter struktury społecznej gminy. Różnice liczebne pomiędzy kobietami i mężczyznami w tej grupie są niewielkie i mieszczą się w granicach naturalnych procesów demograficznych, co należy ocenić jako zjawisko korzystne z punktu widzenia długofalowego rozwoju lokalnej społeczności.

Grupa mieszkańców w wieku 3–24 lata ma szczególne znaczenie dla przyszłości gminy Barlinek. Obejmuje ona dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także młodych dorosłych pozostających w systemie edukacji lub wchodzących na rynek pracy. Dane GUS potwierdzają, że jest to istotna liczebnie część populacji gminy, stanowiąca potencjalne zaplecze dla lokalnego rynku pracy, systemu edukacji oraz przyszłego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Z perspektywy polityki lokalnej i rynku pracy, wysoki udział młodych mieszkańców oznacza konieczność ciągłego dostosowywania infrastruktury oświatowej i społecznej do zmieniających się potrzeb edukacyjnych. Dotyczy to zarówno dostępności placówek edukacyjnych, jakości kształcenia, jak i tworzenia warunków sprzyjających zatrzymaniu młodych osób w gminie po zakończeniu edukacji. Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Myśliborzu wskazują bowiem, że część młodych, lepiej wykształconych mieszkańców opuszcza gminę w poszukiwaniu zatrudnienia w większych ośrodkach miejskich.

Podsumowując, struktura wykształcenia i wieku ludności gminy Barlinek, potwierdzona danymi GUS i NSP 2021, wskazuje na istnienie realnego potencjału rozwojowego związanego z młodą częścią populacji. Jednocześnie dane te podkreślają potrzebę prowadzenia spójnej polityki edukacyjnej, rynku pracy i rozwoju społecznego, ukierunkowanej na wzmocnienie kompetencji mieszkańców oraz tworzenie atrakcyjnych warunków życia i pracy w gminie.

Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, w strukturze wykształcenia mieszkańców gminy Barlinek dominują osoby posiadające wykształcenie średnie oraz policealne, które stanowią najliczniejszą grupę w populacji dorosłych mieszkańców. Istotny udział mają również osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, co odzwierciedla profil lokalnego rynku pracy oraz zapotrzebowanie na zawody techniczne i usługowe.

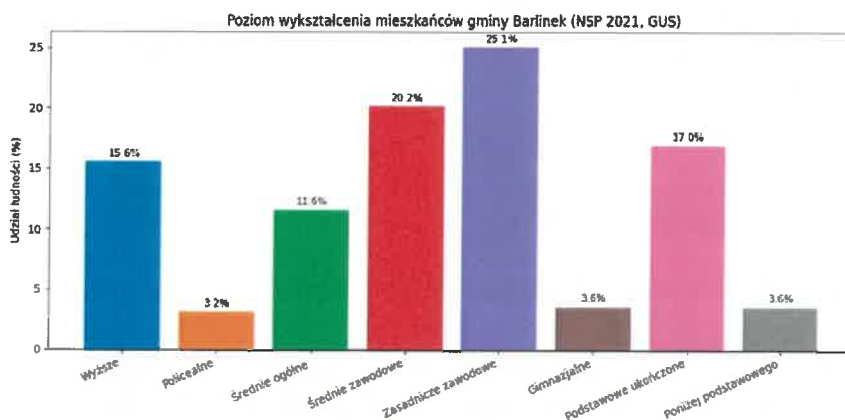
Dane spisowe potwierdzają jednocześnie systematyczne zmniejszanie się udziału osób z najniższymi poziomami wykształcenia. Odsetek mieszkańców posiadających wykształcenie podstawowe oraz gimnazjalne jest wyraźnie niższy niż w poprzednich spisach powszechnych, a osoby bez ukończonej szkoły podstawowej stanowią najmniejszą grupę w strukturze wykształcenia. Łącznie ponad połowa dorosłych mieszkańców gminy Barlinek legitymuje się wykształceniem co najmniej średnim, co należy ocenić jako korzystne zjawisko z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Analiza danych NSP 2021 wskazuje na zróżnicowanie poziomu wykształcenia ze względu na miejsce zamieszkania oraz płeć. W części miejskiej gminy Barlinek udział osób z wykształceniem wyższym jest wyraźnie większy niż na obszarach wiejskich, co pozostaje w związku z lepszym dostępem do instytucji edukacyjnych oraz rynków pracy oferujących zatrudnienie wymagające wyższych kwalifikacji. Różnice widoczne są również między kobietami i mężczyznami – kobiety częściej posiadają wykształcenie wyższe, natomiast mężczyźni częściej reprezentują grupę osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, co potwierdzają dane GUS.

Zróżnicowanie poziomu wykształcenia jest także wyraźne w układzie pokoleniowym. Młodsze generacje mieszkańców gminy Barlinek charakteryzują się wyższym poziomem wykształcenia, w tym rosnącym udziałem osób z wykształceniem średnim i wyższym, podczas gdy w starszych grupach wiekowych nadal widoczny jest większy udział wykształcenia podstawowego. Tendencja ta wskazuje na postępujący proces podnoszenia kapitału ludzkiego w gminie.

Podsumowując, wyniki NSP 2021 potwierdzają, że gmina Barlinek – podobnie jak inne jednostki miejsko-wiejskie regionu – stopniowo charakteryzuje się coraz wyższym poziomem wykształcenia mieszkańców. Spadek udziału osób z niskim wykształceniem oraz wzrost znaczenia wykształcenia średniego i wyższego podkreślają rosnącą rolę edukacji w życiu społecznym i gospodarczym gminy, a jednocześnie wskazują na potrzebę dalszego dostosowywania lokalnej oferty edukacyjnej i rynku pracy do rosnących aspiracji mieszkańców.

Tabela 8 poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Barlinek

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Barlinek – analiza w świetle NSP 2021

Struktura wykształcenia ludności gminy Barlinek stanowi istotny element oceny potencjału społeczno-gospodarczego tej jednostki samorządowej. Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wskazują na zróżnicowany poziom wykształcenia mieszkańców, charakterystyczny dla gmin o profilu miejsko-wiejskim, w których współistnieją funkcje usługowe, przemysłowe oraz zaplecze mieszkaniowe dla obszarów o większej mobilności zawodowej.

Najliczniejszą grupę w strukturze wykształcenia mieszkańców gminy Barlinek stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które obejmują 25,1% populacji. Wysoki udział tej kategorii odzwierciedla znaczenie zawodów technicznych, rzemieślniczych i usługowych na lokalnym rynku pracy, co pozostaje w ścisłym związku ze strukturą zatrudnienia oraz zapotrzebowaniem na pracowników o praktycznych kwalifikacjach.

Drugą pod względem liczebności grupą są osoby z wykształceniem średnim zawodowym (20,2%), a kolejną – mieszkańcy z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (11,6%). Łącznie osoby z wykształceniem średnim i policealnym stanowią znaczną część społeczności lokalnej, co potwierdza stopniowe podnoszenie poziomu kapitału ludzkiego w gminie Barlinek oraz rosnącą rolę edukacji ponadpodstawowej w przygotowaniu mieszkańców do aktywności zawodowej.

Wykształcenie wyższe posiada 15,6% mieszkańców gminy, co – w porównaniu z większymi ośrodkami miejskimi – jest wartością umiarkowaną, lecz typową dla gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Uzupełnieniem tej grupy są osoby z wykształceniem policealnym (3,2%), które często posiadają kwalifikacje zawodowe dostosowane do konkretnych potrzeb rynku pracy.

W strukturze wykształcenia widoczny jest również udział osób z wykształceniem podstawowym ukończonym (17,0%), a także niewielki odsetek mieszkańców z wykształceniem gimnazjalnym (3,6%) oraz poniżej podstawowego (3,6%). Grupy te koncentrują się głównie w starszych rocznikach wiekowych, co jest zjawiskiem potwierdzonym przez dane GUS i odzwierciedla historyczne uwarunkowania dostępu do edukacji w przeszłych dekadach.

Analiza struktury wykształcenia mieszkańców gminy Barlinek wskazuje na stopniowe przesuwanie się ciężaru edukacyjnego w stronę wykształcenia średniego i wyższego, szczególnie w młodszych grupach wiekowych. Tendencja ta ma istotne znaczenie dla przyszłości lokalnego rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości oraz zdolności gminy do przyciągania inwestycji wymagających lepiej wykwalifikowanej kadry.

Podsumowując, dane NSP 2021 potwierdzają, że gmina Barlinek dysponuje zróżnicowanym kapitałem ludzkim, w którym nadal dużą rolę odgrywają kwalifikacje zawodowe, przy jednoczesnym wzroście znaczenia wykształcenia średniego i wyższego. Struktura ta wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju oferty edukacyjnej, kształcenia ustawicznego oraz działań wspierających podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, co stanowi jeden z kluczowych warunków długofalowego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

4.1 Oświata w Gminie Barlinek

Finansowanie oświaty w gminie Barlinek

Funkcjonowanie systemu oświaty w gminie Barlinek finansowane jest ze środków publicznych pochodzących z kilku źródeł. Podstawowym elementem finansowania są środki przekazywane z budżetu państwa w formie subwencji oświatowej, która stanowi zasadniczą część dochodów przeznaczanych na realizację zadań edukacyjnych gminy. Subwencja ta przeznaczona jest m.in. na pokrycie kosztów wynagrodzeń nauczycieli oraz bieżące funkcjonowanie placówek oświatowych prowadzonych przez gminę.

Uzupełnieniem środków pochodzących z budżetu państwa są środki własne gminy Barlinek, które wykorzystywane są w szczególności na finansowanie wydatków przekraczających wysokość subwencji, takich jak utrzymanie infrastruktury szkolnej, inwestycje oświatowe, modernizacja placówek czy wyposażenie szkół i przedszkoli. Dane budżetowe gminy wskazują, że udział środków własnych w finansowaniu oświaty jest istotny, co jest zjawiskiem typowym dla jednostek samorządu terytorialnego realizujących zadania edukacyjne.

Kolejnym źródłem wsparcia systemu oświaty w gminie Barlinek są środki pochodzące z Funduszy Europejskich, pozyskiwane w ramach programów operacyjnych i projektów edukacyjnych. Środki te przeznaczone są m.in. na realizację projektów podnoszących jakość kształcenia, rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli, cyfryzację oświaty oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Dodatkowo, gmina Barlinek korzysta ze środków przekazywanych przez fundacje i inne podmioty zewnętrzne, które wspierają realizację inicjatyw edukacyjnych, programów stypendialnych, zajęć dodatkowych oraz działań profilaktycznych i wychowawczych. Choć środki te nie mają charakteru stałego, stanowią ważne uzupełnienie systemu finansowania oświaty.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, potrzeby oświatowe jednostek samorządu terytorialnego ustalane są przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Podział łącznej kwoty potrzeb oświatowych pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego dokonywany jest z uwzględnieniem zakresu realizowanych zadań oświatowych, liczby uczniów, struktury placówek oraz specyficznych uwarunkowań lokalnych. Mechanizm ten ma na celu zapewnienie gminom – w tym gminie Barlinek – środków niezbędnych do realizacji ustawowych obowiązków w zakresie edukacji.

W ustawie Prawo oświatowe ustawodawca określił, że do zadań gminy należy m.in.:

1. zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli i szkół podstawowych,

2. zabezpieczenie bazy lokalowej i sprawności technicznej obiektów oświatowych oraz środków rzeczowych i finansowych dla ich działalności,
3. zabezpieczenie kadry pracowniczej, w tym administracyjno-obsługowej.

W ustawie Karta Nauczyciela, wśród zadań gminy wymieniono m.in. następujące zadania:

1. zapewnienie średniego wynagrodzenia nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego,
2. zapewnienie podstawowych warunków do realizacji przez nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych,
3. zapewnienie środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Ponadto na gminy nałożony został obowiązek:

1. kontroli spełniania przez uczniów obowiązku nauki,
2. realizacji zadań wspierających uczniów w nauce,
3. zapewnienia warunków umożliwiających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym,
4. zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i nauki,
5. dbałości o bazę lokalową i dydaktyczną przedszkoli i szkół podstawowych,
6. wypłat świadczeń socjalnych rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, wydawanie Kart 4+
7. dofinansowania pracodawcom kosztów doksztalcania młodocianych pracowników,
8. zapewnienia dowozów uczniów,
9. organizacji konkursów przedmiotowych,
10. wykonania zadań związanych z postępowaniem kwalifikacyjnym dla nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego,
11. organizacji konkursów na stanowiska dyrektorów szkół podstawowych,
12. wykonania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy, prawa oświatowego i Karty Nauczyciela w stosunku do dyrektorów szkół,
13. wykonania zadań związanych z postępowaniem rekrutacyjnym do przedszkoli i szkół podstawowych, prowadzenia rejestrów niepublicznych jednostek oświatowych (szkoły i przedszkola), nadzoru nad ich działalnością, udzielanie dotacji tym jednostkom oraz kontrola jej wykorzystania

Wychowanie przedszkolne i edukacja szkolna w gminie Barlinek

System oświaty w gminie Barlinek obejmuje wychowanie przedszkolne, edukację podstawową oraz ponadpodstawową i stanowi istotny element lokalnej polityki społecznej. Dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz informacje publikowane przez Urząd Miejski w Barlinku wskazują na systematyczny rozwój infrastruktury edukacyjnej w ostatnich latach.

W 2024 roku na terenie gminy Barlinek funkcjonowało 5 przedszkoli, w których działało łącznie 51 oddziałów, a opieką przedszkolną objętych było 522 dzieci w wieku 3–6 lat. Wskaźnik objęcia wychowaniem przedszkolnym wyniósł 945 dzieci na 1000 dzieci w wieku przedszkolnym, co oznacza bardzo wysoki poziom dostępności tej formy edukacji i opieki. Dane te potwierdzają, że zdecydowana większość dzieci w wieku przedszkolnym korzysta z instytucjonalnych form wychowania przedszkolnego.

Edukacja na poziomie szkół podstawowych realizowana jest w 6 placówkach, w których w roku 2024 funkcjonowało 80 oddziałów, a łączna liczba uczniów wyniosła 1 622 osoby. Średnia liczba uczniów przypadających na jeden oddział kształtowała się na poziomie około 20 uczniów, co wskazuje na umiarkowaną liczebność klas i stosunkowo korzystne warunki realizacji procesu dydaktycznego.

Na terenie gminy Barlinek prowadzona jest również edukacja ponadpodstawowa. W 2024 roku funkcjonowały:

- liceum ogólnokształcące – 10 oddziałów i 259 uczniów,
- technikum – 14 oddziałów i 355 uczniów,
- branżowa szkoła I stopnia – 7 oddziałów i 188 uczniów.

Łącznie daje to 802 uczniów szkół ponadpodstawowych, co potwierdza istnienie lokalnej oferty kształcenia ogólnego i zawodowego, umożliwiającej młodzieży kontynuowanie nauki bez konieczności dojazdów do innych ośrodków.

Organizacja obsługi administracyjnej i finansowej placówek oświatowych realizowana jest przez gminę Barlinek. Samorząd odpowiada za zapewnienie bazy lokalowej, utrzymanie infrastruktury szkolnej, wyposażenie placówek oraz finansowanie bieżącego funkcjonowania szkół i przedszkoli, przy wykorzystaniu subwencji oświatowej oraz środków własnych gminy.

Analiza danych w ujęciu długookresowym (porównanie lat 2008–2024) wskazuje na dynamiczny rozwój wychowania przedszkolnego w gminie Barlinek. W 2008 roku funkcjonowały 3 przedszkola z 18 oddziałami, do których uczęszczało 401 dzieci, natomiast w 2024 roku liczby te wzrosły do 5 placówek, 51 oddziałów i 522 dzieci. Tendencja ta potwierdza rosnące znaczenie edukacji przedszkolnej w lokalnej polityce oświatowej oraz dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb demograficznych mieszkańców.

Podsumowując, dane GUS i informacje gminne jednoznacznie wskazują, że gmina Barlinek dysponuje dobrze rozwiniętym i systematycznie rozbudowywanym systemem oświaty, obejmującym wszystkie kluczowe etapy edukacji. Wysoki poziom objęcia wychowaniem przedszkolnym, stabilna sieć szkół podstawowych oraz dostępność edukacji ponadpodstawowej stanowią istotny czynnik sprzyjający rozwojowi społeczno-gospodarczemu gminy.

Zestawienie 1. Placówki oświatowe na terenie Gminy Barlinek (woj. zachodniopomorskie)

Źródło: Urząd Miejski w Barlinku

Lp.	Typ placówki	Nazwa placówki	Adres
1	Przedszkole publiczne	Przedszkole Miejskie nr 1 im. Janiny Porazińskiej w Barlinku	ul. Kombatantów 3, 74-320 Barlinek
2	Przedszkole publiczne	Przedszkole Miejskie nr 2 „Pod Topolą” w Barlinku	ul. Podwałe 11, 74-320 Barlinek
3	Szkoła podstawowa publiczna	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Barlinku	ul. Jeziorna 12, 74-320 Barlinek
4	Szkoła podstawowa publiczna	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Henryka Sienkiewicza w Barlinku	ul. Kombatantów 3, 74-320 Barlinek
5	Szkoła podstawowa publiczna	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mostkowie	Mostkowo 37d, 74-322 Mostkowo
6	Szkoła podstawowa dla dorosłych	Szkoła Podstawowa dla Dorosłych w Barlinku	ul. Św. Bonifacego 36, 74-320 Barlinek

Obowiązujący w Polsce obowiązek szkolny określa *Ustawa Prawo oświatowe*. Zgodnie z jej zapisami, podlegają mu dzieci w wieku od 7 roku życia po ukończeniu VIII klasy szkoły podstawowej (nie dłużej niż do 18 roku życia). Obejmuje też następujący po szkole podstawowej etap edukacji (szkoły ponadpodstawowe lub pracodawcy w szkołach zawodowych i branżowych). Obowiązek szkolny dotyczy też przygotowania przedszkolnego dziecka 6 letniego (przez 1 rok) oraz rozpoczęcia nauki szkolnej od 7 roku życia.

Kontrola jego realizacji spoczywa na:

- dyrektorze szkoły, w której obwodzie mieszka dziecko,
- gminie, w stosunku do uczniów w przedziale wiekowym 15-18 lat,
- rodzicach, zobligowanych do powiadomienia Gminy o formie spełnienia tego obowiązku.

W trakcie kształcenia szkolnego określone grupy uczniów wymagają indywidualnego podejścia oraz mają szczególne wymagania edukacyjne. Specjalne potrzeby edukacyjne dotyczą:

- uczniów niepełnosprawnych,
- uczniów zdolnych,
- uczniów chorych.

Przesłankami do objęcia takich uczniów specjalną formą wsparcia są m.in.:

- wydane orzeczenie wskazujące jedną z niepełnosprawności dzieci i młodzieży:
  - niesłyszących,
  - słabo słyszących,
  - niewidomych,
  - z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją,
  - z niepełnosprawnością intelektualną (w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym),
  - z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera),
  - z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
- zagrożenie niedostosowaniem społecznym.

Zgodnie z przepisami dzieci i młodzież zaliczani do powyższych grup mogą uczęszczać tylko do przedszkoli niepublicznych i publicznych szkół podstawowych.

Na terenie Gminy Barlinek specjalne potrzeby edukacyjne realizowane są we wszystkich typach przedszkoli, oddziałach przedszkolnych oraz szkołach podstawowych. Zmiany demograficzne, w tym wzrost liczby uczniów oraz reformy systemu oświatowego, takie jak powrót do ośmioklasowego systemu nauki w szkołach podstawowych, wymusiły zaplanowanie i przeznaczenie na cele oświatowe większych nakładów finansowych przez Gminę.

Oświata jako priorytet budżetowy – Gmina Barlinek (dane za 2025 rok)

Oświata stanowi jeden z kluczowych obszarów działalności samorządu gminnego w Barlinku. Zgodnie z załącznikami do Uchwały Nr XVIII/125/2025 Rady Miejskiej w Barlinku w sprawie budżetu gminy na 2025 rok, wydatki związane z realizacją zadań oświatowych i wychowawczych zostały wyodrębnione w dziale 801 – Oświata i wychowanie, stanowiąc znaczącą część planu finansowego gminy.

W planie wydatków gminy na 2025 rok przewidziano m.in.:

- 2 056 329,72 zł na zadania w zakresie ogólnym oświaty i wychowania,
- w tym 365 312 zł przeznaczono na przedszkola,

- oraz środki na świetlice szkolne (ok. 1 046 015,28 zł) – co wskazuje na uwzględnienie zarówno edukacji przedszkolnej, jak i dodatkowych form wsparcia dzieci i młodzieży.

Powyższe dane odzwierciedlają jedynie część planowanych wydatków w ramach działu 801, zgodnie z układem klasyfikacji budżetowej. Obejmuje on wszystkie zadania własne gminy realizowane w obszarze oświaty — od finansowania działalności przedszkoli i wsparcia placówek wychowawczych, poprzez środki na funkcjonowanie świetlic szkolnych, aż po wydatki związane z utrzymaniem i wyposażeniem baz edukacyjnych.

Planowanie budżetu w dziale oświaty wynika z obowiązków ustawowych jednostki samorządu terytorialnego oraz lokalnych priorytetów polityki społecznej. Wysokość środków zabezpieczonych w budżecie gminy Barlinek na rok 2025 pokazuje, że zapewnienie dostępności wychowania przedszkolnego, warunków nauki w szkołach podstawowych oraz wsparcia dla dzieci i młodzieży pozostaje jednym z głównych kierunków wydatkowania środków publicznych.

Co więcej, ujmowanie w planach budżetowych tzw. wydatków bieżących i majątkowych w dziale 801 świadczy o dążeniu władz gminy do stabilnego funkcjonowania lokalnej oświaty, utrzymania jakości usług edukacyjnych oraz reagowania na potrzeby społeczności lokalnej — w tym rozwój placówek wychowania przedszkolnego oraz wsparcia pozaszkolnego.

4.2 Świetlice Środowiskowe w Gminie Barlinek

Świetlice środowiskowe i wiejskie w gminie Barlinek – rola społeczna i funkcjonowanie

Zorganizowana działalność opiekuńcza, wychowawcza i integracyjna w gminie Barlinek realizowana jest m.in. poprzez funkcjonowanie świetlic środowiskowych i świetlic wiejskich, które stanowią istotny element lokalnej infrastruktury społecznej. Placówki te pełnią ważną rolę w zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży po zakończeniu zajęć edukacyjnych, a jednocześnie realizują szersze cele wychowawcze i profilaktyczne.

Zgodnie z informacjami publikowanymi przez Urząd Miejski w Barlinku, świetlice działające na terenie gminy są miejscami prowadzenia zajęć opiekuńczo-wychowawczych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Dla dzieci i młodzieży stanowią one przestrzeń bezpiecznego spędzania czasu wolnego, uczestnictwa w zajęciach plastycznych, sportowych i edukacyjnych, a także możliwość uzyskania wsparcia w nauce. Funkcja ta ma szczególne znaczenie w kontekście przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz wzmacniania kompetencji społecznych młodego pokolenia.

Świetlice w gminie Barlinek pełnią również ważną rolę wspierającą rodziny, zwłaszcza te znajdujące się w trudniejszej sytuacji społecznej lub wychowawczej. Działania realizowane w tych placówkach wpisują się w zadania własne gminy z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki uzależnień oraz wspierania rodziny, co znajduje potwierdzenie w gminnych programach profilaktycznych i sprawozdaniach z działalności jednostek organizacyjnych gminy.

Równocześnie świetlice wiejskie i środowiskowe w Barlinku pełnią funkcję centrów integracji lokalnej społeczności. Są one miejscem spotkań mieszkańców, organizacji warsztatów, zebrań, wydarzeń kulturalnych i inicjatyw międzypokoleniowych. Z infrastruktury świetlic korzystają m.in. lokalne stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, rady sołeckie oraz inne podmioty działające na rzecz rozwoju społecznego i kulturalnego gminy.

Funkcjonowanie świetlic w gminie Barlinek finansowane jest przede wszystkim z budżetu gminy, który pokrywa koszty utrzymania obiektów, opłat eksploatacyjnych oraz realizacji bieżących działań opiekuńczo-wychowawczych. Uzupełnieniem środków własnych są fundusze pozyskiwane w ramach programów rządowych i regionalnych, a także projekty współfinansowane ze środków zewnętrznych, w tym unijnych. Dane budżetowe

gminy wskazują, że środki przeznaczane na świetlice ujmowane są m.in. w dziale 801 – Oświata i wychowanie oraz w zadaniach z zakresu polityki społecznej.

Znaczenie świetlic środowiskowych i wiejskich dla gminy Barlinek ma charakter wielowymiarowy. Nie są one jedynie elementem infrastruktury, lecz przede wszystkim miejscami budowania więzi społecznych i kapitału lokalnego. Zapewniają dzieciom i młodzieży bezpieczne środowisko rozwoju, dorosłym i seniorom przestrzeń aktywności społecznej, a całej wspólnotie lokalnej – możliwość integracji i współdziałania. W ten sposób świetlice przyczyniają się do wzmacniania spójności społecznej oraz odpowiadają na współczesne wyzwania demograficzne i społeczne gminy Barlinek.

Konkretne lokalizacje świetlic w gminie Barlinek

Na terenie gminy Barlinek funkcjonuje sieć **świetlic wiejskich** w wielu sołectwach. W oficjalnym wykazie miejsc (z adresami) wskazano m.in. następujące świetlice:

- **Moczkowo** – Świetlica wiejska, ul. Gorzowska 15
- **Dzikowo** – Świetlica wiejska, Dzikowo 11
- **Jarząbki** – Świetlica wiejska, Jarząbki 8
- **Krzyńka** – Świetlica wiejska, Krzyńka 24a
- **Lutówko** – Świetlica wiejska, Lutówko 17a
- **Moczydło** – Świetlica wiejska, Moczydło 18
- **Osina** – Świetlica wiejska, Osina 26a
- **Płonno** – Świetlica wiejska, Płonno 29d
- **Rychnów** – Świetlica wiejska, Rychnów 45
- **Stara Dziejina** – Świetlica wiejska, Stara Dziejina 13
- **Żydowo** – Świetlica wiejska, Żydowo 1
- **Łubianka** – Świetlica wiejska, Łubianka 34
- **Strąpie** – Świetlica wiejska, Strąpie 26a
- **Równno** – Świetlica wiejska, Równno 12a

To pokazuje, że świetlice są realnie „blisko mieszkańców” i obejmują wiele miejscowości gminy, pełniąc funkcję lokalnych centrów aktywności (zajęcia dla dzieci i młodzieży, spotkania mieszkańców, działania integracyjne).

Dane finansowe dotyczące wydatków na świetlice

W dokumentach budżetowych gminy Barlinek wykazywane są m.in. wydatki na „świetlice szkolne” (klasyfikacja budżetowa: rozdział 80107).

- W uchwale zmieniającej budżet gminy na 2024 r. wskazano kwotę 919 296,00 zł dla pozycji „Świetlice szkolne” (80107).
- W budżecie gminy na 2026 r. zaplanowano na „Świetlice szkolne” (80107) kwotę 875 781,00 zł.

Jednocześnie w lokalnych regulacjach dotyczących świetlic wiejskich podkreśla się, że utrzymanie świetlic wiejskich finansowane jest bezpośrednio z budżetu gminy, co stanowi formalną podstawę ich bieżącego funkcjonowania (media, utrzymanie, wyposażenie, organizacja).

4.3 Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami

Podmioty, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku, które nie są organizacjami, ani jednostkami podlegającymi administracji publicznej (zarówno tej rządowej, jak i samorządowej) określa się mianem organizacji pozarządowych. Ich rola koncentruje się na budowie sieci powiązań międzyludzkich, pobudzaniu jednostek i grup społecznych do aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁰. Organizacje pozarządowe wkraczają również w dostawę usług, które z punktu widzenia prywatnej działalności są nieopłacalne, a państwo nie posiada odpowiednich narzędzi do ich dostarczenia. Uwaga ich koncentruje się w dużej mierze na poprawie warunków opieki zdrowotnej, ekologicznych, walce z głodem lub o szeroko rozumiane prawa człowieka.¹¹

Efektywne kierowanie funkcjonowaniem Gminy ściśle wiąże się ze współpracą z organizacjami pozarządowymi oraz nawiązaniem kontaktu z liderami środowisk społecznych. Ustanowienie wspólnej płaszczyzny współpracy pozwala na włączenie się obywateli w lokalną politykę społeczno – gospodarczą, a tym samym poprawę jakości życia i rozwój gminy.

Udało się znaleźć oficjalne i sprawdzone informacje dotyczące organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Barlinek, oparte przede wszystkim na Programie współpracy Gminy Barlinek z NGO oraz danych publikowanych przez Urząd Miejski i Biuletyn Informacji Publicznej (BIP).

Poniżej przedstawiam Zestawienie 4 – organizacje i stowarzyszenia zarejestrowane i działające w Gminie Barlinek. Dane odzwierciedlają aktualny stan współpracy oraz podmioty wskazane w lokalnych materiałach dotyczących NGO (głównie z Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi).

Zestawienie 4. Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie Gminy Barlinek

(na podstawie Programu współpracy Gminy Barlinek z organizacjami pozarządowymi)

Lp.	Nazwa organizacji	Forma prawna	Główne obszary działania
1	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej i Sportu w Barlinku	Stowarzyszenie	sport, rekreacja, aktywność dzieci i młodzieży
2	Stowarzyszenie Miłośników Kultury Regionalnej „Barlinecka Tradycja”	Stowarzyszenie	ochrona dziedzictwa, kultura lokalna
3	Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „Razem Możemy Więcej”	Stowarzyszenie	pomoc rodzinom, wsparcie społeczne
4	Barlineckie Forum Kobiet Aktywnych	Stowarzyszenie	wsparcie kobiet, działania społeczno-educacyjne
5	Stowarzyszenie „Przystań – Aktywny Senior”	Stowarzyszenie	aktywizacja osób starszych, integracja międzypokoleniowa

¹⁰ Oniszczyk 2008, str. 269

¹¹ Yaziji M, Doh J.2011, s. 15

Lp.	Nazwa organizacji	Forma prawna	Główne obszary działania
6	Stowarzyszenie Rozwoju Edukacji i Profilaktyki Społecznej	Stowarzyszenie	programy edukacyjne i profilaktyczne dla młodzieży
7	Gminne Koło Polskiego Czerwonego Krzyża w Barlinku	Koło PCK	działalność charytatywna i pomocowa
8	Ochotnicza Straż Pożarna w Barlinku	OSP (NGO)	działalność ratownicza i społeczna
9	Klub Sportowy „Barlinek – Aktywni”	Stowarzyszenie	sport, rekreacja, promocja zdrowego stylu życia
10	Towarzystwo Miłośników Zwierząt „Barlineckie Łapy”	Stowarzyszenie	ochrona i opieka nad zwierzętami

lista powyżej została opracowana na podstawie dokumentów gminnych dotyczących współpracy z NGO (Program współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2025) oraz publicznych komunikatów UM Barlinek o współpracy z organizacjami społecznymi.

Źródła informacji i metodologia

- Wykaz organizacji został opracowany zgodnie z zapisami *Programu współpracy Gminy Barlinek z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Gmina corocznie konsultuje i aktualizuje listę NGO w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych.
- Organizacje uwzględnione są na podstawie ich udziału we współpracy z urzędem gminy, zgłaszania ofert oraz formalnej rejestracji zgodnej z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 t.j.) określa obszary oraz wskazuje kierunki, w których m.in. Gmina Barlinek może podejmować współpracę z organizacjami pozarządowymi. W art. 3 ust.3 pojawia się definicja tego, czym są organizacje pozarządowe i jakimi cechami się charakteryzują:

- nie stanowią jednostek sektora publicznego (w rozumieniu przepisów o finansach publicznych),
- są to osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej,
- podmioty posiadające osobowość prawną,
- podmioty nienastawione na osiągnięcie zysku.

Zgodnie z zapisami Ustawy za organizacje pozarządowe można uznać nie tylko stowarzyszenia i fundacje, organizacje studenckie i koła gospodyń wiejskich, ale też podmioty posiadające osobowość prawną, takie jak partie polityczne, związki zawodowe. Ustawa w jednym szeregu z organizacjami pozarządowymi stawia też organizacje kościelne.

Organizacje pozarządowe to niezwykle ważny element w demokratycznym systemie, stojący u podstaw budowy społeczeństwa obywatelskiego. Cytowana powyżej Ustawa precyzuje zakres ich współpracy z organami administracji publicznej. Podmioty te mogą tworzyć wspólne zespoły, wzajemnie informować się o planowanych kierunkach działań. Jednostki samorządowe mogą zlecać realizację zadań publicznych oraz konsultować projekty

aktów normatywnych. Istotne jest by współpraca, przebiegała w atmosferze partnerstwa i suwerenności stron. Obie strony powinny być nastawione na efektywne działania i przestrzegać zasady uczciwej konkurencji.¹²

4.4 Struktura Pomocy Społecznej w Gminie Barlinek

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Barlinku – zakres działania i zadania

Wielu mieszkańców gminy Barlinek doświadcza trudności życiowych wynikających m.in. z problemów materialnych, zdrowotnych, rodzinnych czy społecznych. Zadania związane z udzielaniem wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Barlinku (MGOPS), będący jednostką organizacyjną gminy.

MOPS w Barlinku koncentruje swoją działalność na wspieraniu osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, dążąc do poprawy ich funkcjonowania oraz stopniowego usamodzielniania się. Podstawy prawne funkcjonowania Ośrodka określają uchwały Rady Miejskiej w Barlinku w sprawie jego utworzenia oraz statutu, a także regulamin organizacyjny nadany przez kierownika jednostki. Dokumenty te, publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Barlinek, precyzują strukturę organizacyjną, zakres kompetencji oraz tryb realizacji zadań Ośrodka.

Zakres działalności MOPS w Barlinku obejmuje zarówno zadania własne gminy, jak i zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Ośrodek odpowiada za właściwą i terminową realizację zadań wynikających z uchwał Rady Miejskiej oraz obowiązujących regulacji prawnych dotyczących pomocy społecznej.

Do kluczowych zadań MOPS w Barlinku należy w szczególności:

- rozpoznawanie potrzeb osób i rodzin oraz organizowanie pomocy dostosowanej do ich indywidualnej sytuacji życiowej,
- prowadzenie pracy socjalnej oraz działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych,
- przygotowywanie projektów programów i planów w zakresie pomocy społecznej, a także sporządzanie analiz, ocen i sprawozdań na potrzeby organów gminy,
- współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego, organami administracji rządowej, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, fundacjami, zakładami opieki zdrowotnej, sądem rodzinnym oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz wsparcia społecznego,
- rozpatrywanie skarg, wniosków i interwencji mieszkańców w zakresie pomocy społecznej.

MOPS w Barlinku realizuje również zadania związane z przyznawaniem i wypłatą świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych, w tym przygotowywaniem decyzji administracyjnych, prowadzeniem rejestrów decyzji oraz sporządzaniem list wypłat świadczeń. Ośrodek sporządza także bilanse potrzeb i sprawozdania dotyczące udzielonej pomocy, co pozwala na bieżące monitorowanie skali i struktury problemów społecznych w gminie.

Istotnym obszarem działalności MOPS w Barlinku jest organizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania osób wymagających wsparcia. Usługi te obejmują pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego, czynnościach dnia codziennego oraz opiekę pielęgnacyjną, a

---

¹² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 t.j.)

ich zakres dostosowywany jest do indywidualnych potrzeb osób objętych pomocą. Ośrodek współpracuje w tym zakresie z rodziną, środowiskiem lokalnym, pracownikami socjalnymi, lekarzami oraz innymi instytucjami.

Ponadto MOPS w Barlinku uczestniczy w realizacji zadań wynikających z gminnych programów profilaktycznych, w tym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Działania te stanowią ważny element lokalnego systemu wsparcia społecznego i służą ograniczaniu negatywnych zjawisk społecznych.

Podsumowując, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Barlinku pełni kluczową rolę w systemie pomocy społecznej gminy, realizując szeroki zakres zadań o charakterze pomocowym, profilaktycznym i administracyjnym. Jego działalność ma istotne znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania spójności społecznej lokalnej wspólnoty.

Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barlinku regulowane jest przez Regulamin Organizacyjny MOPS, który szczegółowo określa strukturę organizacyjną Ośrodka, zakres kompetencji poszczególnych stanowisk oraz podział zadań wynikających z obowiązujących przepisów prawa. Dokument ten, udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Barlinek, stanowi podstawę wewnętrznej organizacji pracy jednostki.

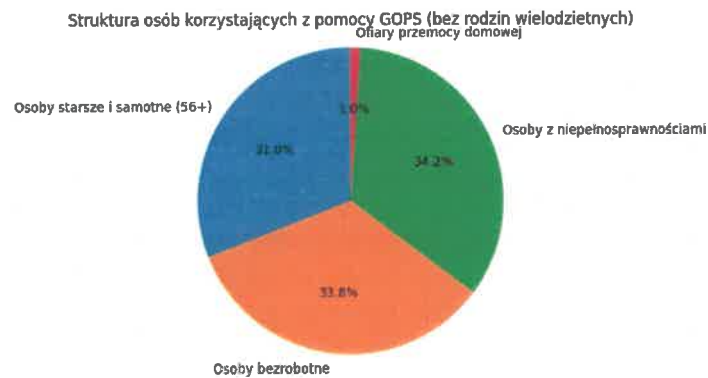
Struktura MOPS w Barlinku obejmuje kierownictwo Ośrodka, stanowiska odpowiedzialne za obsługę finansowo-księgową oraz komórki realizujące zadania merytoryczne z zakresu pomocy społecznej. W ramach struktury organizacyjnej funkcjonują m.in. stanowiska pracowników socjalnych, którzy realizują bezpośrednią pracę z osobami i rodzinami objętymi wsparciem, a także asystenta rodziny, odpowiedzialnego za intensywną pracę z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze. Zakres obowiązków poszczególnych pracowników jest ściśle powiązany z ustawowymi zadaniami gminy w obszarze pomocy społecznej.

Z dokumentów organizacyjnych MOPS w Barlinku wynika, że Ośrodek zatrudnia zespół pracowników realizujących zarówno zadania administracyjne, jak i zadania o charakterze socjalnym i opiekuńczym, co pozwala na kompleksową obsługę mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Struktura zatrudnienia dostosowana jest do zakresu realizowanych zadań własnych gminy oraz zadań zleconych z administracji rządowej.

Realizacja ustawowych obowiązków MOPS w Barlinku opiera się na szerokiej współpracy i partnerstwie lokalnym. Ośrodek współdziała z jednostkami organizacyjnymi gminy, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, kościołami i związkami wyznaniowymi, a także innymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji i bezpieczeństwa. Współpraca ta umożliwia skuteczniejsze reagowanie na złożone problemy społeczne oraz lepsze dopasowanie form wsparcia do indywidualnych potrzeb mieszkańców.

Dzięki jasno określonej strukturze organizacyjnej oraz sieci lokalnych partnerstw, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Barlinku pełni istotną rolę w lokalnym systemie wsparcia społecznego, zapewniając koordynację działań pomocowych oraz realizację zadań wynikających z przepisów prawa i lokalnych programów społecznych.

Tabela 9 struktura osób korzystających z pomocy

Osoby korzystające z pomocy MOPS

Z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej najczęściej korzystają osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności:

- osoby starsze i samotne (powyżej 56. roku życia) – 152 osoby,
- rodziny wielodzietne – 35 rodzin,
- osoby bezrobotne – 166 osób,
- osoby z niepełnosprawnościami – 168 osób,
- ofiary przemocy domowej – 5 osób.

Do najczęściej udzielanych form wsparcia należą:

1. Świadczenia pieniężne – zasiłki stałe i okresowe

Zasiłki stanowią podstawową formę wsparcia finansowego dla osób i rodzin o niskich dochodach lub pozostających w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

- zasiłki stałe – 75 rodzin,
- zasiłki okresowe – 178 rodzin.

2. Pomoc żywnościowa i rzeczowa

Wsparcie w postaci posiłków oraz pomocy rzeczowej kierowane jest do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem, w tym do dzieci oraz osób starszych. Obejmuje ono zarówno posiłki wydawane w miejscu zamieszkania, jak i posiłki zapewniane dzieciom w szkołach.

- łącznie 260 osób objętych pomocą w formie posiłków w domu i w szkole.

3. Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze są kierowane przede wszystkim do osób starszych, samotnych oraz osób z niepełnosprawnościami, które wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Obejmują one pomoc w czynnościach dnia codziennego, opiekę higieniczną oraz wsparcie w kontaktach z otoczeniem.

- usługi opiekuńcze – 82 osoby,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 8 osób.

Skala problemów społecznych

Na terenie gminy obserwuje się występowanie istotnych problemów społecznych, które wymagają systemowych działań profilaktycznych oraz wsparcia instytucjonalnego. Do najpoważniejszych z nich należą:

1. Przemoc domowa

Przemoc w rodzinie stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa i dobrostanu mieszkańców. W ostatnim roku odnotowano:

- 41 zgłoszonych przypadków przemocy domowej.
Zjawisko to wymaga dalszego wzmacniania działań profilaktycznych, interwencyjnych oraz wsparcia psychologicznego i prawnego dla osób doświadczających przemocy.

2. Alkoholizm

Problem uzależnień, w szczególności alkoholizmu, wpływa negatywnie na funkcjonowanie rodzin oraz lokalnej społeczności.

- 41 rodzin objętych nadzorem i wsparciem z powodu problemu alkoholowego.
Skala zjawiska wskazuje na konieczność kontynuowania działań terapeutycznych, profilaktycznych oraz programów wsparcia dla osób uzależnionych i ich bliskich.

5. Rynek alkoholowy w Gminie Barlinek

Od 2018 roku, w wyniku nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jednostki samorządu terytorialnego zostały zobowiązane do zmiany dotychczasowego podejścia do regulowania dostępności napojów alkoholowych. Zamiast określania ogólnych limitów punktów sprzedaży alkoholu, gminy zobowiązane zostały do ustalania maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, z podziałem na poszczególne rodzaje alkoholu oraz miejsca ich spożycia.

W analizowanym okresie gmina Barlinek realizowała postanowienia uchwał Rady Miejskiej w Barlinku, podjętych w 2018 roku, które regulują:

- zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy,
- maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży,
- maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

Uchwały te zostały przyjęte w celu dostosowania lokalnego prawa do zmienionych przepisów ustawowych oraz wzmocnienia narzędzi kontroli dostępności alkoholu na poziomie lokalnym. Regulacje te stanowią istotny element lokalnej polityki profilaktycznej, realizowanej w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa miejscowego, maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Barlinek kształtuje się następująco:

1. Dla napojów alkoholowych o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – ustalono maksymalnie 90 zezwoleń.
2. Dla napojów alkoholowych o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) – ustalono maksymalnie 80 zezwoleń.

3. Dla napojów alkoholowych o zawartości powyżej 18% alkoholu – ustalono maksymalnie 70 zezwoleń.

Jednocześnie uchwała wprowadza podział zezwoleń ze względu na miejsce spożycia napojów alkoholowych. Maksymalna liczba zezwoleń przeznaczonych do sprzedaży alkoholu poza miejscem sprzedaży została określona na poziomie 140, natomiast maksymalna liczba zezwoleń przeznaczonych do sprzedaży alkoholu w miejscu sprzedaży wynosi 100.

Ustalona liczba zezwoleń stanowi górny, dopuszczalny limit, który nie może zostać przekroczony. Wydawanie zezwoleń odbywa się w ramach obowiązujących przepisów prawa, a ich liczba podlega bieżącemu monitorowaniu przez właściwe komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Barlinku. Wykonanie uchwały powierzono Burmistrzowi Barlinka, który odpowiada za realizację polityki gminy w zakresie reglamentacji sprzedaży napojów alkoholowych.

Przyjęte rozwiązania stanowią istotny element lokalnej polityki ograniczania dostępności alkoholu oraz realizacji zadań wynikających z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Określenie maksymalnej liczby zezwoleń umożliwia gminie Barlinek racjonalne i zgodne z przepisami prawa kształtowanie struktury sprzedaży alkoholu, z uwzględnieniem uwarunkowań społecznych, przestrzennych i zdrowotnych mieszkańców.

5.1 Zasady usytuowania punktów sprzedaży

Zgodnie z przepisami obowiązującej uchwały, punkty sprzedaży oraz punkty sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nie mogą być zlokalizowane w odległości mniejszej niż 50 metrów od obiektów chronionych, do których zalicza się:

- szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze w rozumieniu ustawy o systemie oświaty,
- obiekty kultu religijnego.

Ustalony limit odległości ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz ochronę miejsc kultu przed negatywnymi skutkami spożywania alkoholu w bezpośrednim sąsiedztwie.

5.2 Zakaz spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych

Na terenie gminy Barlinek obowiązuje zakaz spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych, wynikający z przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z obowiązującymi uchwałami Rady Miejskiej w Barlinku, gmina nie wprowadziła odstępstw od tego zakazu.

Oznacza to, że na całym obszarze gminy Barlinek obowiązuje bezwzględny zakaz spożywania napojów alkoholowych w przestrzeni publicznej, z wyjątkiem miejsc do tego przeznaczonych, tj. lokali posiadających ważne zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży. Regulacja ta pozostaje w pełnej zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Utrzymanie jednolitego zakazu spożywania alkoholu w miejscach publicznych stanowi istotny element lokalnej polityki porządkowej i profilaktycznej, ukierunkowanej na ograniczanie negatywnych skutków społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu. Rozwiązanie to sprzyja poprawie bezpieczeństwa publicznego, porządku na terenach ogólnodostępnych oraz ochronie mieszkańców przed uciążliwościami wynikającymi z niewłaściwego zachowania w przestrzeni publicznej.

5.3 Interwencje i kontrole

W analizowanym okresie nie odnotowano przypadków interwencji związanych z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Jednocześnie prowadzone były kontrole punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zasad i warunków sprzedaży określonych w ustawie. Kontrole te miały na celu weryfikację, czy przedsiębiorcy przestrzegają obowiązujących przepisów, w tym zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz nietrzeźwym. Z przeprowadzonych działań wynika, że zasady te były w większości przypadków przestrzegane.

5.4 Działania edukacyjne i profilaktyczne

Na terenie gminy Barlinek realizowane są działania edukacyjne i profilaktyczne ukierunkowane na ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu oraz zapewnienie przestrzegania przepisów prawa w zakresie jego sprzedaży. Istotnym elementem lokalnej polityki profilaktycznej są działania informacyjno-szkoleniowe skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych.

W ramach realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych organizowane są szkolenia oraz spotkania informacyjne dla przedsiębiorców prowadzących sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych. Ich celem jest podnoszenie świadomości w zakresie odpowiedzialności prawnej i społecznej związanej z obrotem alkoholem, w szczególności obowiązków wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w tym zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz nietrzeźwym.

Działania te służą również przypominaniu zasad dotyczących warunków posiadania zezwoleń, konsekwencji naruszeń przepisów oraz roli sprzedawców w systemie lokalnej profilaktyki. Szkolenia i działania informacyjne stanowią ważne narzędzie zapobiegania naruszeniom prawa oraz promowania odpowiedzialnych postaw wśród przedsiębiorców, co przekłada się na ograniczanie dostępności alkoholu dla grup szczególnie zagrożonych.

Podsumowanie

Działania podejmowane na terenie gminy Barlinek w zakresie realizacji uchwał Rady Miejskiej dotyczących sprzedaży i podawania napojów alkoholowych prowadzone są zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Gmina sprawuje systematyczny nadzór nad liczbą wydanych zezwoleń, przestrzeganiem zasad lokalizacji punktów sprzedaży oraz warunkami prowadzenia działalności objętej koncesją.

Uzupełnieniem działań regulacyjnych są inicjatywy edukacyjne i profilaktyczne, w tym szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych, które wzmacniają skuteczność lokalnej polityki w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi. Zachowanie zgodności z przepisami prawa, bieżący monitoring oraz podejmowanie działań profilaktycznych świadczą o spójnym i odpowiedzialnym podejściu gminy Barlinek do problematyki związanej z dostępnością alkoholu i ochroną porządku publicznego.

Zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, gmina realizuje zadania własne w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. Wypełniając te obowiązki ustawowe, gmina Barlinek podejmuje działania ukierunkowane na ochronę zdrowia publicznego oraz ograniczanie negatywnych skutków społecznych wynikających z uzależnień.

Podstawowym narzędziem realizacji tych zadań na poziomie lokalnym jest Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, przyjmowany corocznie uchwałą Rady Miejskiej w Barlinku. Program ten finansowany jest ze środków pochodzących z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa. Konstrukcja programu opiera się na diagnozie lokalnych potrzeb społecznych oraz analizie problemów występujących na terenie gminy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Barlinku pozostaje spójny z celami i kierunkami działań określonymi w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2025, który stanowi podstawowy dokument strategiczny państwa w obszarze zdrowia publicznego. Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia jest wydłużenie życia w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu, co znajduje odzwierciedlenie również w lokalnych działaniach profilaktycznych realizowanych przez gminę.

W ramach realizacji celów Narodowego Programu Zdrowia, działania podejmowane na terenie gminy Barlinek obejmują w szczególności:

- profilaktykę uzależnień, w tym alkoholowych i narkotykowych,
- promocję zdrowia psychicznego oraz wspieranie dobrostanu mieszkańców,
- działania z zakresu zdrowia środowiskowego oraz przeciwdziałania chorobom zakaźnym,
- uwzględnianie wyzwań demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa,
- inicjatywy sprzyjające zapobieganiu nadwadze i otyłości jako elementowi polityki zdrowotnej.

Realizacja gminnych programów profilaktycznych w Barlinku stanowi istotny element lokalnej polityki zdrowotnej i społecznej, łącząc działania edukacyjne, profilaktyczne oraz interwencyjne. Podejmowane inicjatywy przyczyniają się do wzmacniania zdrowia mieszkańców, ograniczania skali problemów uzależnień oraz budowania spójnego systemu wsparcia zgodnego z celami polityki zdrowia publicznego na poziomie krajowym i lokalnym.

5.5 Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Barlinek

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA) w gminie Barlinek stanowi jeden z kluczowych elementów lokalnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom oraz wspierania osób i rodzin dotkniętych problemem nadużywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Komisja działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, realizując zadania wynikające z corocznie przyjmowanego Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barlinku powoływana jest zarządzeniem Burmistrza Barlinka, który określa jej skład osobowy, organizację pracy oraz zakres kompetencji. W swojej działalności Komisja pełni funkcje opiniujące, inicjujące, koordynujące oraz interwencyjne, współpracując z jednostkami organizacyjnymi gminy, instytucjami publicznymi oraz podmiotami zaangażowanymi w realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Działania podejmowane przez MKRPA w Barlinku w ramach realizacji gminnego programu koncentrują się na kilku zasadniczych obszarach.

1. Zwiększanie dostępności pomocy dla osób uzależnionych

Komisja prowadzi działania mające na celu ułatwienie dostępu do pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i substancji psychoaktywnych, w szczególności poprzez:

- motywowanie osób z problemem uzależnienia do podjęcia leczenia odwykowego,
- kierowanie osób potrzebujących wsparcia do Punktu Konsultacyjnego funkcjonującego na terenie gminy,

- informowanie o możliwościach leczenia i dostępnych formach bezpłatnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej,
- sporządzanie wniosków do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego oraz monitorowanie sytuacji osób objętych tymi postępowaniami,
- koordynowanie przepływu informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w pomoc osobom uzależnionym,
- inicjowanie i realizowanie procedury „Niebieskiej Karty” w przypadkach przemocy domowej związanej z nadużywaniem alkoholu.

2. Pomoc psychospołeczna i prawna dla rodzin

Istotnym obszarem działalności MKRPA w Barlinku jest wsparcie rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i narkomanią. Działania te obejmują:

- współpracę w ramach zespołów interdyscyplinarnych na rzecz rodzin zagrożonych przemocą i wykluczeniem społecznym,
- organizowanie pomocy psychologicznej dla osób indywidualnych oraz grup wsparcia,
- współpracę z Policją, sądem, kuratorami sądowymi oraz biegłymi opiniującymi w sprawach uzależnień,
- wspieranie działań podejmowanych w ramach procedury „Niebieskiej Karty”,
- podnoszenie kwalifikacji osób realizujących zadania profilaktyczne poprzez udział w szkoleniach i kursach specjalistycznych.

3. Działalność edukacyjna i informacyjna

MKRPA w Barlinku prowadzi szeroko zakrojone działania edukacyjne i informacyjne, skierowane do dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy. W szczególności obejmują one:

- realizację programów profilaktycznych w szkołach, ukierunkowanych na rozwijanie umiejętności społecznych, przeciwdziałanie agresji oraz zwiększanie wiedzy na temat skutków używania alkoholu i narkotyków,
- organizowanie zajęć profilaktycznych w świetlicach środowiskowych, w tym pomocy w nauce, zajęć sportowych i wyjazdów o charakterze edukacyjno-profilaktycznym,
- udział gminy w ogólnopolskich kampaniach społecznych promujących zdrowy styl życia i wspierających rodziny,
- organizowanie konkursów profilaktycznych oraz zakup i dystrybucję materiałów edukacyjnych, broszur i ulotek.

4. Współpraca z instytucjami i organizacjami

Komisja aktywnie współpracuje z:

- Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Barlinku,
- Policją, sądem i kuratorami sądowymi,

- placówkami oświatowymi i ochrony zdrowia,
- organizacjami pozarządowymi, kościelnymi, sportowymi oraz innymi podmiotami realizującymi działania profilaktyczne i pomocowe.

Współpraca ta umożliwi skuteczniejsze rozpoznawanie problemów uzależnień oraz koordynację działań pomocowych na poziomie lokalnym.

5. Działania kontrolne i interwencyjne

MKRPA w Barlinku realizuje również zadania kontrolne i interwencyjne wynikające z przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w tym:

- kontrolowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym,
- weryfikację oświadczeń o wartości sprzedaży napojów alkoholowych,
- monitorowanie przestrzegania warunków zezwoleń oraz przepisów prawa w zakresie obrotu alkoholem.

5.5 Realizacja zadań własnych związanych z profilaktyką uzależnień

Koordynacja realizacji zadań gminnych

Za realizację zadań własnych gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Barlinek odpowiada Burmistrz Barlinka, działający na podstawie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W celu zapewnienia sprawnej i skoordynowanej realizacji tych zadań Burmistrz powołuje Pełnomocnika ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, który pełni funkcję koordynatora lokalnej polityki gminy w obszarze uzależnień, zdrowia publicznego oraz profilaktyki społecznej. Do zadań Pełnomocnika należy w szczególności przygotowywanie, wdrażanie oraz monitorowanie realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, a także inicjowanie działań edukacyjnych, profilaktycznych i interwencyjnych odpowiadających na potrzeby lokalnej społeczności.

Pełnomocnik realizuje swoje obowiązki m.in. poprzez:

- koordynowanie zadań finansowanych ze środków pochodzących z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych,
- przygotowywanie sprawozdań i informacji dotyczących realizacji programu na potrzeby Burmistrza oraz Rady Miejskiej w Barlinku,
- współpracę z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- inicjowanie i nadzorowanie działań profilaktycznych realizowanych na terenie gminy.

W ramach wykonywanych zadań Pełnomocnik ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Barlinku prowadzi ścisłą współpracę z następującymi podmiotami:

- Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Barlinku, realizującym zadania z zakresu wsparcia rodzin dotkniętych problemem uzależnień oraz przemocy domowej,

- Policją, w szczególności w zakresie interwencji oraz działań profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych,
- placówkami oświatowymi, w tym pedagogami i psychologami szkolnymi, realizującymi działania wychowawcze, edukacyjne i wspierające uczniów oraz ich rodziny,
- sądem i kuratorami sądowymi, w sprawach dotyczących osób zobowiązanych do leczenia odwykowego,
- organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami terapeutycznymi, realizującymi programy i projekty z zakresu profilaktyki uzależnień, pomocy rodzinom oraz integracji społecznej,
- biegłymi specjalistami opiniującymi w sprawach dotyczących uzależnień, wspierającymi proces diagnozy i kierowania osób do odpowiednich form terapii.

Dzięki szerokiemu zakresowi współpracy Pełnomocnik pełni rolę łącznika pomiędzy administracją samorządową a instytucjami publicznymi i społecznymi, co zapewnia spójność, ciągłość i skuteczność działań podejmowanych na rzecz ograniczania skutków uzależnień oraz wzmacniania systemu wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi i narkomanią na terenie gminy Barlinek.

6. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Barlinek

6.1. Opis grupy

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych została przeprowadzona w okresie zimowym 2026 roku na terenie gminy Barlinek. Badanie objęło kluczowe grupy mieszkańców, które z punktu widzenia profilaktyki społecznej i zdrowia publicznego mają istotne znaczenie dla identyfikacji skali oraz charakteru lokalnych problemów społecznych.

W badaniu uczestniczyli:

- dorośli mieszkańcy gminy Barlinek,
- sprzedawcy napojów alkoholowych prowadzący działalność na terenie gminy,
- uczniowie szkół podstawowych (klasy V–VIII).
- Uczniowie liceum

Dorośli respondenci wypełniali papierową wersję kwestionariusza ankiety, natomiast wśród uczniów zastosowano elektroniczną formę badania, dostosowaną do wieku i możliwości percepcyjnych badanych. Zebrany materiał ankietowy został uzupełniony o dane pochodzące z instytucji gminnych i powiatowych, w szczególności dotyczące skali problemów społecznych oraz zakresu działań podejmowanych przez lokalne instytucje.

Badanie lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Barlinek koncentrowało się na następujących obszarach problemowych:

- używanie wyrobów nikotynowych,
- spożywanie alkoholu,
- używanie substancji psychoaktywnych,

- uzależnienia behawioralne.
- Zjawiska przemocy

Analiza struktury dorosłych respondentów wskazuje na zróżnicowaną społecznie i edukacyjnie grupę mieszkańców, reprezentującą szerokie spektrum wieku dorosłego. W badaniu uczestniczyły zarówno kobiety, jak i mężczyźni, co pozwoliło na uchwycenie zróżnicowanych perspektyw dotyczących postrzegania zagrożeń społecznych oraz zachowań ryzykownych.

Pod względem poziomu wykształcenia respondenci reprezentowali wszystkie główne kategorie edukacyjne, z wyraźną dominacją osób posiadających wykształcenie średnie, zawodowe oraz wyższe. Struktura ta odzwierciedla charakter społeczno-zawodowy gminy Barlinek, w której istotną rolę odgrywają zarówno osoby aktywne zawodowo w sektorach usługowych i produkcyjnych, jak i mieszkańcy posiadający kwalifikacje specjalistyczne. Niewielki udział osób z wykształceniem podstawowym wskazuje na relatywnie korzystną strukturę edukacyjną badanej grupy.

Z punktu widzenia aktywności zawodowej, zdecydowana większość dorosłych respondentów deklaruje aktywność na rynku pracy, co potwierdza wysoki poziom zaangażowania społeczno-ekonomicznego mieszkańców gminy Barlinek. Taki profil badanej grupy sprzyja rzetelnej ocenie lokalnych problemów społecznych oraz potrzeb w zakresie profilaktyki.

Analiza stanu cywilnego badanych dorosłych wskazuje, że znaczną część respondentów stanowią osoby pozostające w związkach małżeńskich, przy jednoczesnej obecności osób stanu wolnego, osób żyjących w związkach nieformalnych oraz osób po rozwodach. Struktura ta odpowiada ogólnym tendencjom demograficznym obserwowanym w gminach o charakterze miejsko-wiejskim i stanowi istotny kontekst dla interpretacji wyników diagnozy, zwłaszcza w obszarze problemów rodzinnych i wychowawczych.

Tak dobrana grupa badawcza pozwoliła na wielowymiarowe ujęcie problematyki lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Barlinek oraz stanowi solidną podstawę do dalszych analiz i formułowania wniosków na potrzeby gminnych programów profilaktycznych.

6.2 Percepcja skali problemów

Tabela 10 Percepcja skali problemów

Wyniki badań przeprowadzonych wśród osób dorosłych zamieszkujących gminę **Barlinek** wskazują na występowanie licznych problemów o charakterze społecznym i środowiskowym. Najczęściej sygnalizowanym zagadnieniem była przemoc rówieśnicza wśród dzieci, którą wskazało 62,2% ankietowanych. Kolejnymi istotnymi problemami okazały się uzależnienie od alkoholu (57,4%) oraz uzależnienie od narkotyków (39,2%), co wyraźnie obrazuje skalę trudności związanych z nałogami w lokalnym środowisku.

Respondenci zwracali również uwagę na pogarszający się stan środowiska naturalnego – na ten problem wskazało 29,1% badanych. Istotnym i niepokojącym zjawiskiem pozostaje także przemoc domowa, zauważona przez 19,6% uczestników badania. Wśród pozostałych kwestii społecznych wymieniano bezrobocie (12,2%) oraz postępujące wyludnianie się gminy (8,8%). Rzadziej, choć nadal zauważalnie, wskazywano problemy bezdomności (6,1%) oraz hazardu (4,7%).

Zgromadzone dane przedstawiają wielowymiarowy obraz sytuacji społecznej i środowiskowej gminy **Barlinek**. Szczególnej uwagi wymagają problemy przemocy rówieśniczej oraz uzależnień, które stanowią jedne z najpoważniejszych wyzwań i powinny być objęte dalszą analizą oraz działaniami profilaktycznymi.

Najważniejsze problemy społeczne i środowiskowe w gminie Barlinek według respondentów:

- Przemoc rówieśnicza wśród dzieci – 62,2%
- Uzależnienie od alkoholu – 57,4%
- Uzależnienie od narkotyków – 39,2%
- Niszczenie środowiska naturalnego – 29,1%
- Przemoc domowa – 19,6%
- Bezrobocie – 12,2%
- Wyludnianie się gminy – 8,8%
- Bezdomność – 6,1%
- Hazard – 4,7%

6.3 Problem palenia papierosów na Terenie Gminy Barlinek

Badanie dotyczące zwyczajów związanych z paleniem papierosów wśród mieszkańców gminy **Barlinek** objęło 148 odpowiedzi. Na ich podstawie ustalono, że 11,5% respondentów zadeklarowało palenie papierosów, natomiast zdecydowana większość badanych, czyli 88,5%, wskazała, że nie sięga po wyroby tytoniowe.

Otrzymane wyniki sugerują, iż udział osób palących w badanej grupie jest relatywnie niewielki. Może to świadczyć o wzroście świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz o pozytywnych efektach działań profilaktycznych i edukacyjnych podejmowanych w celu ograniczenia używania nikotyny. Mimo niskiego odsetka palaczy, zagadnienie to nadal powinno pozostawać w obszarze zainteresowania lokalnej polityki zdrowotnej, zwłaszcza w kontekście dalszej profilaktyki, promocji stylu życia wolnego od uzależnień oraz ochrony osób niepalących przed negatywnymi skutkami biernego palenia.

Tabela 9 stosunek do palenia papierosów

Wśród 17 osób deklarujących palenie papierosów, które udzieliły odpowiedzi na pytanie dotyczące rodzaju stosowanych wyrobów tytoniowych, zdecydowana większość, tj. 88,2%, wskazała na korzystanie z tradycyjnych papierosów. Pozostałe 11,8% respondentów zadeklarowało używanie papierosów elektronicznych. Uzyskane dane jednoznacznie potwierdzają, że w badanej grupie palaczy nadal przeważa klasyczna forma palenia tytoniu, pomimo coraz większej dostępności i popularności alternatywnych produktów, takich jak e-papierosy.

stan rzeczy może świadczyć o utrwalonych nawykach oraz preferencjach związanych z paleniem, które mają zarówno charakter kulturowy, jak i behawioralny. Jednocześnie obecność użytkowników papierosów elektronicznych wskazuje, że część palaczy podejmuje próby sięgania po rozwiązania postrzegane jako mniej szkodliwe dla zdrowia. Zjawisko to może stanowić punkt wyjścia do dalszych działań edukacyjnych i profilaktycznych, ukierunkowanych na ograniczanie ryzyka zdrowotnego związanego z paleniem tytoniu.

Tabela 10 rodzaj palonych papierosów

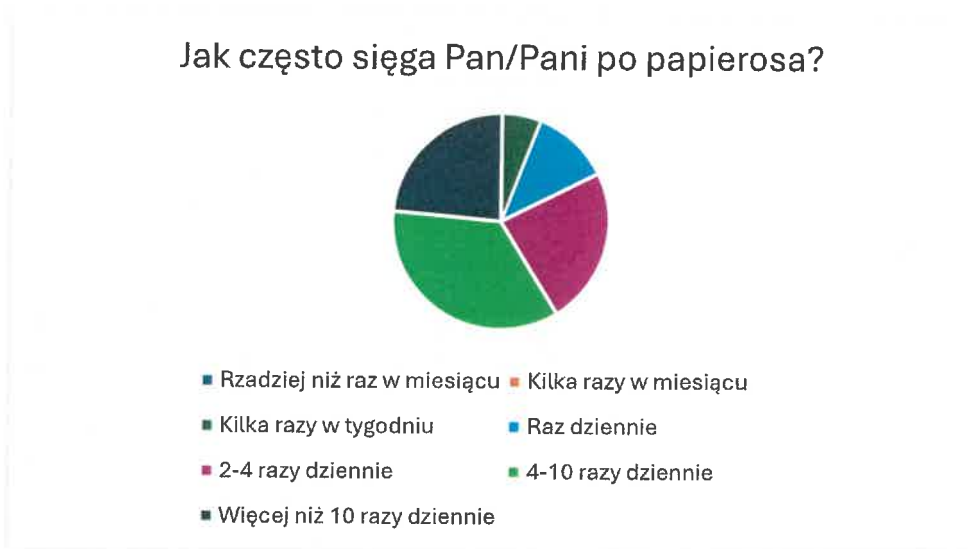
W grupie 17 respondentów deklarujących palenie papierosów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie dotyczące częstotliwości używania tytoniu, nie odnotowano osób palących sporadycznie, czyli rzadziej niż raz w miesiącu lub kilka razy w miesiącu. Najmniej liczną kategorię stanowiła jedna osoba (5,9%), sięgająca po papierosy kilka razy w tygodniu. Dwie osoby (11,8%) zadeklarowały palenie raz dziennie.

Znaczna część badanych charakteryzuje się jednak regularnym i intensywnym wzorcem palenia. Cztery osoby (23,5%) wskazały na palenie 2–4 razy dziennie, sześć osób (35,3%) deklarowało sięganie po papierosy 4–10 razy dziennie, natomiast kolejne cztery osoby (23,5%) przyznały, że palą więcej niż 10 papierosów dziennie.

Interpretacja uzyskanych wyników pokazuje, że w analizowanej grupie dominują osoby palące systematycznie i z dużą częstotliwością, co świadczy o utrwalonych nawykach związanych z używaniem tytoniu. Dane te wyraźnie wskazują na konieczność podejmowania działań edukacyjnych oraz profilaktycznych, w

szczegółności skierowanych do osób o najwyższym poziomie konsumpcji tytoniu, w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji zdrowotnych wynikających z długotrwałego nałogu.

Tabela 11 częstotliwość palenia

Analiza opinii mieszkańców na temat palenia papierosów oraz stosowania wyrobów nikotynowych w kontekście zdrowotnym i społecznym wskazuje na wysoki poziom świadomości zagrożeń związanych z tym nałogiem. Zdecydowana większość respondentów, tj. 132 osoby, popiera zakaz palenia w miejscach publicznych. Odmienne stanowisko zajmują jedynie 4 osoby, natomiast 12 badanych nie wyraziło jednoznacznej opinii.

Ocena wpływu papierosów elektronicznych na zdrowie również pokazuje dużą ostrożność respondentów. Tylko 7 osób uznaje e-papierosy za nieszkodliwe, podczas gdy aż 125 respondentów nie zgadza się z takim poglądem, a 16 osób pozostaje neutralnych. Podobnie w przypadku stwierdzenia, że umiarkowane palenie nie szkodzi zdrowiu – zgadza się z nim jedynie 16 respondentów, natomiast 109 osób wyraża sprzeciw.

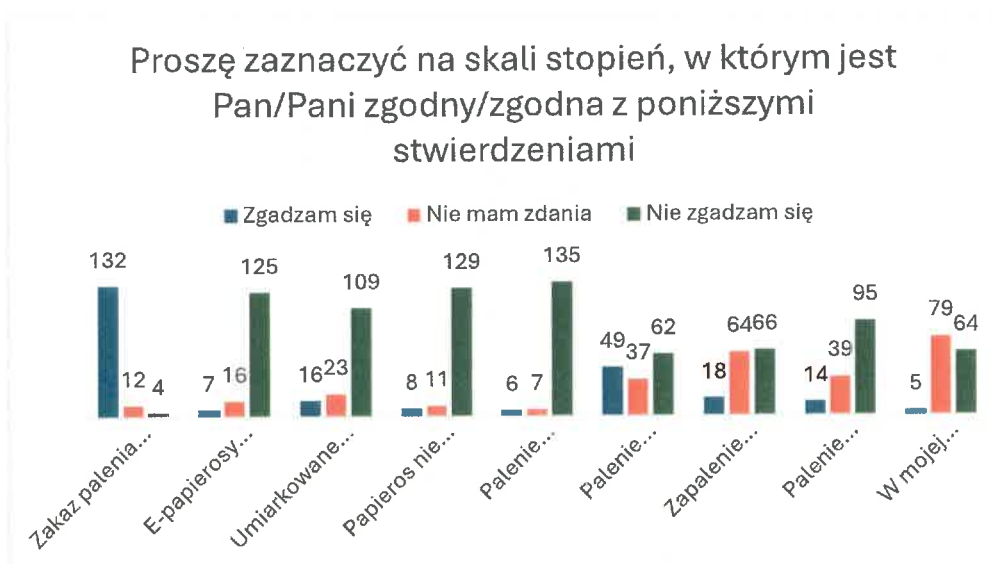
Jeszcze większa jednomyślność dotyczy oddziaływania palenia na osoby trzecie. Zaledwie 8 osób uważa, że palenie nie szkodzi otoczeniu, przy 129 respondentach mających przeciwne zdanie. Równie zdecydowane opinie pojawiają się w odniesieniu do wpływu palenia na rozwój płodu – tylko 6 osób zgadza się z tezą o braku negatywnego wpływu, podczas gdy aż 135 respondentów jej zaprzecza.

W przypadku opinii dotyczącej trudności rzucenia palenia „z dnia na dzień”, 49 osób uznało to za trudne, 62 respondentów nie podziela tego stanowiska, a 37 osób nie miało jednoznacznego zdania. Podobny rozkład odpowiedzi dotyczy przekonania, że palenie pomaga redukować stres – zgadza się z nim 18 osób, 66 respondentów jest przeciwnego zdania, natomiast 64 osoby pozostały neutralne.

Jeśli chodzi o wpływ palenia na sylwetkę, jedynie 14 respondentów uważa, że sprzyja ono utrzymaniu szczupłej figury. Przeciwnego zdania jest 95 osób, a pozostali badani nie zajęli jednoznacznego stanowiska. W odniesieniu do motywacji do zaprzestania palenia, tylko 5 osób uznało, że w ich przypadku rezygnacja z nałogu nie ma sensu, 64 osoby nie zgadzają się z tym twierdzeniem, natomiast 79 respondentów nie ma w tej kwestii wyrobionej opinii.

Zebrane wyniki potwierdzają, że w badanej grupie dominuje wysoka świadomość konsekwencji zdrowotnych palenia, szczególnie w odniesieniu do jego wpływu na osoby z otoczenia oraz rozwój płodu. Jednocześnie niektóre zagadnienia, takie jak rola palenia w redukcji stresu czy jego wpływ na sylwetkę, nadal wywołują podzielone opinie wśród respondentów.

Tabela 12 Opinie

Analiza rezultatów badania dotyczącego używania papierosów oraz innych wyrobów nikotynowych wśród mieszkańców pozwala na sformułowanie wniosków zarówno w zakresie zachowań, jak i poziomu świadomości związanej z tym nałogiem. Spośród 148 respondentów jedynie 11,5% zadeklarowało palenie papierosów, co wskazuje na stosunkowo niewielki udział palaczy w badanej zbiorowości. W grupie osób palących zdecydowanie przeważa korzystanie z tradycyjnych papierosów (88,2%), natomiast po papierosy elektroniczne sięga jedynie 11,8% badanych.

Analiza częstotliwości palenia pokazuje, że większość palaczy charakteryzuje się regularnym i intensywnym wzorcem konsumpcji tytoniu. Najlicniejszą grupę stanowią osoby palące 4–10 razy dziennie (35,3%), natomiast 23,5% respondentów przyznało, że sięga po papierosa ponad 10 razy w ciągu dnia. Sporadyczne palenie praktycznie nie występuje wśród badanych.

W obszarze opinii oraz świadomości zdrowotnej respondenci prezentują wysoki poziom wiedzy na temat zagrożeń wynikających z palenia. Zdecydowana większość badanych uznaje zasadność zakazu palenia w miejscach publicznych (132 osoby). Większość respondentów dostrzega również negatywny wpływ palenia zarówno na zdrowie własne, jak i osób z otoczenia, w tym na rozwój płodu. Badani w przeważającej mierze nie uznają papierosów elektronicznych za bezpieczne oraz nie zgadzają się z poglądami, że umiarkowane palenie lub palenie w celu redukcji stresu bądź utrzymania sylwetki jest nieszkodliwe. Jednocześnie niektóre kwestie, takie jak możliwość rzucenia palenia „z dnia na dzień” czy postrzeganie palenia jako sposobu łagodzenia stresu, wywołują wśród mieszkańców zróżnicowane opinie.

Podsumowując, przeprowadzone badanie wskazuje, że palenie papierosów nie jest zjawiskiem powszechnym w badanej populacji, jednak wśród osób palących dominuje regularne i intensywne używanie tradycyjnych papierosów. Jednocześnie wysoki poziom świadomości zagrożeń zdrowotnych związanych z paleniem stanowi solidną podstawę do dalszych działań edukacyjnych i profilaktycznych, ukierunkowanych na ograniczanie skali nałogu oraz ochronę zdrowia mieszkańców.

6.4 Spożywanie alkoholu.

Częstotliwość spożywania alkoholu

Analiza odpowiedzi 148 respondentów dotyczących częstotliwości spożywania alkoholu pokazuje zróżnicowane, lecz w większości umiarkowane wzorce konsumpcji. Brak spożycia alkoholu zadeklarowało 33,8% badanych. Najliczniejszą grupę stanowią osoby sięgające po alkohol sporadycznie, nie częściej niż raz w miesiącu – 41,2% respondentów. Kolejne kategorie obejmują osoby pijące alkohol mniej niż 5 razy w miesiącu (20,3%) oraz respondentów spożywających alkohol rzadziej niż 4 razy w tygodniu (4,7%). Wśród uczestników badania nie odnotowano osób deklarujących spożycie alkoholu częściej niż 4 razy w tygodniu.

Uzyskane wyniki wskazują, że w badanej populacji przeważa umiarkowane lub okazjonalne spożywanie alkoholu, a znaczna część mieszkańców całkowicie rezygnuje z jego konsumpcji. Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o wysokim poziomie świadomości zdrowotnej oraz zachowaniu umiaru w zakresie sięgania po alkohol, co należy uznać za pozytywny wskaźnik stylu życia badanej grupy.

Tabela 13 częstotliwość spożywania alkoholu

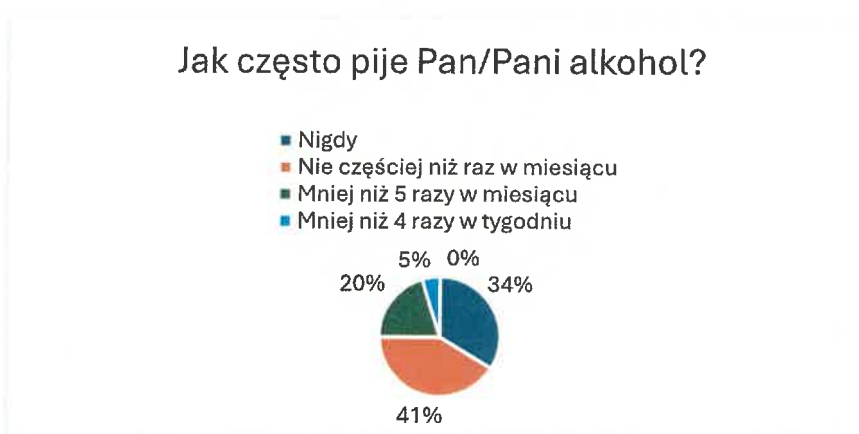

Tabela 14 ilość spożywanego alkoholu

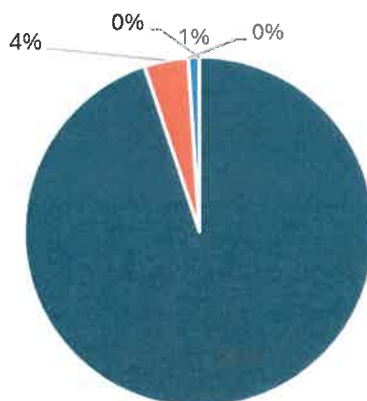
Wśród 98 respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie dotyczące liczby porcji alkoholu spożywanego podczas jednej, standardowej okazji, zdecydowanie przeważają osoby deklarujące umiarkowaną konsumpcję. Największa część badanych, czyli 86,7%, wskazała spożycie 1–2 porcji alkoholu. Kolejna grupa respondentów, stanowiąca 9,2%, przyznała się do wypijania 3–4 porcji, natomiast 3,1% badanych zadeklarowało spożycie 5–6

porcji alkoholu. Jedynie 1% respondentów wskazało, że podczas jednej okazji spożywa 6 lub więcej porcji alkoholu. Uzyskane dane pokazują, że w analizowanej grupie dominuje umiarkowane spożywanie alkoholu w trakcie pojedynczych okazji, natomiast przypadki wysokiej lub nadmiernej konsumpcji występują stosunkowo rzadko. Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o świadomym i odpowiedzialnym podejściu mieszkańców do spożywania alkoholu oraz o zachowaniu umiaru w jego konsumpcji.

Tabela 15 kontrola nad piciem

Jak często w ciągu ostatniego roku stwierdził/a Pan/Pani, że nie może przerwać picia po jego rozpoczęciu?

- Nigdy mi się to nie zdarzyło
- Rzadziej niż raz w miesiącu
- Raz w miesiącu
- Częściej niż raz w tygodniu
- Raz w tygodniu

Kontrola nad spożyciem alkoholu

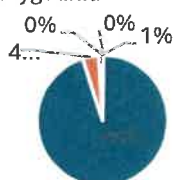
Analiza odpowiedzi dotyczących trudności w kontrolowaniu spożycia alkoholu w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy pokazuje, że zdecydowana większość respondentów nie doświadczała takich problemów. Aż 94,9% badanych zadeklarowało, że nigdy nie utraciło kontroli po rozpoczęciu picia alkoholu. Niewielki odsetek respondentów, wynoszący 4,1%, przyznał, że sytuacje takie zdarzały się rzadziej niż raz w miesiącu, natomiast 1% badanych wskazał, że miało to miejsce raz w tygodniu. Żaden z uczestników badania nie zgłosił częstszych niż raz w tygodniu trudności w kontrolowaniu spożycia alkoholu.

Uzyskane wyniki wskazują, że w badanej populacji dominuje odpowiedzialne i umiarkowane podejście do spożywania alkoholu, a pełna kontrola nad jego konsumpcją jest zjawiskiem powszechnym. Niewielki udział osób doświadczających sporadycznych problemów z kontrolą picia nie stanowi istotnego zagrożenia w skali całej badanej grupy.

Tabela 16 zachowanie po spożyciu alkoholu

Czy w ostatnim roku zdarzyło się Panu/Pani zrobić pod wpływem alkoholu coś, co naruszyło ogólnie przyjęte normy?

- Nigdy
- Raz w miesiącu
- Częściej niż raz w tygodniu
- Rzadziej niż raz w miesiącu
- Raz w tygodniu

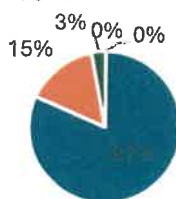
Analiza odpowiedzi dotyczących odczuwania wyrzutów sumienia po spożyciu alkoholu w ciągu ostatniego dwunastu miesięcy wskazuje, że zdecydowana większość respondentów nie doświadczała takich emocji. Aż 81,6% badanych zadeklarowało, że nigdy nie odczuwało poczucia winy po spożyciu alkoholu. Niewielka część respondentów, stanowiąca 15,3%, przyznała, że zdarzało się to rzadziej niż raz w miesiącu, natomiast 3,1% badanych wskazało, że wyrzuty sumienia pojawiały się raz w miesiącu. Żaden z uczestników badania nie zadeklarował częstszego niż raz w miesiącu występowania takich odczuć, w tym raz w tygodniu lub częściej.

Uzyskane wyniki sugerują, że w analizowanej populacji spożywanie alkoholu w niewielkim stopniu wiąże się z poczuciem winy czy dyskomfortem moralnym. Może to świadczyć o umiarkowanym podejściu do konsumpcji alkoholu oraz o niskim poziomie zachowań problemowych związanych z jego spożywaniem.

Tabela 17 wyrzuty po spożyciu alkoholu

Jak często w ciągu ostatniego roku zdarzyło się Panu/Pani odczuwać wyrzuty sumienia po wypiciu alkoholu?

- Nigdy
- Raz w miesiącu
- Częściej niż raz w tygodniu
- Rzadziej niż raz w miesiącu
- Raz w tygodniu

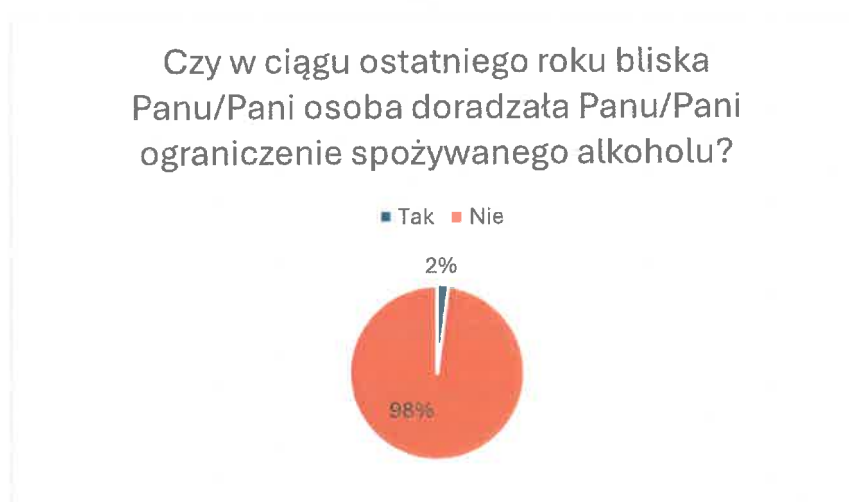
Analiza odpowiedzi dotyczących utraty pewności co do własnych zachowań po spożyciu alkoholu wskazuje, że zjawisko to występuje niezwykle rzadko. Wszyscy respondenci (100%) zadeklarowali, iż w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy sytuacje takie zdarzały się rzadziej niż raz w miesiącu. Żaden z uczestników badania nie wskazał częstszych przypadków tego rodzaju.

Uzyskane wyniki pokazują, że w badanej grupie problem utraty kontroli nad własnym zachowaniem po spożyciu alkoholu praktycznie nie występuje, co świadczy o wysokim poziomie samokontroli oraz umiarkowanym i odpowiedzialnym podejściu mieszkańców do konsumpcji alkoholu.

W kolejnym obszarze badania, dotyczącym wpływu otoczenia na nawyki alkoholowe, jedynie 2% respondentów przyznało, że w ciągu ostatniego roku otrzymało od bliskiej osoby sugestię ograniczenia spożycia alkoholu. Zdecydowana większość badanych, stanowiąca 98%, nie doświadczyła tego rodzaju nacisków ani wskazówek.

Rezultaty te sugerują, że wpływ otoczenia na kontrolowanie spożycia alkoholu w analizowanej grupie jest niewielki. Może to oznaczać, że decyzje dotyczące picia alkoholu podejmowane są głównie samodzielnie i wynikają z osobistej świadomości oraz indywidualnego podejścia respondentów.

Tabela 18 reakcja otoczenia na spożycie alkoholu

Analiza odpowiedzi dotyczących preferencji alkoholowych respondentów wskazuje na wyraźne zróżnicowanie wyborów, z dominującą rolą jednego rodzaju napoju. Najczęściej wskazywanym alkoholem było wino, które wybrało 59,2% badanych. W dalszej kolejności respondenci deklarowali spożywanie piwa (23,5%) oraz wódki (17,3%).

Uzyskane wyniki obrazują jednoznaczne preferencje mieszkańców w zakresie rodzaju spożywanego alkoholu, przy czym wino zdecydowanie przeważa w badanej grupie. Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o stylu konsumpcji alkoholu opartym na umiarkowanym i okazjonalnym spożywaniu.

Tabela 19 rodzaj spożywanego alkoholu

Analiza postaw wobec alkoholu wśród 148 respondentów wskazuje na wysoki poziom świadomości oraz odpowiedzialności społecznej badanych. W odniesieniu do stwierdzenia, że alkohol pomaga przełamywać nieśmiałość, 31,1% respondentów zgodziło się z tą opinią, 21,0% nie zajęło jednoznacznego stanowiska, natomiast 48,0% wyraziło sprzeciw, co świadczy o dominacji postawy sceptycznej wobec takiego przekonania.

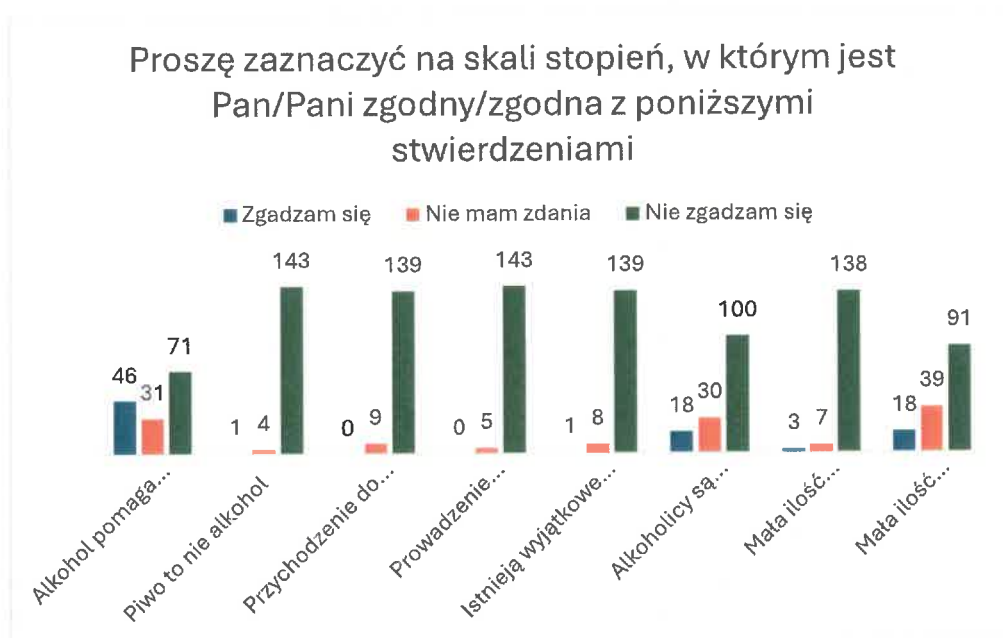
Respondenci w zdecydowanej większości odrzucili powszechnie funkcjonujące mity oraz zachowania społecznie nieakceptowalne związane z alkoholem. Jedynie 0,7% badanych zgodziło się z twierdzeniem, że „piwo to nie alkohol”, podczas gdy 96,6% jednoznacznie zaprzeczyło tej opinii, a 2,7% pozostało neutralnych. Równie stanowcze stanowisko dotyczyło przychodzenia do pracy po spożyciu alkoholu – żadna z osób badanych nie uznała takiego zachowania za dopuszczalne, 6,1% nie miało zdania, a 93,9% wyraziło sprzeciw. Podobnie w kwestii prowadzenia pojazdu po alkoholu, nikt nie poparł takiego zachowania, 3,4% respondentów nie zajęło stanowiska, natomiast 96,6% zdecydowanie się temu sprzeciwiło.

Badani wykazali także wysoki poziom świadomości prawnej i troski o ochronę osób nieletnich. Na pytanie o istnienie okoliczności, w których dziecko poniżej 18. roku życia mogłoby spożyć alkohol, 0,7% respondentów odpowiedziało twierdząco, 5,4% pozostało neutralnych, natomiast 94% uznało takie sytuacje za niedopuszczalne.

W obszarze stereotypów dotyczących uzależnień 67,6% badanych nie zgodziło się z opinią, że osoby uzależnione od alkoholu są zazwyczaj bezrobotne, 12,2% poparło tę tezę, a 20,3% nie miało zdania, co wskazuje na rosnącą świadomość złożoności problematyki uzależnień. Wysoki poziom wiedzy medycznej potwierdzają również odpowiedzi dotyczące wpływu alkoholu na rozwój płodu – 93,2% respondentów zaprzeczyło twierdzeniu, że niewielka ilość alkoholu nie ma wpływu na rozwój płodu, 2% zgodziło się z tą opinią, a 4,7% nie miało zdania. W przypadku przekonania, że mała ilość alkoholu ułatwia zasypianie, 61,5% badanych wyraziło sprzeciw, 12,2% zgodziło się z tą tezą, natomiast 26,4% pozostało neutralnych.

Podsumowując, wyniki badania pokazują, że w analizowanej grupie dominuje wysoki poziom wiedzy oraz odpowiedzialne podejście do alkoholu, zarówno w odniesieniu do własnych zachowań, jak i ochrony innych osób, w tym dzieci oraz osób z najbliższego otoczenia. Jednocześnie pojawiające się sporadycznie odpowiedzi neutralne lub odmienne wskazują na obszary, które mogą wymagać dalszych działań edukacyjnych i informacyjnych.

Tabela 20 zgodność ze stwierdzeniami

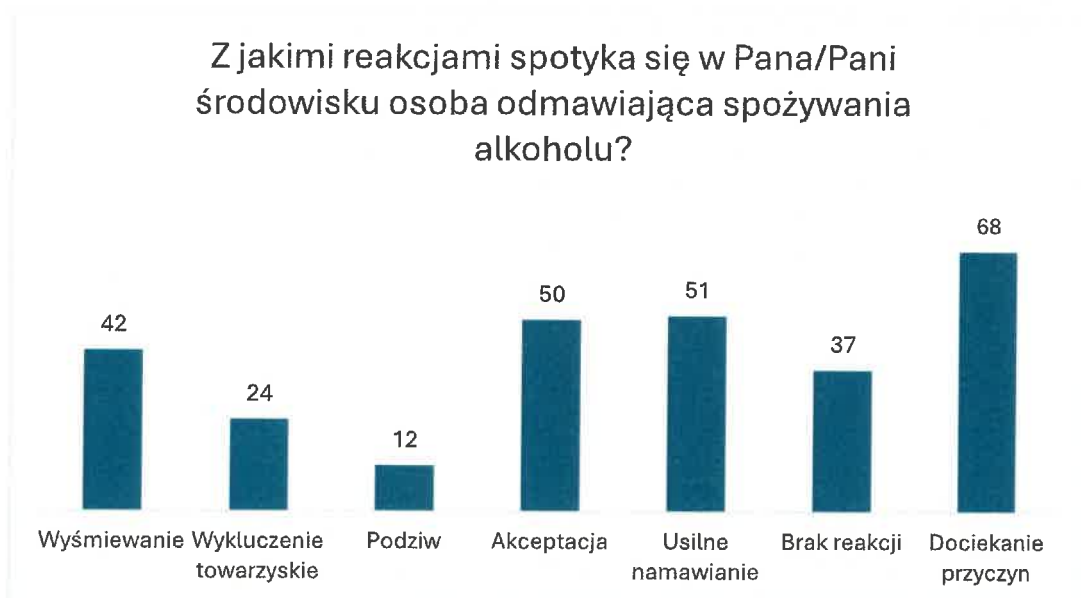

Analiza postaw wobec abstynencji alkoholowej wśród 148 respondentów pokazuje, że osoby rezygnujące ze spożywania alkoholu spotykają się z różnorodnymi reakcjami ze strony otoczenia. Najczęściej wskazywaną reakcją było dopytywanie o powody abstynencji, co zadeklarowało 45,9% badanych (68 osób). Kolejnymi często występującymi reakcjami były intensywne namawianie do picia – 34,5% (51 osób) oraz akceptacja decyzji o niepicciu alkoholu, którą wskazało 33,8% respondentów (50 osób). Dane te pokazują, że postawa abstynencka może wywoływać zarówno presję społeczną, jak i zrozumienie.

Niepokojące jest również to, że 28,4% badanych (42 osoby) doświadczyło wyśmiewania w związku z odmową spożywania alkoholu, a 16,2% respondentów (24 osoby) zgłosiło przypadki wykluczenia towarzyskiego. Brak jakiegokolwiek reakcji ze strony otoczenia zadeklarowało 25% badanych (37 osób), natomiast uznanie lub podziw dla decyzji o abstynencji wskazało jedynie 8,1% respondentów (12 osób).

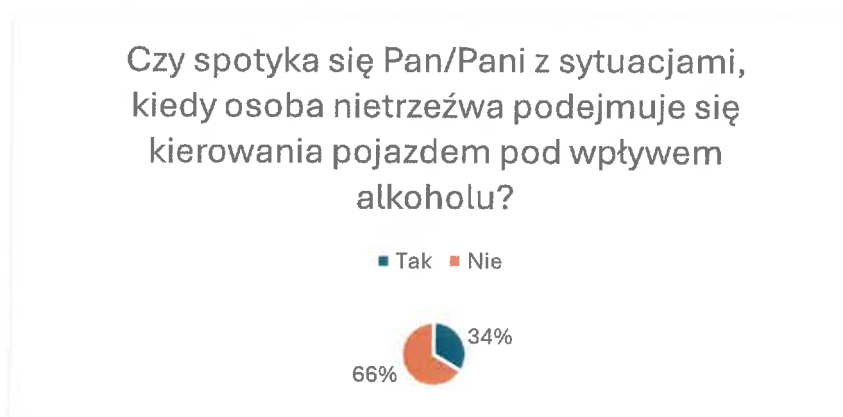
Uzyskane wyniki wskazują, że decyzja o niepicciu alkoholu spotyka się z mieszanymi reakcjami społecznymi – od ciekawości i akceptacji, po presję oraz zachowania o charakterze negatywnym. Taki kontekst społeczny może wpływać zarówno na komfort psychiczny, jak i motywację osób decydujących się na abstynencję.

Tabela 21 relacja otoczenia po odmowie

Analiza odpowiedzi dotyczących obserwowanych zjawisk związanych z alkoholem pokazuje, że część respondentów ma styczność z niebezpiecznymi zachowaniami drogowymi. 33,8% badanych (50 osób) zadeklarowało, że spotyka się z sytuacjami, w których osoba będąca pod wpływem alkoholu prowadzi pojazd. Jednocześnie większość respondentów, czyli 66,2% (98 osób), wskazała, że nie obserwuje takich przypadków w swoim otoczeniu. Uzyskane wyniki wskazują, że mimo iż przeważająca część badanych nie doświadcza tego typu ryzykownych zachowań, nadal istnieje istotna grupa osób, która styka się z przypadkami prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Zjawisko to podkreśla potrzebę dalszych działań edukacyjnych i profilaktycznych, ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa drogowego oraz promowanie odpowiedzialnego podejścia do spożywania alkoholu.

Tabela 22 prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu

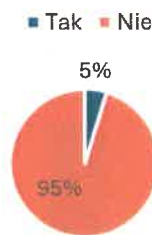

Badanie przeprowadzone wśród 148 dorosłych mieszkańców gminy Barlinek wykazało, że jedynie 7 osób (4,7%) przyznało się do prowadzenia samochodu pod wpływem substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu lub narkotyków, w jakimkolwiek momencie swojego życia. Zdecydowana większość respondentów, czyli 141 osób (95,3%), zadeklarowała, że nigdy nie podejmowała tego rodzaju zachowań.

Uzyskane wyniki wskazują, że w analizowanej populacji dominuje odpowiedzialna postawa wobec prowadzenia pojazdów mechanicznych. Ryzyko związane z kierowaniem pojazdem pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych jest relatywnie niskie, co stanowi pozytywny wskaźnik poziomu świadomości w zakresie bezpieczeństwa drogowego wśród mieszkańców gminy Barlinek.

Tabela 23 prowadzenie samochodu pod wpływem narkotyków

Czy zdarzyło się Panu/Pani kiedykolwiek prowadzić samochód pod wpływem substancji psychoaktywnych?

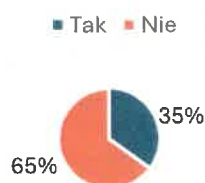

W badaniu przeprowadzonym wśród 148 mieszkańców gminy Barlinek 52 osoby (35,1%) zadeklarowały, że mają wiedzę o przypadkach sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w lokalnych punktach handlowych. Natomiast 96 respondentów (64,9%) wskazało, że nie zetknęło się z tego rodzaju sytuacjami.

Uzyskane wyniki pokazują, że chociaż w większości lokalnych środowisk zjawisko to nie występuje powszechnie, nadal istnieje istotna liczba sygnałów świadczących o nielegalnej sprzedaży alkoholu młodzieży. Fakt ten podkreśla potrzebę wzmożonego nadzoru nad punktami sprzedaży, skutecznego egzekwowania obowiązujących przepisów oraz prowadzenia działań edukacyjnych mających na celu ochronę osób nieletnich przed dostępem do alkoholu.

Tabela 24 sprzedaż alkoholu nieletnim

Czy znane są Pani/Panu przypadki sprzedawania alkoholu przez osobom nieletnim w lokalnych punktach sprzedaży?

Podsumowanie

Analiza wyników badań dotyczących spożywania alkoholu wśród mieszkańców gminy Barlinek wskazuje, że w badanej populacji dominują osoby spożywające alkohol okazjonalnie lub całkowicie z niego rezygnujące. Spośród 148 respondentów 33,8% deklaruje abstynencję, natomiast największa grupa badanych, czyli 41,2%, sięga po alkohol nie częściej niż raz w miesiącu. Również liczba porcji spożywanych podczas standardowej okazji ma w większości umiarkowany charakter – aż 86,7% respondentów wypija 1–2 porcje alkoholu, a przypadki wyższego spożycia należą do rzadkości.

W analizowanej grupie przeważa także wysoki poziom kontroli nad piciem alkoholu. Zdecydowana większość respondentów nie doświadczała problemów związanych z utratą kontroli nad spożyciem alkoholu, odczuwaniem wyrzutów sumienia po piciu ani niepewnością co do własnych zachowań. Wpływ otoczenia na ograniczanie

spożycia alkoholu oceniany jest jako niewielki, co sugeruje, że decyzje dotyczące picia podejmowane są głównie samodzielnie i wynikają z indywidualnej świadomości badanych.

Respondenci prezentują wysoki poziom świadomości zdrowotnej oraz odpowiedzialności społecznej. Większość badanych odrzuca funkcjonujące mity dotyczące alkoholu, nie akceptuje przychodzenia do pracy ani prowadzenia pojazdów „na kacu”, uznaje za niedopuszczalne podawanie alkoholu osobom poniżej 18. roku życia oraz dostrzega negatywny wpływ alkoholu na rozwój płodu. Jednocześnie postawy wobec umiarkowanego spożycia alkoholu w kontekście relaksu czy snu są bardziej zróżnicowane, co wskazuje na obszary wymagające dalszych działań edukacyjnych.

W zakresie zachowań ryzykownych, takich jak prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, zdecydowana większość respondentów deklaruje odpowiedzialne postawy – jedynie niewielki odsetek przyznał się do takich zachowań. Jednocześnie 33,8% badanych wskazuje, że obserwuje w swoim otoczeniu przypadki kierowania pojazdami przez osoby nietrzeźwe, a 35,1% respondentów deklaruje wiedzę o sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. Zjawiska te podkreślają konieczność kontynuowania działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Postawy wobec abstynencji alkoholowej są niejednoznaczne. Osoby odmawiające spożywania alkoholu spotykają się zarówno z akceptacją i ciekawością, jak i z presją społeczną czy negatywnymi reakcjami otoczenia. Wyniki te pokazują, że mimo dominującego odpowiedzialnego podejścia do alkoholu, wciąż istnieje potrzeba wzmocnienia postaw sprzyjających akceptacji abstynencji.

Wnioski główne:

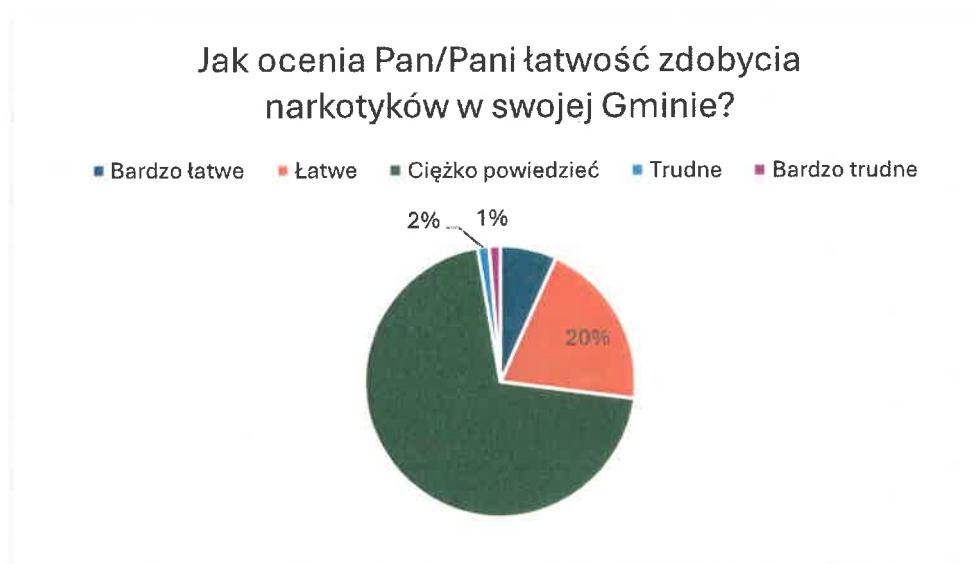
1. Spożycie alkoholu w badanej grupie ma charakter sporadyczny lub umiarkowany, a całkowita abstynencja dotyczy istotnej części mieszkańców.
2. Respondenci charakteryzują się wysoką świadomością zdrowotną oraz dobrą znajomością zagrożeń związanych z alkoholem, zarówno w odniesieniu do własnego zdrowia, jak i otoczenia.
3. Poziom samokontroli nad spożyciem alkoholu jest wysoki, a zachowania problemowe, takie jak utrata kontroli czy wyrzuty sumienia, występują bardzo rzadko.
4. Zachowania ryzykowne, w tym prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu oraz sprzedaż alkoholu osobom nieletnim, nadal występują, choć w ograniczonym zakresie, co wymaga dalszych działań profilaktycznych i nadzorczych.
5. Postawy wobec abstynencji alkoholowej są zróżnicowane – presja społeczna i dociekliwość otoczenia mogą wpływać na komfort osób niepijących, co wskazuje na potrzebę edukacji w zakresie akceptacji abstynencji.

Podsumowując, wyniki badań wskazują na odpowiedzialne i świadome podejście mieszkańców gminy Barlinek do spożywania alkoholu, przy jednoczesnym istnieniu obszarów wymagających dalszego wsparcia edukacyjnego i profilaktycznego, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa, ochrony młodzieży oraz promocji postaw abstynenckich.

6.5 Problem uzależnień od narkotyków

Wśród 148 respondentów zamieszkujących gminę **Barlinek** aż 70,3% (104 osoby) wskazało, że ma trudność z jednoznaczną oceną dostępności narkotyków w swojej okolicy. W pozostałej grupie 30 osób (20,3%) uznało, że zdobycie narkotyków jest łatwe, natomiast 10 respondentów (6,8%) określiło ten dostęp jako bardzo łatwy. Zdecydowanie rzadziej wskazywano na utrudniony dostęp do substancji psychoaktywnych – jedynie po 2 osoby (1,4%) zaznaczyły odpowiedzi „trudne” oraz „bardzo trudne”.

Tabela 25 ocena dostępu do narkotyków

Badanie przeprowadzone wśród 148 mieszkańców gminy Barlinek wykazało, że 12 respondentów (8,1%) zadeklarowało, iż kiedykolwiek otrzymało propozycję zażycia narkotyków na terenie gminy. Zdecydowana większość badanych, czyli 127 osób (85,8%), wskazała, że nie spotkała się z taką sytuacją. Natomiast 9 respondentów (6,1%) zaznaczyło, że nie jest w stanie przypomnieć sobie, czy miało do czynienia z podobną propozycją.

Tabela 26 propozycje zażycia narkotyków

W grupie 148 respondentów z gminy Barlinek jedynie 10 osób (6,8%) zadeklarowało, że kiedykolwiek miało kontakt z narkotykami. Zdecydowana większość badanych, tj. 138 osób (93,2%), wskazała, że nigdy nie zażywała substancji psychoaktywnych. Uzyskane wyniki jednoznacznie pokazują, że doświadczenia związane z używaniem narkotyków dotyczą niewielkiego odsetka mieszkańców gminy.

Na tej podstawie można stwierdzić, że problem używania narkotyków w lokalnej społeczności Barlinka nie ma charakteru powszechnego, a dla znacznej części mieszkańców zagadnienie to pozostaje marginalne i nieodgrywające istotnej roli w codziennym funkcjonowaniu.

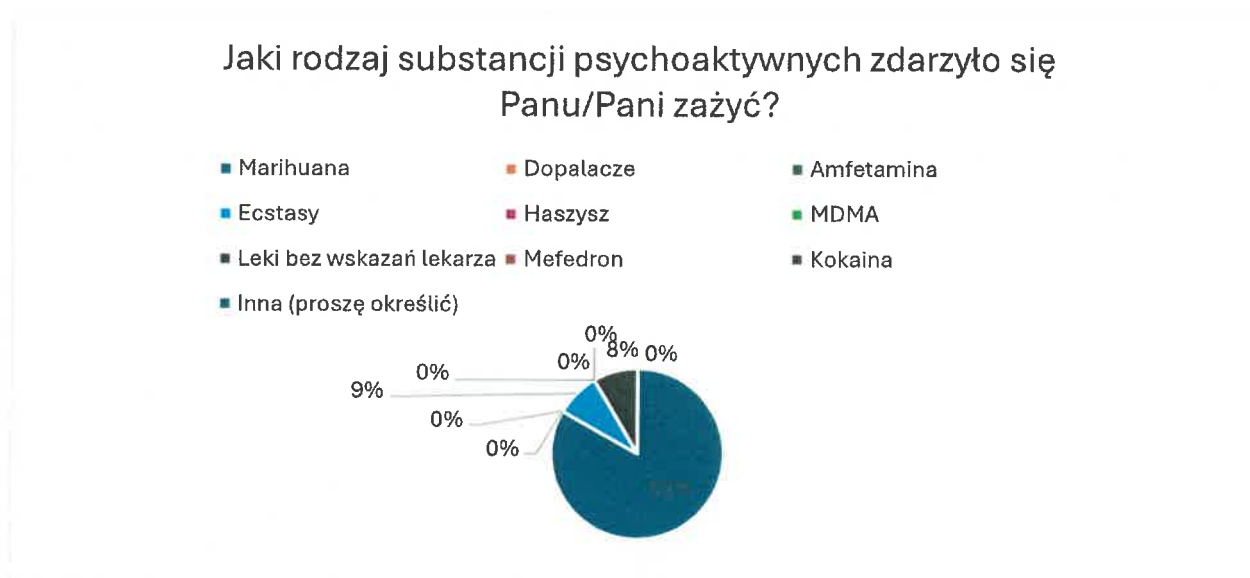
Tabela 27 eksperymentowanie z narkotykami

Wśród 10 respondentów, którzy zadeklarowali kiedykolwiek zażywanie substancji psychoaktywnych, wszyscy (100%) wskazali marihuanę jako używaną substancję. Dodatkowo pojedyncze osoby, po 1 respondencie (10%), przyznały się do zażycia ecstasy oraz kokainy. Żaden z badanych nie wskazał stosowania innych substancji, takich jak dopalacze, amfetamina, haszysz, MDMA, leki przyjmowane bez zaleceń lekarskich czy mefedron.

Uzyskane odpowiedzi pozwalają precyzyjnie określić strukturę używanych substancji w badanej grupie i jednocześnie pokazują, że marihuana stanowi zdecydowanie dominującą substancję psychoaktywną. Doświadczenia z innymi narkotykami miały charakter incydentalny i dotyczyły wyłącznie pojedynczych przypadków.

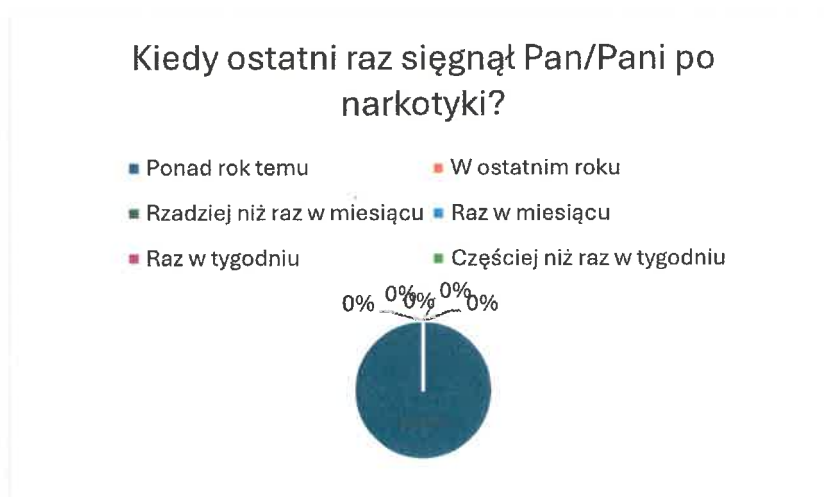
Tabela 28 rodzaj zażywanych substancji

W grupie 10 respondentów deklarujących wcześniejsze zażywanie narkotyków wszyscy badani (100%) wskazali, że ostatni kontakt z substancjami psychoaktywnymi miał miejsce ponad rok temu. Żaden z uczestników badania nie zadeklarował używania narkotyków w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy, ani też z żadną inną częstotliwością, taką jak rzadziej niż raz w miesiącu, raz w miesiącu, raz w tygodniu czy częściej niż raz w tygodniu.

Uzyskane odpowiedzi jednoznacznie wskazują, że w analizowanej grupie kontakt z narkotykami miał charakter wyłącznie przeszły, a w ostatnim okresie żaden z respondentów nie sięgał po substancje psychoaktywne.

Tabela 29 częstotliwość zażywania narkotyków

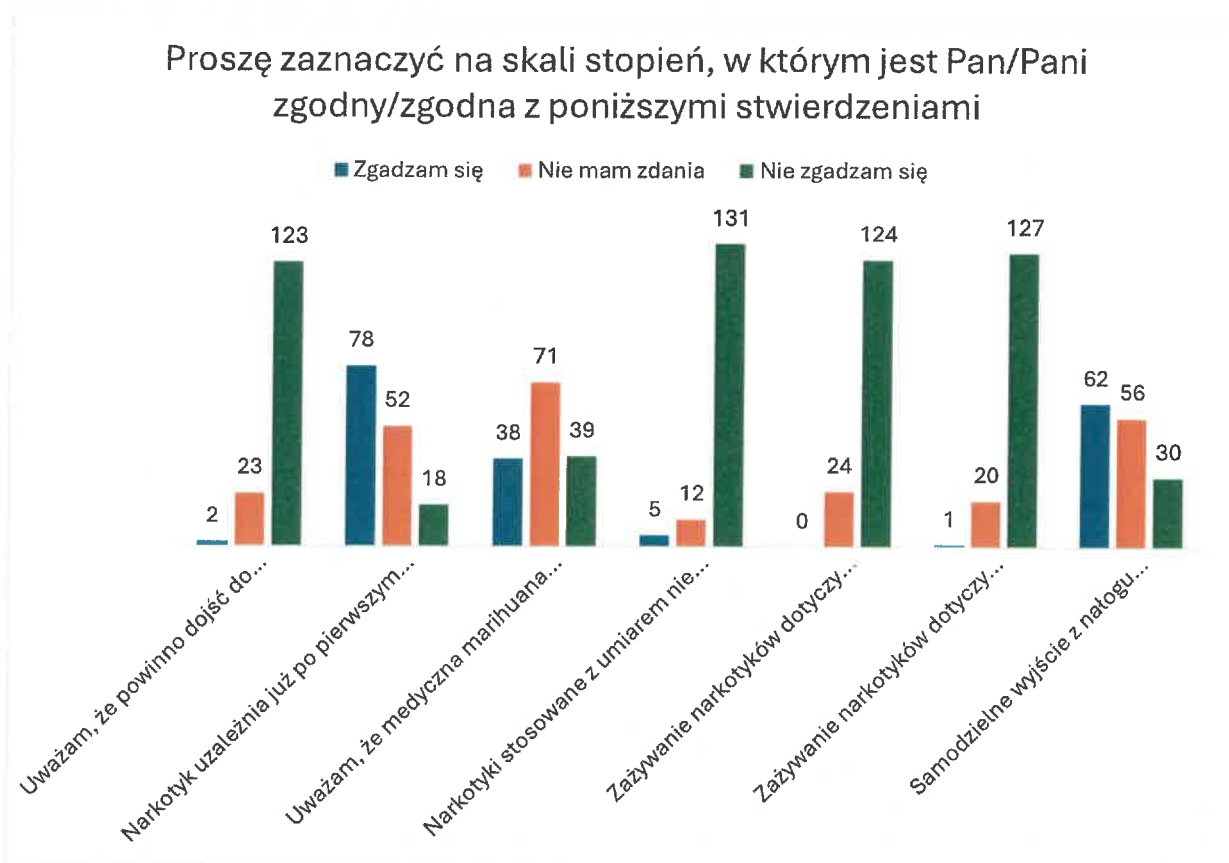

Wśród 148 respondentów jedynie 2 osoby opowiedziały się za legalizacją tzw. miękkich narkotyków. Zdecydowana większość badanych, czyli 123 osoby, wyraziła sprzeciw wobec takiego rozwiązania, natomiast 23 respondentów nie miało w tej kwestii wyrobionego zdania. W odniesieniu do zagadnienia uzależnienia od narkotyków, 78 osób uznało, że substancje te mogą uzależniać już po pierwszym zażyciu, 52 osoby pozostały neutralne, a 18 respondentów nie zgodziło się z tym stwierdzeniem.

Opinie dotyczące legalizacji marihuany do celów medycznych były bardziej zróżnicowane. Poparcie dla tej idei zadeklarowało 38 respondentów, 71 osób nie zajęło jednoznacznego stanowiska, natomiast 39 badanych wyraziło sprzeciw. Jednocześnie jedynie 5 osób zgodziło się z opinią, że narkotyki stosowane w umiarkowanych ilościach nie są szkodliwe. Przeciwnego zdania było aż 131 respondentów, a 12 osób pozostało neutralnych.

W kontekście funkcjonujących stereotypów społecznych niemal wszyscy badani odrzucili przekonanie, że zażywanie narkotyków dotyczy głównie osób niewykształconych – z tą tezą nie zgodziła się żadna osoba (0), a w przypadku bezrobotnych tylko 1 respondent wyraził zgodę. Zdecydowana większość badanych zaprzeczyła tym stereotypom, odpowiednio 124 oraz 127 osób. W kwestii możliwości samodzielnego wyjścia z uzależnienia narkotykowego 62 respondentów uznało, że jest to niemożliwe, 56 osób nie miało zdania, natomiast 30 badanych nie zgodziło się z takim poglądem.

Tabela 30 zgodność ze stwierdzeniami

Wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Barlinek wskazują, że zjawisko kontaktu z narkotykami ma w tej społeczności ograniczony charakter. Tylko niewielka część respondentów deklaruowała, że kiedykolwiek spotkała się z propozycją zażycia substancji psychoaktywnych, a jeszcze mniejszy odsetek przyznał się do ich faktycznego używania. Istotnym wnioskiem jest fakt, że żaden z badanych nie zadeklarował zażywania narkotyków w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy, co potwierdza, iż kontakt z tymi substancjami miał charakter sporadyczny lub dotyczył wyłącznie wcześniejszych doświadczeń. Wśród wskazywanych substancji dominowała marihuana, natomiast inne narkotyki, takie jak ecstasy czy kokaina, pojawiały się wyjątkowo rzadko i dotyczyły pojedynczych przypadków.

Analiza postaw mieszkańców wobec narkotyków świadczy o wysokim poziomie świadomości zagrożeń związanych z ich używaniem. Większość respondentów jest zdania, że narkotyki mogą prowadzić do uzależnienia już po pierwszym kontakcie i nie zgadza się z poglądem, według którego ich umiarkowane stosowanie miałyby być nieszkodliwe. Badani w zdecydowanej większości sprzeciwiają się legalizacji tzw. miękkich narkotyków, natomiast opinie dotyczące dopuszczenia marihuany do celów medycznych są bardziej zróżnicowane, co może świadczyć o stopniowym wzroście wiedzy na temat jej potencjalnych zastosowań terapeutycznych. Jednocześnie respondenci niemal całkowicie odrzucają stereotypowe przekonania łączące używanie narkotyków z określonymi grupami społecznymi, takimi jak osoby niewykształcone czy bezrobotne.

W kontekście możliwości samodzielnego wyjścia z uzależnienia część badanych wyraża przekonanie, że jest to nierealne, natomiast inni nie potrafią jednoznacznie ocenić tej kwestii. Taki rozkład opinii wskazuje na potrzebę dalszych działań edukacyjnych w zakresie mechanizmów uzależnień, dostępnych metod leczenia oraz form wsparcia. Poszerzenie wiedzy mieszkańców w tym obszarze może przyczynić się do zwiększenia skuteczności profilaktyki oraz lepszego wsparcia osób zagrożonych uzależnieniem.

Wnioski płynące z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców gminy Barlinek jednoznacznie wskazują na występowanie licznych i wielowymiarowych problemów o charakterze społecznym oraz środowiskowym. Zjawiska te wymagają zarówno stałej uwagi, jak i konkretnych, skoordynowanych działań ze strony lokalnych instytucji oraz całej społeczności.

Do najpoważniejszych wyzwań należą przemoc rówieśnicza wśród dzieci oraz uzależnienia od alkoholu i narkotyków. Problemy te dotyczą znaczącej części mieszkańców i stanowią zagrożenie nie tylko dla zdrowia i bezpieczeństwa jednostek, lecz także dla spójności społecznej oraz ogólnej jakości życia w gminie.

W obszarze palenia tytoniu zaobserwowano, że odsetek osób sięgających po wyroby tytoniowe jest relatywnie niski. Osoby palące wybierają przede wszystkim tradycyjne papierosy i robią to regularnie, często kilka razy dziennie. Jednocześnie respondenci wykazują wysoki poziom świadomości negatywnych skutków zdrowotnych palenia, co znajduje potwierdzenie w powszechnym poparciu dla zakazów palenia w miejscach publicznych.

Wyniki badań dotyczące spożywania alkoholu pokazują, że wśród mieszkańców gminy Barlinek dominuje umiarkowane lub okazjonalne picie. Nadużywanie alkoholu dotyczy mniejszości respondentów, natomiast większość prezentuje postawy odpowiedzialne, sprzeciwiając się prowadzeniu pojazdów pod wpływem alkoholu oraz jego spożywaniu przez osoby niepełnoletnie. Zwraca jednak uwagę fakt, że osoby decydujące się na abstynencję nie zawsze spotykają się ze zrozumieniem – część z nich doświadcza presji społecznej, a nawet wykluczenia towarzyskiego.

W odniesieniu do narkotyków widoczna jest stosunkowo niska dostępność tych substancji oraz ograniczona liczba osób deklarujących ich używanie. Mimo to w świadomości społecznej utrzymuje się przekonanie o silnie uzależniającym charakterze narkotyków. Mieszkańcy zdecydowanie sprzeciwiają się legalizacji tzw. „miękkich” narkotyków, natomiast kwestia medycznej marihuany wzbudza większe zainteresowanie i dzieli opinie. Pozytywnym zjawiskiem jest stopniowe odchodzenie od krzywdzących stereotypów dotyczących osób uzależnionych, co świadczy o rosnącej świadomości społecznej oraz bardziej empatycznym podejściu do osób potrzebujących wsparcia.

Podsumowując, na podstawie zgromadzonych danych można wskazać kluczowe kierunki działań profilaktycznych, które mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa i poziomu świadomości mieszkańców gminy:

1. **Edukacja w szkołach i społecznościach lokalnych** – prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących ryzyka uzależnień, skutków zdrowotnych stosowania substancji psychoaktywnych oraz konsekwencji prawnych.
2. **Programy wsparcia i poradnictwa dla młodzieży i dorosłych** – zapewnienie dostępu do specjalistów, grup wsparcia oraz miejsc, w których osoby zagrożone uzależnieniami mogą uzyskać pomoc i rzetelną wiedzę.
3. **Profilaktyka w środowiskach podwyższonego ryzyka** – działania kierowane do młodzieży w szkołach, klubach i przestrzeni publicznej, gdzie może dochodzić do eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi.
4. **Podnoszenie świadomości społecznej** – edukowanie rodziców i opiekunów w zakresie rozpoznawania zagrożeń, budowania relacji opartych na zaufaniu oraz przeciwdziałania presji rówieśniczej.

Choć kontakt z narkotykami w gminie Barlinek ma ograniczony charakter, wysoki poziom świadomości ryzyka wśród mieszkańców stanowi solidną podstawę do dalszych działań edukacyjnych i profilaktycznych. Systematyczne programy edukacyjne oraz rozwój wsparcia społecznego mogą dodatkowo wzmacniać

odpowiedzialne postawy wobec substancji psychoaktywnych i ograniczać ryzyko występowania uzależnień w przyszłości.

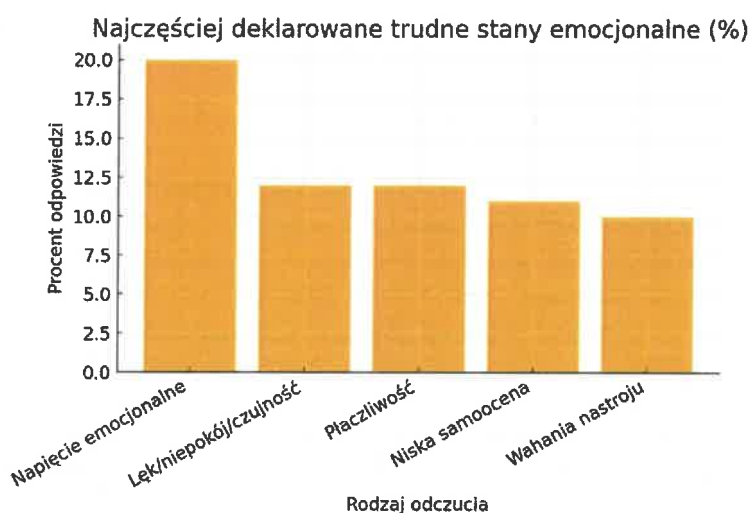
7. Samopoczucie i kondycja emocjonalna mieszkańców Gminy Barlinek

Respondenci zostali poproszeni o ocenę częstotliwości występowania u nich różnych trudnych stanów emocjonalnych. Uzyskane rezultaty pokazują, że u większości badanych obniżony nastrój pojawia się sporadycznie lub nie występuje wcale. Jednocześnie w części próby zauważalne jest częstsze występowanie określonych dolegliwości emocjonalnych. Do stanów charakteryzujących się najwyższym nasileniem respondenci najczęściej zaliczali napięcie emocjonalne (20%), uczucie lęku i niepokoju, a także wzmożoną czujność oraz skłonność do płaczu (po 12%). Nieco rzadziej wskazywano na obniżoną samoocenę (11%) oraz częste wahania nastroju (10%).

Występowanie oraz intensywność tych emocji mogą być konsekwencją codziennych trudności, nadmiernego obciążenia obowiązkami, ograniczonego wsparcia społecznego, jak również utrudnionego dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej i medycznej. Podwyższony poziom takich objawów może stanowić sygnał zwiększonego ryzyka rozwoju zaburzeń depresyjnych, lękowych bądź innych problemów związanych ze zdrowiem psychicznym.

Długotrwałe narażenie na stres oraz brak skutecznych strategii redukcji napięcia sprzyjają pogorszeniu ogólnego stanu zdrowia, zwiększając podatność na choroby metaboliczne, schorzenia układu sercowo-naczyniowego oraz obniżenie odporności organizmu. Przewlekłe obciążenie psychiczne osób dorosłych może również oddziaływać na funkcjonowanie całych rodzin, wpływając na jakość sprawowanej opieki nad dziećmi i młodzieżą, ograniczając adekwatne reagowanie na ich potrzeby emocjonalne oraz zwiększając ryzyko pojawienia się w przyszłości zachowań problemowych lub uzależnień.

Tabela 31 Deklarowane stany emocjonalne

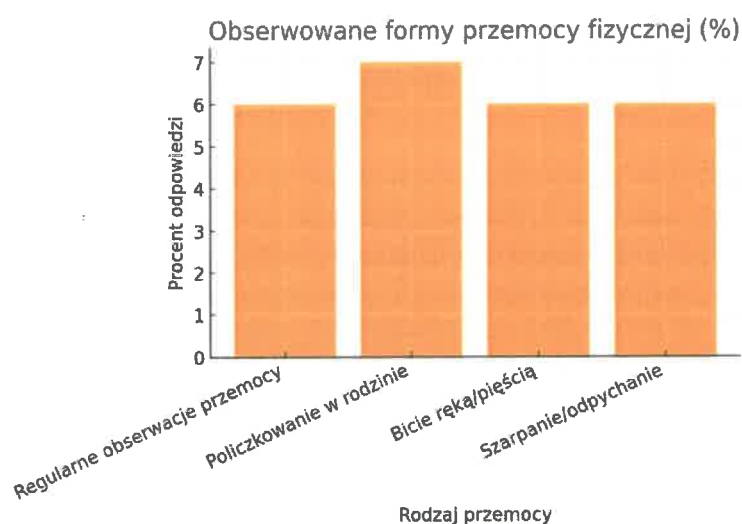
Przemoc fizyczna

Osoby uczestniczące w diagnozie społecznej zostały zapytane o częstotliwość, z jaką w ich otoczeniu pojawiają się zachowania noszące znamiona przemocy fizycznej. Do najczęściej obserwowanych form agresji należą takie działania jak uderzanie, popychanie czy kopanie innych osób. Z deklaracji respondentów wynika, że tego rodzaju zdarzenia mają charakter regularny w przypadku około 6% badanych, natomiast łącznie około 25% mieszkańców przyznało, że przynajmniej raz w życiu było świadkiem podobnej sytuacji.

Okolo 7% mieszkańców wskazało, że zetknęło się z sytuacją, w której członek rodziny uderzył bliską osobę w twarz, na przykład poprzez spoliczkowanie. Z kolei okolo 6% respondentów zadeklarowało, że widziało przemoc polegającą na uderzaniu ręką lub pięścią. Kolejne 6% badanych zauważyło agresywne zachowania w postaci szarpania lub gwałtownego odpychania w trakcie konfliktu. Chociaż odsetki te nie są wysokie, potwierdzają one, że przemoc fizyczna w ograniczonym zakresie występuje w lokalnej społeczności i nie powinna być lekceważona.

Najcięższe przejawy agresji, takie jak przypalanie papierosem, ograniczanie swobody ruchów czy bicie przy użyciu przedmiotów, pojawiają się sporadycznie — zdecydowana większość respondentów deklaruje brak doświadczeń związanych z obserwowaniem takich zdarzeń. Może to świadczyć o incydentalnym charakterze przemocy o skrajnym nasileniu, jednak obecność łagodniejszych form agresji wskazuje na zasadność podejmowania i wzmacniania działań profilaktycznych oraz edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy i reagowania na jej przejawy.

Tabela 32 Obserwowane formy przemocy

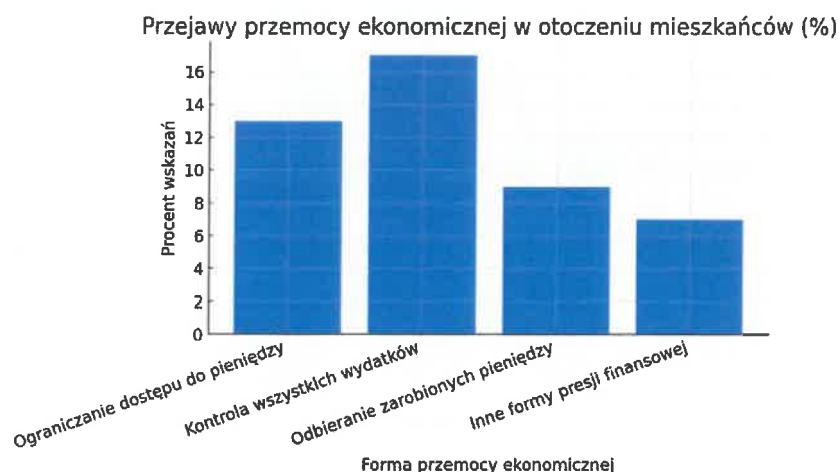

Przemoc ekonomiczna – spostrzeżenia mieszkańców

Zebrane informacje wskazują, że zjawisko przemocy ekonomicznej występuje również w najbliższym środowisku mieszkańców gminy. Okolo 13% osób biorących udział w badaniu deklaruje, że zna przypadek, w którym partner ogranicza drugiej osobie dostęp do środków finansowych przeznaczonych na bieżące potrzeby oraz funkcjonowanie gospodarstwa domowego. Z kolei 17% respondentów dostrzega sytuacje, w których jedna osoba w relacji sprawuje pełną kontrolę nad finansami partnera, podejmując decyzje nawet dotyczące drobnych wydatków.

Rzadziej, bo u okolo 9% badanych, odnotowano przypadki polegające na odbieraniu partnerowi pieniędzy, które zostały przez niego samodzielnie zarobione, co może świadczyć o całkowitym podporządkowaniu finansowemu. Ponadto 7% mieszkańców wskazuje na występowanie innych form presji ekonomicznej, takich jak zmuszanie do zaciągania kredytów lub pożyczek, jednostronne decydowanie o wspólnym majątku, niszczenie mienia należącego do partnera, przejmowanie świadczeń finansowych bądź uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej.

Tabela 33 Przejawy przemocy ekonomicznej

Doświadczanie przemocy fizycznej przez mieszkańców

Rezultaty przeprowadzonej diagnozy pokazują, że bezpośrednio doświadczanie przemocy fizycznej jest wśród mieszkańców mniej powszechne niż obserwowanie jej w najbliższym otoczeniu. Około trzy czwarte ankietowanych deklaruje, że nigdy nie zetknęło się z tego rodzaju zachowaniami jako osoby pokrzywdzone. W grupie respondentów, którzy wskazali na osobiste doświadczenia agresji fizycznej, najczęściej wymieniano takie formy jak szarpanie, kopanie oraz popychanie — sytuacje te dotyczyły około 5% badanych.

Znacznie rzadziej zgłaszano bardziej bezpośrednio przejawy przemocy, takie jak policzkowanie czy uderzenie pięścią, które wskazywane były przez około 3–4% respondentów. Incydenty o wyższym stopniu nasilenia, obejmujące między innymi krępowanie ruchów, pojawiały się sporadycznie i dotyczyły około 1% badanych.

Należy podkreślić, że łagodniejsze formy przemocy fizycznej, w tym popychanie czy szarpanie, bywają często bagatelizowane i tłumaczone impulsywnością, chwilową złością bądź frustracją. Mimo że nie zawsze pozostawiają widoczne obrażenia, mogą prowadzić do poważnych konsekwencji emocjonalnych, takich jak obniżenie poczucia bezpieczeństwa, nasilony lęk czy poczucie zagrożenia. Szczególnie niepokojący jest ich wpływ na dzieci będące świadkami takich zdarzeń, gdyż mogą one rzutować na ich przyszłe funkcjonowanie oraz sposoby reagowania w sytuacjach konfliktowych.

Wśród mieszkańców nie wykształcił się jednoznaczny pogląd dotyczący osób najczęściej stosujących przemoc fizyczną wobec bliskich. 27% respondentów wskazuje na rodziców, 36% na innych członków rodziny, natomiast 34% wymienia inne osoby. Dodatkowo 3% badanych jako sprawców przemocy wskazuje starsze dzieci. Informacje o występowaniu przemocy fizycznej najczęściej przekazywane są matkom lub przyjaciółom (po 12% wskazań), a także rodzeństwu (10%). Rzadziej rozmowy na ten temat prowadzone są z ojcem (5%) lub dziećmi (2%). 8% ankietowanych zgłosiło takie sytuacje policjantowi, natomiast 5% poinformowało pracownika pomocy społecznej.

Tabela 34 Sprawcy przemocy fizycznej

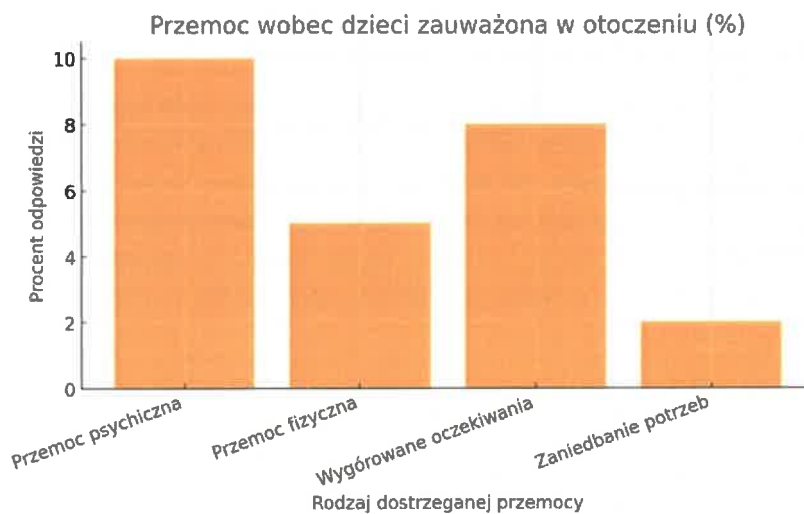

Problem przemocy wobec dzieci

Podczas diagnozy społecznej mieszkańcy zostali zapytani, czy w swoim najbliższym otoczeniu zauważają sytuacje mogące świadczyć o stosowaniu przemocy wobec dzieci. Uzyskane odpowiedzi potwierdzają, że zjawisko to występuje i jest dostrzegalne w lokalnej społeczności. Około 8% osób dorosłych deklaruje, że zetknęło się z zachowaniami, które można zakwalifikować jako przemoc wobec dziecka.

Wśród najczęściej wskazywanych form pojawia się przemoc psychiczna, zauważana przez 10% respondentów, obejmująca m.in. zastraszanie, ośmieszanie, zawstydzanie czy kierowanie gróźb pod adresem dziecka. Około 5% ankietowanych zwraca uwagę na występowanie przemocy fizycznej, takiej jak szarpanie, stosowanie klapsów, bicie lub inne działania naruszające nietykalność i granice dziecka. Ponadto 8% badanych wskazuje na sytuacje, w których wobec dziecka formułowane są nadmierne wymagania, przekraczające jego możliwości, co również stanowi przejaw przemocy emocjonalnej i może prowadzić do długofalowych negatywnych konsekwencji rozwojowych. Z kolei 2% dorosłych dostrzega przypadki zaniedbywania podstawowych potrzeb dziecka, w tym brak zapewnienia odpowiedniego wyżywienia, odzieży lub bezpiecznych warunków życia.

Tabela 35 Przemoc wobec dzieci

Postrzeżenie przemocy w rodzinie

Respondenci wykazują świadomość, że doświadczenie przemocy domowej ma charakter złożony i nie zawsze pozostawia widoczne ślady fizyczne na osobie doznającej krzywdy. Mieszkańcy podkreślają, że stosowanie przemocy fizycznej nie znajduje żadnego usprawiedliwienia, a agresja wobec członków rodziny nie powinna być traktowana jako sprawa prywatna, ograniczona wyłącznie do sfery domowej. W opinii badanych przemoc w rodzinie wymaga reakcji z zewnątrz oraz — w razie potrzeby — wsparcia ze strony odpowiednich instytucji. Żaden z respondentów nie podziela przekonania, że pozostawanie w relacji przemocowej może być działaniem korzystnym dla dobra dzieci.

Jednocześnie część mieszkańców prezentuje poglądy, które mogą utrudniać właściwe reagowanie na przemoc. Około 5% badanych uważa, że osoby doświadczające przemocy mogą wyolbrzymić swoją sytuację lub nadmiernie ją interpretować. Z kolei 3% respondentów postrzega współżycie seksualne w małżeństwie jako obowiązek, co może sprzyjać akceptowaniu zachowań naruszających granice drugiej osoby.

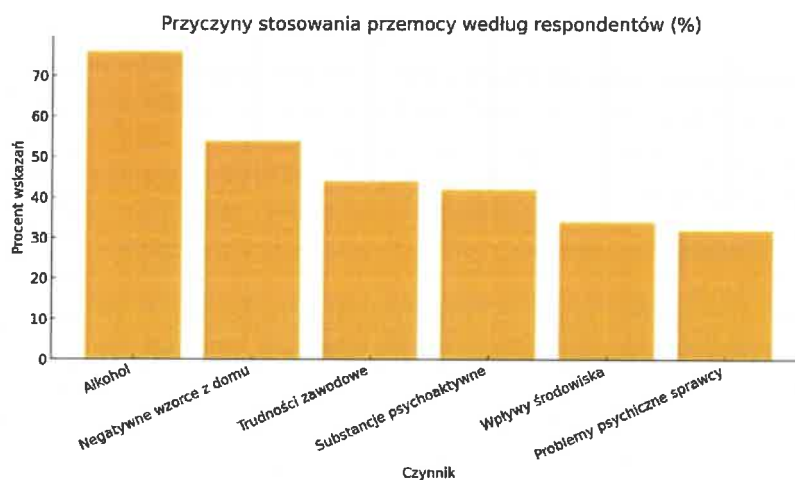
Istotnych informacji dostarczają także odpowiedzi dotyczące postrzegania sprawców przemocy. 17% ankietowanych jest zdania, że agresywne zachowania wynikają z tzw. „męskiej natury”, co może prowadzić do normalizowania przemocowych reakcji. Natomiast 22% badanych uważa, że osoba stosująca przemoc musi cierpieć na zaburzenia psychiczne. Tego rodzaju przekonania mogą utrudniać trafną ocenę sytuacji oraz sprzyjać bagatelizowaniu lub usprawiedliwianiu przemocy.

Respondenci wskazują również najczęściej wymieniane przyczyny stosowania przemocy:

- alkohol (76%),
- negatywne wzorce wyniesione z domu rodzinnego (54%),
- trudności zawodowe (44%),
- inne substancje psychoaktywne (42%),
- wpływ środowiska (34%),
- problemy psychiczne sprawcy (32%).

Co czwarty mieszkaniec podkreśla, że bez względu na okoliczności czy wskazywany „powód”, przemoc zawsze pozostaje przemocą i nie może być w żaden sposób usprawiedliwiana.

Tabela 36 Powody stosowania przemocy

Czynniki utrudniające przerwanie związku, w którym występuje przemoc – opinie mieszkańców

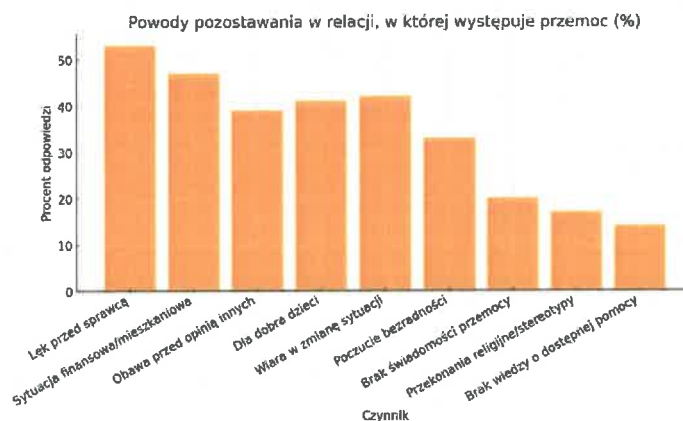
Uczestnicy badania zostali poproszeni o wskazanie czynników, które ich zdaniem sprawiają, że osoby doświadczające przemocy pozostają w relacji z osobą stosującą agresję. Uzyskane odpowiedzi potwierdzają, że zjawisko to ma charakter wielowymiarowy i jest uwarunkowane nie tylko emocjonalnie, lecz także sytuacją życiową oraz ograniczonymi możliwościami podjęcia realnych działań.

Najczęściej wskazywaną przyczyną jest lęk przed sprawcą przemocy, deklarowany przez 53% respondentów, który może wynikać z obawy o własne bezpieczeństwo lub bezpieczeństwo dzieci. 47% badanych zwraca uwagę na bariery o charakterze materialnym, takie jak brak niezależności finansowej czy niemożność samodzielnego utrzymania się. Znaczna część ankietowanych wskazuje również na obawy związane z oceną ze strony otoczenia – 39% respondentów podkreśla lęk przed krytyką społeczną związaną z rozstaniem lub ujawnieniem przemocy.

Na uwagę zasługuje fakt, że 41% mieszkańców uważa, iż osoby doświadczające przemocy pozostają w takich relacjach „dla dobra dzieci”, mimo iż wcześniej respondenci akcentowali, że przemoc nie może być usprawiedliwiana troską o rodzinę. Ponadto 42% badanych sądzi, że osoby krzywdzone liczą na zmianę zachowania partnera. Około co trzeci respondent wskazuje na poczucie bezradności oraz brak wiary we własne możliwości, natomiast co piąty uznaje, że przyczyną pozostawania w relacji przemocowej może być brak świadomości, iż określone zachowania stanowią przemoc.

Dodatkowo 17% ankietowanych zwraca uwagę na wpływ przekonań religijnych oraz utrwalonych stereotypów, które mogą utrudniać podjęcie decyzji o odejściu. Z kolei 14% badanych wskazuje na niedostateczną wiedzę dotyczącą miejsc i form pomocy dostępnych dla osób doświadczających przemocy domowej. Szczegółowe zestawienie odpowiedzi przedstawiono na wykresie zamieszczonym poniżej

Tabela 37 Powody pozostawania w relacji przemocowej

Diagnoza przeprowadzona wśród mieszkańców gminy Barlinek umożliwiła określenie skali zjawiska przemocy w różnych obszarach życia społecznego oraz rozpoznanie form agresji występujących zarówno w środowisku rodzinnym, jak i w najbliższym otoczeniu. Wyniki badania wskazują, że choć większość mieszkańców nie doświadcza na co dzień nasilonych trudności emocjonalnych, część osób zmaga się z napięciem emocjonalnym, lękiem oraz obniżonym poczuciem własnej wartości. Tego rodzaju obciążenia mogą sprzyjać powstawaniu konfliktów oraz osłabiać zdolność reagowania na przemoc występującą w rodzinie.

W obszarze przemocy fizycznej odnotowano, że zachowania takie jak popychanie, bicie czy kopanie pojawiają się w otoczeniu około 25% respondentów, natomiast 6% badanych deklaruje, że obserwuje je regularnie. Zdecydowanie rzadziej wskazywane są formy agresji o wyższym stopniu brutalności, takie jak przypalanie czy krępowanie ruchów. Mimo że odsetki te nie są wysokie, potwierdzają one obecność zjawiska przemocy i wskazują na konieczność podejmowania działań profilaktycznych.

Zjawisko przemocy ekonomicznej również jest zauważalne wśród mieszkańców gminy. Respondenci wskazywali na przypadki ograniczania dostępu do środków finansowych, przejmowania kontroli nad budżetem partnera, odbierania zarobionych pieniędzy czy wymuszania zaciągania kredytów. Świadczy to o tym, że problem przemocy nie ogranicza się wyłącznie do form fizycznych, lecz obejmuje także działania naruszające autonomię finansową osób doświadczających przemocy.

W odniesieniu do przemocy wobec dzieci mieszkańcy deklarują dostrzeganie zarówno przemocy psychicznej, takiej jak wyśmiewanie czy zastraszanie, jak i fizycznej, obejmującej m.in. szarpanie i bicie. Zauważane są również sytuacje związane z wygórowanymi oczekiwaniami wobec dzieci oraz zaniedbywaniem ich podstawowych potrzeb.

Badani wykazują świadomość, że przemoc w rodzinie nie zawsze pozostawia widoczne ślady fizyczne oraz że wymaga reakcji i wsparcia ze strony instytucji. Jednocześnie część mieszkańców prezentuje przekonania, które mogą utrudniać właściwe reagowanie, wskazując m.in., że agresja bywa wyolbrzymiana przez ofiary lub że jej źródłem jest „męska natura” bądź zaburzenia psychiczne sprawcy. Jako najczęstsze przyczyny zachowań przemocowych respondenci wymieniają nadużywanie alkoholu (76%) oraz negatywne wzorce wyniesione z domu rodzinnego (54%).

Istotnym wnioskiem z przeprowadzonej diagnozy jest również wskazywanie na lęk przed sprawcą, zależność finansową oraz obawę przed oceną społeczną jako główne bariery uniemożliwiające przerwanie relacji przemocowej. Pokazuje to, że przemoc ma nie tylko wymiar fizyczny, ale również emocjonalny i społeczny.

Na podstawie zgromadzonych danych oraz analizy problemu przemocy w środowisku lokalnym rekomenduje się podjęcie następujących działań:

1. Wzmocnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia

- utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy oraz ich rodzin,
- zapewnienie możliwości anonimowego zgłaszania przypadków przemocy.

2. Rozszerzenie oferty pomocy psychologicznej

- realizacja programów wzmacniających odporność psychiczną mieszkańców,
- zapewnienie wsparcia psychologicznego dla rodziców oraz dzieci będących świadkami przemocy.

3. Podnoszenie kompetencji pracowników jednostek publicznych

- organizacja szkoleń dla pracowników OPS, szkół, służb medycznych oraz policji,
- opracowanie jasnych procedur przekazywania informacji o zagrożeniu przemocą.

4. Działania profilaktyczno-edukacyjne w szkołach i instytucjach publicznych

- prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących rozpoznawania sygnałów przemocy,
- realizacja zajęć dla młodzieży poświęconych granicom osobistym i relacjom opartym na szacunku.

5. Edukowanie społeczności lokalnej w zakresie przemocy ekonomicznej i psychicznej

- podkreślanie, że przemoc obejmuje nie tylko przemoc fizyczną, ale również kontrolę finansową czy ograniczanie kontaktów społecznych.

6. Systemowe wsparcie osób decydujących się na odejście od sprawcy przemocy

- o stworzenie lokalnej sieci wsparcia obejmującej pracownika socjalnego, psychologa i prawnika,
- o upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy prawnej, świadczeniach oraz miejscach wsparcia.

8. Badanie sprzedawców napojów alkoholowych

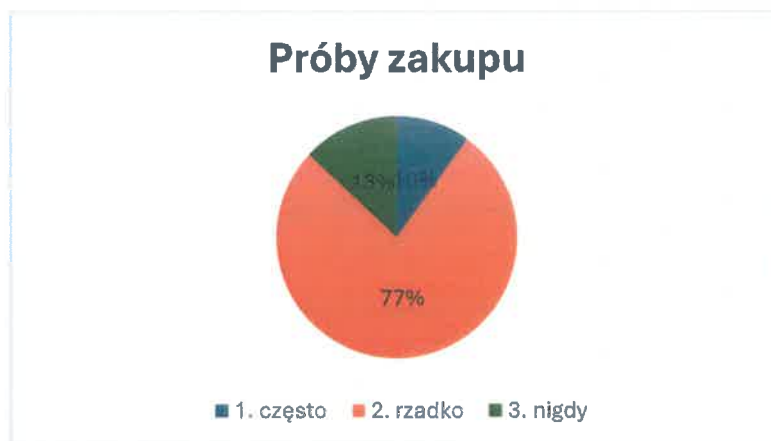
8.1 Opis grupy

Badaniem ankietowym objęto 16 respondentów zatrudnionych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy **Barlinek**. Celem przeprowadzonego badania było pozyskanie informacji na temat skali oraz specyfiki zjawiska sprzedaży i spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Pytania zawarte w kwestionariuszu dotyczyły przede wszystkim poziomu świadomości sprzedawców oraz ich postaw wobec obowiązujących regulacji prawnych, a także miały na celu rozpoznanie ewentualnych prób zakupu alkoholu podejmowanych przez młodzież. Zebrane odpowiedzi umożliwiły analizę zjawiska w ujęciu lokalnym oraz ocenę skuteczności realizowanych na terenie gminy działań profilaktycznych.

8.2 Dostęp młodzieży do alkoholu

Wśród ankietowanych sprzedawców połowa respondentów przyznała, że zdarzają się sytuacje, w których osoby niepełnoletnie próbują nabyć alkohol. Jednocześnie 77% badanych wskazało, że tego rodzaju przypadki mają charakter sporadyczny, natomiast 10% określiło je jako częste. Jedynie dwie osoby, co stanowi 13% respondentów, zadeklarowały, że nigdy nie spotkały się z sytuacją, w której osoba niepełnoletnia podejmowała próbę zakupu alkoholu.

Tabela 38 próby zakupu alkoholu przez młodocianych

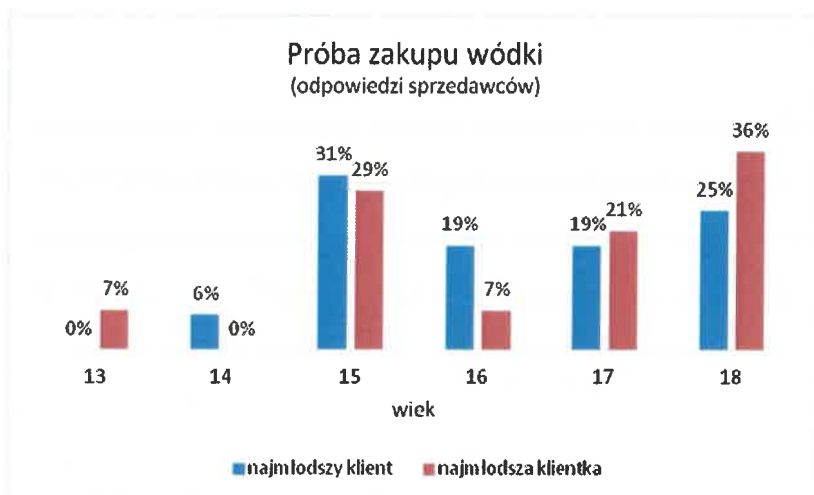
Zgodnie z relacjami sprzedawców, średni wiek osób niepełnoletnich podejmujących próby zakupu alkoholu wynosi około 16 lat, przy czym najczęściej mieści się on w przedziale od 13 do 17 lat. Zauważono także różnice ze względu na płeć – w przypadku chłopców próby zakupu alkoholu podejmowane są zazwyczaj przez osoby młodsze niż ma to miejsce wśród dziewcząt.

Dwa zaprezentowane poniżej wykresy przedstawiają dane dotyczące prób zakupu alkoholu przez osoby nieletnie na terenie gminy **Barlinek**. Pierwszy z nich dotyczy prób nabycia wódki, natomiast drugi odnosi się do prób

zakupu piwa. Przedstawione zestawienia pozwalają lepiej zobrazować skalę zjawiska oraz jego specyfikę wśród młodzieży.

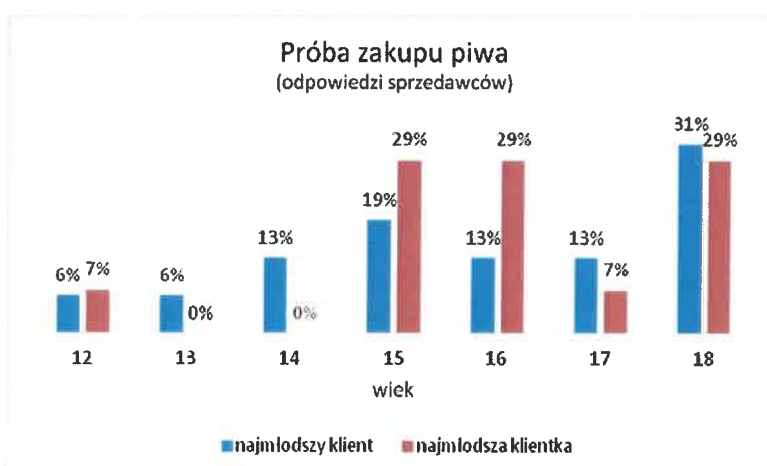
Analiza wykresu dotyczącego prób zakupu wódki pokazuje, że osoby niepełnoletnie podejmują próby nabycia tego rodzaju alkoholu, jednak nie zawsze kończą się one sukcesem. Dane wskazują, że choć zjawisko to nie ma charakteru powszechnego, pozostaje zauważalne w badanej społeczności. Istnienie grupy młodych osób podejmujących ryzykowne zachowania związane z dostępem do alkoholu stanowi istotny sygnał ostrzegawczy i podkreśla potrzebę dalszych działań profilaktycznych.

Tabela 39 próba zakupu wódki

Analiza drugiego wykresu, odnoszącego się do prób zakupu piwa, pokazuje, że młodzież znacznie częściej wybiera ten rodzaj napoju alkoholowego. Piwo bywa postrzegane jako produkt łatwiej dostępny oraz mniej „poważny” w społecznym odbiorze, co może tłumaczyć większą liczbę podejmowanych prób jego nabycia. Uzyskane dane potwierdzają, że to właśnie piwo najczęściej znajduje się w kręgu zainteresowań osób młodych.

Tabela 40 próba zakupu piwa

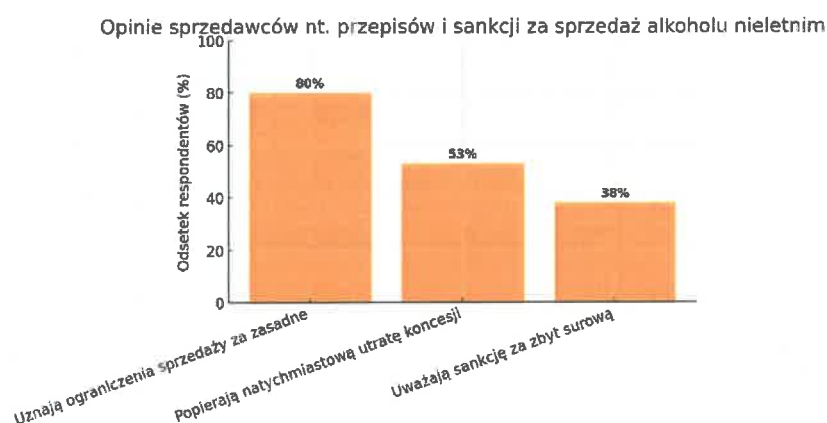
Porównanie obu wykresów wskazuje, że osoby niepełnoletnie częściej podejmują próby zakupu piwa niż wódki. Zjawisko to można wiązać z większą popularnością tego napoju, jego łatwiejszą dostępnością oraz niższą ceną. Jednocześnie wyniki te pokazują potrzebę dalszego monitorowania skali zjawiska oraz pogłębiania wiedzy na temat motywacji młodzieży sięgającej po alkohol w bardzo młodym wieku.

Sytuacje, w których osoba niepełnoletnia próbuje nabyć alkohol, są przez ankietowanych sprzedawców oceniane jako niekomfortowe i wywołujące negatywne emocje, takie jak stres, niepokój czy złość. Świadczy to o wysokim poziomie świadomości sprzedających w zakresie odpowiedzialności związanej z przestrzeganiem przepisów prawa oraz zasad etyki zawodowej.

Okolo 20% respondentów potwierdziło, że zdarzają się sytuacje, w których inni klienci reagują na próbę zakupu alkoholu przez osobę nieletnią, domagając się sprawdzenia jej wieku. Jednocześnie podkreślono, że tego typu interwencje mają charakter incydentalny i nie są zjawiskiem częstym.

Zdecydowana większość sprzedawców, czyli 80% badanych, uznaje obowiązujące ograniczenia dotyczące sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia za w pełni uzasadnione. Jednocześnie jedynie 53% respondentów zgadza się z tym, aby naruszenie przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi skutkowało natychmiastowym cofnięciem koncesji na sprzedaż alkoholu. Dla 38% badanych taka sankcja jest postrzegana jako zbyt surowa i niewspółmierna do popełnionego przewinienia.

Tabela 41 Opinie sprzedawców na temat sankcji za sprzedaż alkoholu nieletnim

W odniesieniu do sprzedaży piwa 25% ankietowanych uznało, że sankcje za naruszenie obowiązujących przepisów powinny mieć łagodniejszy charakter. Mimo to zdecydowana większość respondentów, stanowiąca 90%, nie popiera poglądu, zgodnie z którym sprzedaż piwa osobom niepełnoletnim powinna być dopuszczalna, a kary za takie działania złagodzone. Przeciwnie stanowisko zajmuje jedynie 5% badanych, natomiast taki sam odsetek respondentów nie ma jednoznacznie ukształtowanej opinii w tej kwestii.

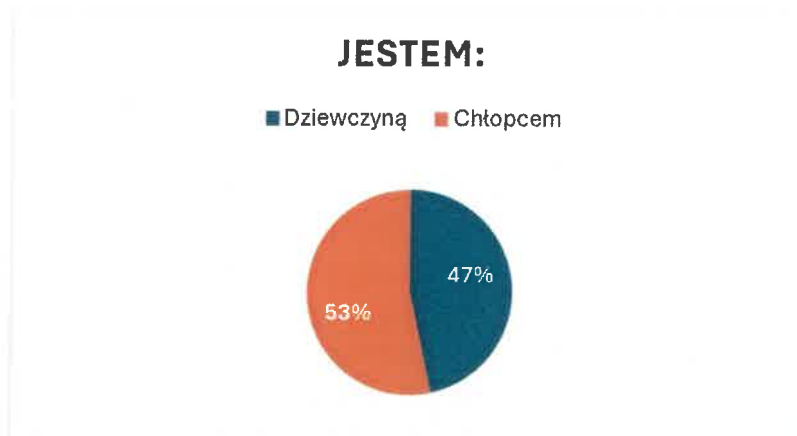
Tabela 42 opinia na temat sankcji związanych ze sprzedażą alkoholu nieletnim

9. Badania uczniowie w szkole

Badanie zostało przeprowadzone w formie internetowej ankiety wypełnianej samodzielnie przez uczniów. Udział w nim wzięło 251 uczniów szkół podstawowych z klas VI–VIII. W strukturze respondentów nieznaczną przewagę stanowili chłopcy, którzy stanowili 53% wszystkich uczestników. Największy odsetek badanych stanowili uczniowie klas szóstych (43%) oraz klas ósmych (31%), natomiast najmniej liczną grupę tworzyli uczniowie klas siódmych, obejmujący 26% ankietowanych.

Tabela 43 płeć respondentów

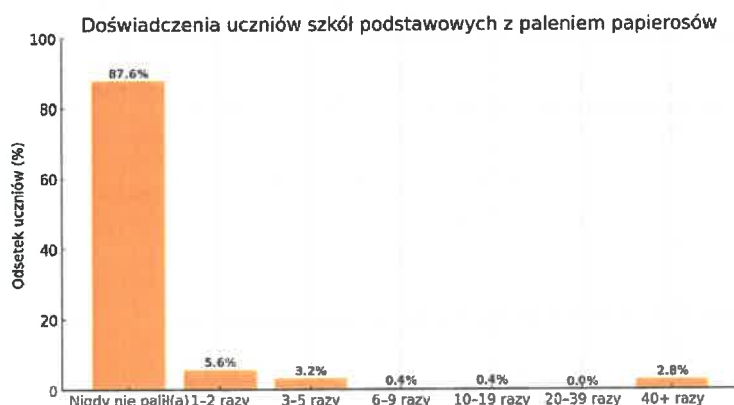
Wśród uczniów uczestniczących w badaniu największy odsetek stanowili uczniowie klas szóstych (43%). Uczniowie klas siódmych stanowili 26% respondentów, natomiast uczniowie klas ósmych – 31%.

Tabela 44 wiek respondentów

9.1 Problem tytoniowy

Tabela 45 podjęte próby zapalenia papierosa

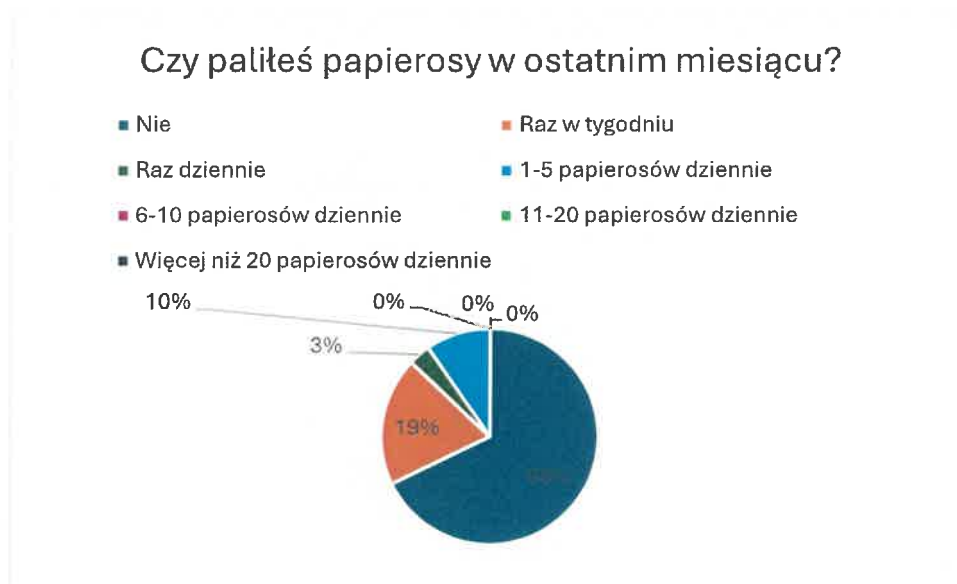

Analiza wyników ankiety przeprowadzonej wśród uczniów szkół podstawowych, dotyczącej doświadczeń związanych z paleniem papierosów, wskazuje, że zdecydowana większość badanych – 87,6% (220 osób) – zadeklarowała, iż nigdy nie sięgnęła po papierosa. Taki rezultat świadczy o bardzo niskim poziomie kontaktu młodzieży z nikotyną i może stanowić pozytywny sygnał skuteczności działań profilaktycznych realizowanych zarówno w szkołach, jak i w środowisku lokalnym.

W grupie uczniów, którzy mieli jakiegokolwiek doświadczenia z paleniem, najliczniejszą kategorię stanowią osoby, które zapaliły papierosa 1–2 razy – 5,6% respondentów (14 osób). Może to wskazywać na sporadyczny, eksperymentalny charakter kontaktu z tytoniem, typowy dla okresu dorastania. Kolejna grupa, obejmująca 3,2% badanych (8 osób), zadeklarowała palenie od 3 do 5 razy. Pojedyncze przypadki dotyczyły uczniów, którzy mieli nieco częstszy kontakt z papierosami – po 0,4% respondentów (1 osoba) wskazało palenie 6–9 razy oraz 10–19 razy.

Na uwagę zasługuje fakt, że żaden z badanych nie zadeklarował palenia w przedziale 20–39 razy (0,0%), co może sugerować, iż uczniowie rzadko przechodzą od okazjonalnego eksperymentowania do bardziej regularnego używania papierosów. Jednocześnie niewielka grupa respondentów – 2,8% (7 osób) – przyznała, że paliła 40 razy lub więcej, co może świadczyć o kształtowaniu się trwałego nawyku lub ryzyku rozwoju uzależnienia nikotynowego w tej części badanej populacji.

Tabela 46 częstotliwość palenia papierosów

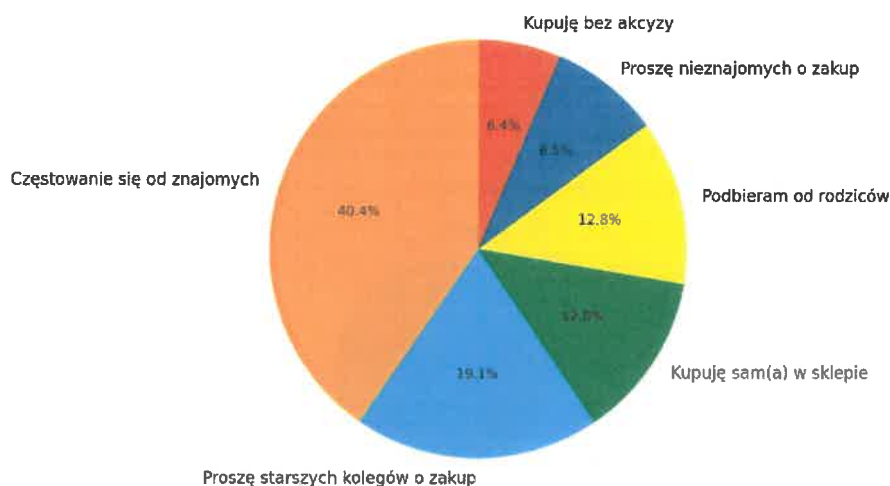
Wyniki badania dotyczącego częstotliwości palenia papierosów wśród uczniów, którzy zadeklarowali wcześniejsze próby palenia, wskazują, że zdecydowana większość z nich – 67,7% (21 osób) – obecnie w ogóle nie pali. Wynik ten potwierdza, że mimo wcześniejszych, incydentalnych kontaktów z papierosami, w tej grupie dominuje postawa abstynencji nikotynowej.

Wśród uczniów deklarujących aktualne używanie papierosów najczęściej wskazywaną odpowiedzią było palenie „raz w tygodniu”, co zaznaczyło 6 osób (19,4%). Może to świadczyć o sporadycznym, eksperymentalnym lub towarzyskim charakterze palenia, który nie przybrał jeszcze formy utrwalonego nawyku. Nieliczni respondenci sięgają po papierosy codziennie – 1 osoba (3,2%) zadeklarowała palenie raz dziennie, natomiast 3 osoby (9,7%) przyznały, że wypalają od 1 do 5 papierosów dziennie. Taki poziom konsumpcji może wskazywać na początkową fazę kształtowania się bardziej regularnego wzorca palenia.

Warto zaznaczyć, że żaden z badanych uczniów nie zadeklarował palenia w większych ilościach – nikt nie wskazał przedziałów 6–10, 11–20 ani powyżej 20 papierosów dziennie (0,0%). Oznacza to, że w analizowanej grupie nie występują przypadki silnego uzależnienia od nikotyny ani utrwalonych, intensywnych nawyków palenia.

Tabela 47 sposób zdobywania papierosów

Sposoby pozyskiwania papierosów przez uczniów deklarujących palenie

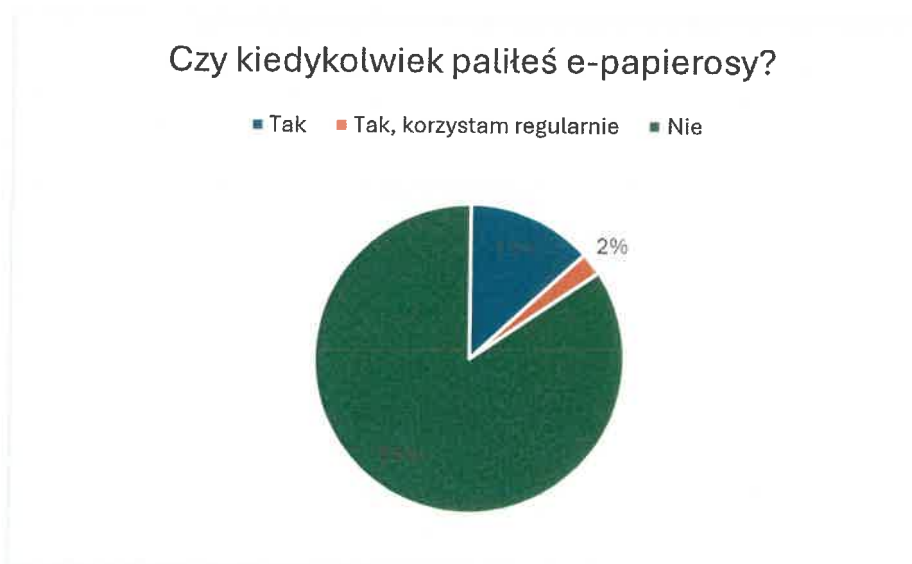

Wśród uczniów deklarujących palenie papierosów najczęściej wskazywanym sposobem pozyskiwania wyrobów tytoniowych było częstowanie się od znajomych. Tę odpowiedź zaznaczyło 40% badanych (19 osób), co wskazuje, że palenie w tej grupie ma przede wszystkim charakter towarzyski i jest silnie uzależnione od dostępności papierosów w środowisku rówieńczym.

Drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią było prośenie starszych kolegów o zakup papierosów – na taką możliwość wskazało 9 respondentów (19%). Pokazuje to, że niepełnoletni uczniowie często korzystają z pomocy innych osób w celu obejścia obowiązujących ograniczeń wiekowych dotyczących sprzedaży wyrobów tytoniowych. Kolejne odpowiedzi, każda wskazana przez 13% badanych (6 osób), dotyczyły samodzielnego zakupu papierosów w sklepie oraz zabierania ich rodzicom. Wyniki te mogą świadczyć zarówno o stosunkowo łatwym dostępie do papierosów w środowisku domowym, jak i o niewystarczającej skuteczności kontroli sprzedaży detalicznej.

Ponadto 9% respondentów (4 osoby) przyznało, że prosi nieznanymi osobami o zakup papierosów, co stanowi kolejny sposób omijania zakazu sprzedaży nieletnim. Najbardziej wskazywaną metodą było nabywanie papierosów bez akcyzy – odpowiedź tę zaznaczyły 3 osoby (7%). Może to sugerować incydentalny kontakt z nielegalnym obrotem wyrobami tytoniowymi, choć w badanej grupie zjawisko to występuje na ograniczoną skalę.

Tabela 48 eksperymentowanie z e-papierosami

Rezultaty ankiety dotyczącej korzystania z e-papierosów wśród uczniów pokazują, że zdecydowana większość badanych – 84,5% (212 osób) – zadeklarowała, iż nigdy nie sięgała po tego rodzaju produkty. Taki wynik wskazuje na niski poziom rozpowszechnienia e-papierosów w badanej grupie i może stanowić pozytywny efekt działań profilaktycznych prowadzonych w szkołach oraz w środowisku lokalnym.

Jednocześnie 13,1% uczniów (33 osoby) przyznało, że miało doświadczenia z paleniem e-papierosów, choć nie miały one charakteru regularnego. Może to sugerować sporadyczne, incydentalne lub eksperymentalne sięganie po tego typu wyroby, typowe dla okresu dorastania, w którym młodzież często testuje różne zachowania pod wpływem ciekawości lub presji rówieśniczej.

Niewielki odsetek respondentów – 2,4% (6 osób) – zadeklarował regularne korzystanie z e-papierosów. Choć skala tego zjawiska jest ograniczona, może ona sygnalizować początkową fazę kształtowania się trwałych nawyków związanych z używaniem nikotyny w tej grupie uczniów. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę kontynuowania działań edukacyjnych i profilaktycznych, w szczególności ukierunkowanych na uświadamianie ryzyka uzależnienia od nikotyny za pośrednictwem e-papierosów.

9.2 Problem alkoholowy

Tabela 49 eksperymentowanie z alkoholem

Analiza wyników ankiety dotyczącej spożywania alkoholu wśród uczniów pokazuje, że zdecydowana większość badanych – 86,5% (217 osób) – zadeklarowała brak jakichkolwiek doświadczeń związanych z pićm alkoholu. Tak wysoki odsetek wskazuje, że znaczna część młodzieży nie miała kontaktu z napojami alkoholowymi, co można uznać za pozytywny efekt działań profilaktycznych prowadzonych zarówno w szkołach, jak i w środowisku lokalnym.

Jednocześnie 9,2% uczniów (23 osoby) przyznało, że spożywało alkohol w sposób sporadyczny, zaznaczając odpowiedź „zdarzyło się”. Może to świadczyć o okazjonalnym charakterze kontaktu z alkoholem, na przykład podczas uroczystości rodzinnych, spotkań towarzyskich lub innych sytuacji o charakterze celebracyjnym, w których obecność alkoholu bywa akceptowana.

Niewielki odsetek respondentów zadeklarował spożywanie alkoholu w bardziej aktualnym okresie. W ciągu ostatnich 12 miesięcy alkohol piło 1,6% badanych (4 osoby), natomiast w ciągu ostatnich 30 dni – 2,8% (7 osób). Dane te mogą wskazywać na sporadyczne, wstępne formy bardziej regularnego kontaktu z alkoholem, które wymagają dalszego monitorowania oraz działań profilaktycznych ukierunkowanych na ograniczanie ryzyka rozwijania się nawyków picia w młodym wieku.

Tabela 50 okoliczności spożycia alkoholu przez młodocianych

Analiza wyników ankiety dotyczącej okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem wśród uczniów, którzy zadeklarowali jego spożycie (34 osoby), ukazuje zróżnicowane czynniki wpływające na inicjację alkoholową. Najczęściej wskazywaną sytuacją było spożycie alkoholu w obecności rodziców – taką odpowiedź podało 29,4% badanych (10 osób). Może to świadczyć o przypadkach, w których pierwsze doświadczenia z alkoholem miały miejsce w środowisku rodzinnym i odbywały się za przyzwoleniem dorosłych.

Nieco mniejsza grupa respondentów, stanowiąca 26,5% (9 osób), przyznała, że pierwszy alkohol spożyła ze starszymi kolegami. Taki wynik może wskazywać na wpływ presji rówieśniczej lub chęć naśladowania starszych znajomych. Z kolei 20,6% uczniów (7 osób) zadeklarowało, że pierwszy kontakt z alkoholem miał miejsce w gronie rówieśników, co podkreśla znaczącą rolę grupy rówieśniczej jako czynnika sprzyjającego podejmowaniu zachowań ryzykownych.

Dodatkowo 14,7% badanych (5 osób) wskazało, że ich pierwsze doświadczenie z alkoholem odbyło się z innymi członkami rodziny, takimi jak rodzeństwo czy kuzyni. Najmniej liczną grupę stanowili uczniowie, którzy spożyli alkohol samodzielnie, bez udziału innych osób – 8,8% respondentów (3 osoby).

Uzyskane wyniki pokazują, że zarówno środowisko rodzinne, jak i rówieśnicze odgrywa istotną rolę w inicjowaniu kontaktu młodzieży z alkoholem. Presja grupy oraz dostępność alkoholu w domu mogą stanowić istotne czynniki ryzyka, co wskazuje na potrzebę dalszych działań edukacyjnych skierowanych do uczniów oraz ich opiekunów.

Tabela 51 preferencje wobec alkoholu

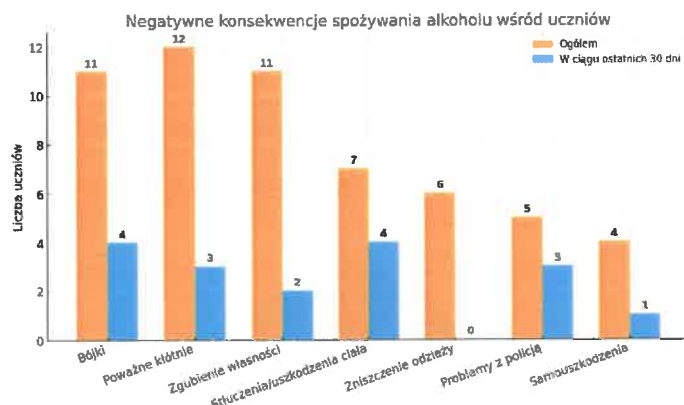
Analiza wyników ankiety dotyczącej preferencji alkoholowych wśród uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu (34 osoby), pokazuje zróżnicowane wybory w zakresie rodzaju wybieranych napojów. Najczęściej wskazywanym alkoholem było piwo, po które sięgało 52,9% respondentów (18 osób). Może to wynikać z jego łatwej dostępności, łagodniejszego smaku oraz powszechnego postrzegania piwa jako mniej szkodliwego w porównaniu z napojami o wyższej zawartości alkoholu.

Drugą najczęściej wybieraną kategorią była wódka, wskazana przez 26,5% uczniów (9 osób). Jest to relatywnie wysoki odsetek, zwłaszcza biorąc pod uwagę wysoką zawartość alkoholu w tym trunku, co może budzić niepokój w kontekście młodego wieku badanych.

Wino jako preferowany napój alkoholowy wybrało 11,8% respondentów (4 osoby), natomiast szampan wskazało 8,8% uczniów (3 osoby). Może to sugerować, że napoje te są spożywane głównie okazjonalnie, na przykład podczas uroczystości lub świąt. Warto odnotować, że żaden z uczestników badania nie wskazał cydru, co może świadczyć o jego mniejszej popularności lub ograniczonej dostępności wśród młodzieży.

Uzyskane wyniki wskazują, że wśród uczniów spożywających alkohol dominują napoje o łagodniejszym smaku i większej dostępności. Jednocześnie sięganie po mocniejsze alkohole, takie jak wódka, nadal stanowi istotny element konsumpcji, co podkreśla potrzebę działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie odpowiedzialnego podejścia do alkoholu.

Tabela 52 zachowania spożycia alkoholu

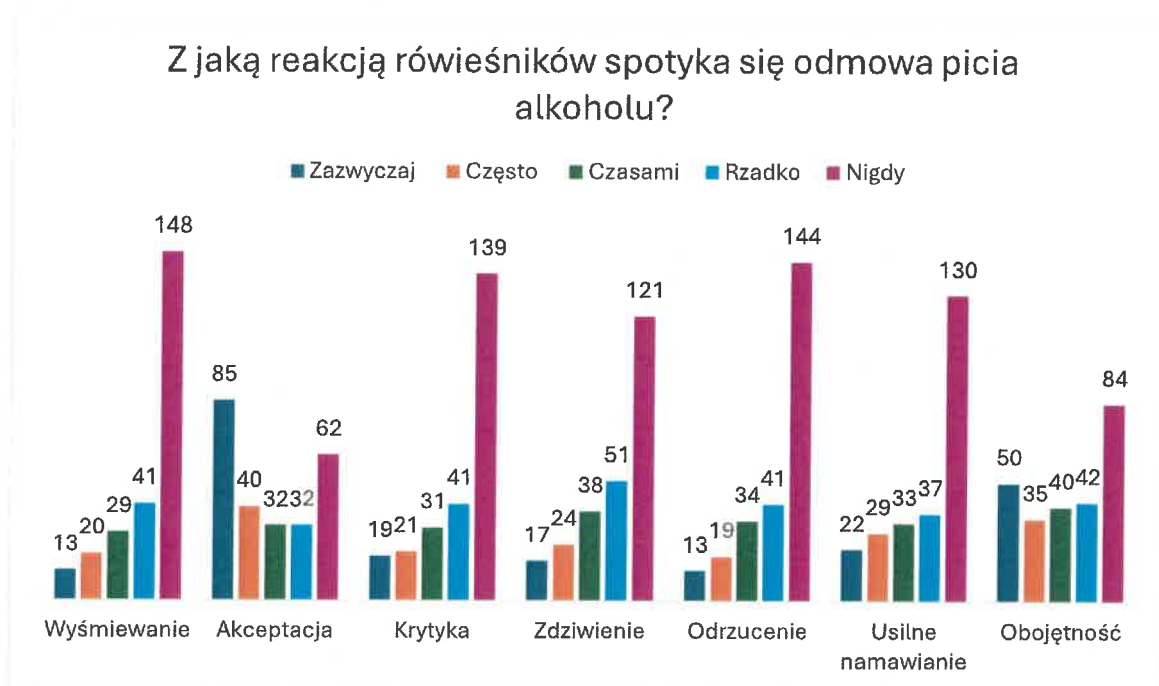
Analiza wyników ankiety przeprowadzonej wśród uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu (34 osoby), wskazuje, że część z nich doświadczyła negatywnych zdarzeń będących konsekwencją picia. Choć większość respondentów nie miała styczności z takimi sytuacjami, odpowiedzi pozostałych uczniów pokazują, że kontakt z alkoholem w młodym wieku wiąże się z realnym ryzykiem wystąpienia niebezpiecznych następstw.

Najczęściej wskazywanym problemem był udział w bójkach, do którego przyznało się 11 uczniów, w tym 4 osoby w ciągu ostatnich 30 dni. Zbliżoną skalę miały poważne konflikty i kłótnie – dotknęły one 12 uczniów, z czego 3 przypadki odnotowano w niedawnym okresie. Kolejną często zgłaszaną konsekwencją było zgubienie mienia, którego doświadczyło 11 osób, w tym 2 w ostatnim miesiącu.

Wśród bardziej niepokojących zdarzeń znalazły się również stłuczenia lub inne urazy ciała, zgłoszone przez 7 uczniów, przy czym aż 4 takie sytuacje miały miejsce w ciągu ostatnich 30 dni. Zniszczenie odzieży zadeklarowało 6 respondentów, natomiast problemy z policją wskazało 5 uczniów, w tym 3 osoby, u których incydenty te wystąpiły w ostatnim miesiącu. Pojawiły się także sygnały dotyczące samouszkodzeń – łącznie 4 uczniów przyznało się do takich doświadczeń, w tym po jednej osobie w ciągu ostatniego roku oraz ostatnich 30 dni.

Na uwagę zasługuje fakt, że mimo stosunkowo niewielkiej liczby uczniów spożywających alkohol, wiele z opisanych zdarzeń miało miejsce w niedawnym czasie. Uzyskane wyniki sugerują, że picie alkoholu w młodym wieku może szybko prowadzić do nasilenia zachowań ryzykownych, co wyraźnie podkreśla znaczenie wczesnej profilaktyki oraz systematycznej edukacji dotyczącej zagrożeń związanych z alkoholem.

Tabela 53 reakcja rówieśników na odmowę picia alkoholu

Analiza wyników ankiety dotyczącej reakcji rówieśników na odmowę spożywania alkoholu wśród 251 uczniów pokazuje, że w przeważającej mierze młodzież spotyka się z akceptacją swojego wyboru. 85 respondentów wskazało, że zazwyczaj doświadcza akceptujących reakcji, natomiast kolejne 40 osób zadeklarowało, że spotyka się z nimi często. Oznacza to, że znaczna część uczniów może liczyć na pozytywne lub neutralne przyjęcie decyzji o niepicie alkoholu, co sprzyja wzmocnieniu postaw abstynenckich w środowisku rówieśniczym.

Jednocześnie odmowa spożycia alkoholu bywa powiązana z pewnymi formami presji społecznej, choć występują one znacznie rzadziej. Najczęściej odnotowywaną reakcją jest obojętność – 50 uczniów wskazało, że doświadcza jej zazwyczaj, a 35 respondentów, że często. Może to sugerować, że dla wielu rówieśników decyzja o niepicie alkoholu nie stanowi istotnego problemu i nie wywołuje potrzeby reakcji.

Negatywne postawy, takie jak wyśmiewanie czy krytyka, pojawiają się sporadycznie. Wyśmiewania zazwyczaj doświadcza 13 uczniów, a często 20 osób, natomiast krytyki – odpowiednio 19 i 21 respondentów. Rzadko występują także reakcje w postaci odrzucenia (zazwyczaj 13, często 19) oraz intensywnego namawiania do picia alkoholu (zazwyczaj 22, często 29). Nieco częściej pojawia się zdziwienie wobec odmowy – zazwyczaj odczuwa je 17 uczniów, a często 24, co może wskazywać, że dla części młodzieży decyzja o niepicie alkoholu wciąż bywa zaskakująca.

Uzyskane wyniki wskazują, że mimo dominującej akceptacji postaw abstynenckich wśród młodzieży, nadal istnieje potrzeba dalszego wzmocnienia pozytywnych norm rówieśniczych oraz prowadzenia edukacji w zakresie szacunku dla indywidualnych wyborów i postaw w grupie.

Tabela 54 powody sięgania przez młodzież po alkohol

Wyniki ankiety dotyczącej przyczyn sięgania przez młodzież po alkohol wskazują, że najczęściej wymienianym motywem jest chęć ucieczki od problemów. Taką odpowiedź zaznaczyło 54,6% respondentów (137 osób), co sugeruje, że dla wielu młodych ludzi alkohol bywa sposobem radzenia sobie z trudnościami emocjonalnymi lub życiowymi.

Kolejnym istotnym powodem jest potrzeba pocucia się dorosłym, którą wskazało 45,4% uczniów (114 osób). Może to świadczyć o postrzeganiu alkoholu jako symbolu dorosłości oraz elementu budowania własnej tożsamości. Niewiele rzadziej respondenci wskazywali chęć lepszej zabawy – 43,8% badanych (110 osób), co pokazuje, że alkohol bywa kojarzony z rozrywką oraz integracją towarzyską.

Znaczący wpływ na decyzję o spożywaniu alkoholu ma także presja ze strony rówieśników, wskazana przez 41,4% respondentów (104 osoby). Podkreśla to istotną rolę środowiska społecznego w kształtowaniu zachowań młodzieży. Wśród innych motywacji wymieniano obawę przed odrzuceniem (35,5%), związaną z lękiem przed wykluczeniem z grupy, a także potrzebę relaksu (22,7%), odczuwanie smutku (19,5%) oraz nudę (17,9%). Najrzadziej wskazywanym powodem była nieśmiałość, którą zaznaczyło jedynie 6% badanych.

Uzyskane wyniki pokazują, że decyzje młodzieży dotyczące sięgania po alkohol mają złożony charakter i wynikają zarówno z indywidualnych potrzeb emocjonalnych, jak i z oddziaływania grupy rówieśniczej oraz dążenia do uczestnictwa w życiu towarzyskim i postrzeganym jako „dorosłe”.

Tabela 55 postrzegane skutki spożywania alkoholu

Analiza wyników ankiety dotyczącej postrzeganych skutków spożywania alkoholu przez młodzież pokazuje, że większość badanych nie zauważa u siebie negatywnych konsekwencji związanych z pić alkoholu. Aż 62,5% respondentów (157 osób) zadeklarowało brak jakichkolwiek niekorzystnych doświadczeń w tym zakresie. Może to wynikać zarówno z braku kontaktu z alkoholem, jak i z niedostatecznej świadomości możliwych skutków jego spożywania.

Jednocześnie znaczna część uczniów dostrzega zagrożenia wynikające z sięgania po alkohol. Najczęściej wskazywanym problemem było ryzyko dla zdrowia, które zaznaczyło 34,3% ankietowanych (86 osób). Kolejne obawy dotyczyły konfliktów z policją – 24,7% (62 osoby) – oraz możliwości podjęcia działań, których można później żałować, co wskazało 23,1% badanych (58 osób). Respondenci wymieniali również inne negatywne skutki, takie jak złe samopoczucie po spożyciu alkoholu (22,7%), utrata kontroli nad ilością wypijanego alkoholu (17,9%) oraz występowanie kaca (17,5%). Uzyskane wyniki sugerują, że młodzież ma częściową świadomość zarówno fizycznych, jak i psychicznych następstw picia alkoholu.

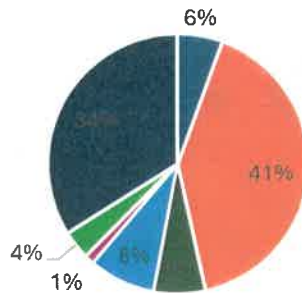
Niewielki odsetek uczniów łączy jednak spożywanie alkoholu z pozytywnymi emocjami. Według 6,8% respondentów (17 osób) alkohol może wpłynąć na poczucie szczęścia, 6,4% (16 osób) oczekuje dzięki niemu dobrej zabawy, natomiast 6% badanych (15 osób) uważa, że pozwoli im się odprężyć. Jedynie 4% ankietowanych sądzi, że alkohol może zwiększyć ich towarzyskość.

Podsumowując, wyniki ankiety wskazują, że młodzież w dużej mierze dostrzega zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu, jednak część badanych nadal przypisuje mu pozytywne aspekty. Sytuacja ta podkreśla potrzebę kontynuowania działań edukacyjnych oraz profilaktycznych, mających na celu kształtowanie świadomych i odpowiedzialnych postaw wobec alkoholu.

Tabela 56 sposób na zdobycie alkoholu

W jaki sposób najłatwiej twoim zdaniem zdobyć alkohol osobie niepełnoletniej?

- Samodzielny zakup nie stanowi problemu
- Zakup przez anonimową pełnoletnią osobę
- Zakup alkoholu bez akcyzy
- Nie wiem
- Zakup przez starszych kolegów
- Zakup przez znajomą dorosłą osobę
- Podbieranie alkoholu rodzicom bez ich wiedzy

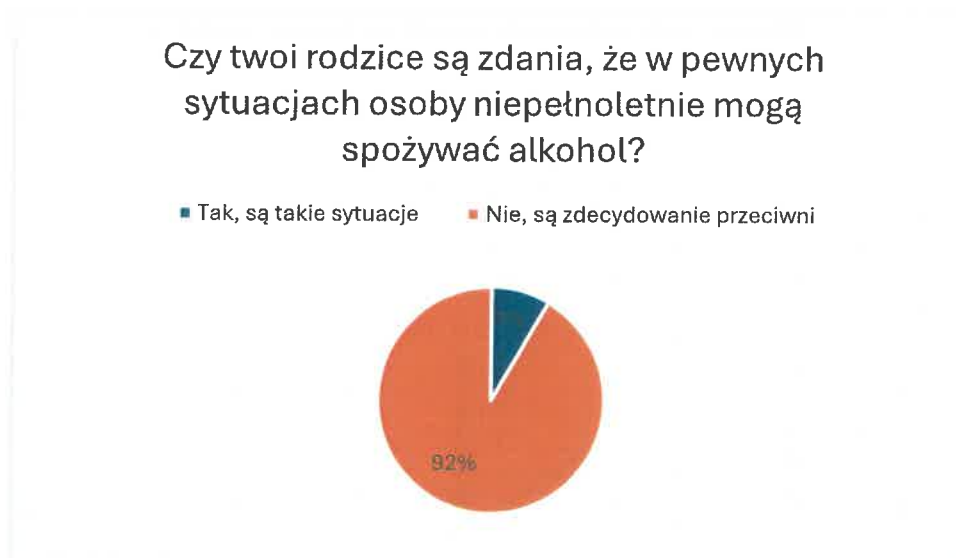
Z odpowiedzi udzielonych w ankiecie wynika, że zdaniem większości uczniów najprostszą drogą zdobycia alkoholu przez osoby niepełnoletnie jest skorzystanie z pomocy starszych kolegów. Taką możliwość wskazało 103 respondentów, co stanowi 41% ogółu badanych. Rezultat ten jednoznacznie sugeruje, że młodzież najczęściej polega na wsparciu nieco starszych znajomych, którzy są pełnoletni lub sprawiają wrażenie dorosłych, co umożliwia zakup alkoholu pomimo obowiązujących ograniczeń prawnych.

Drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią była opcja „Nie wiem”, zaznaczona przez 85 uczniów (33,9%). Może to świadczyć zarówno o braku zainteresowania tym zagadnieniem, jak i o niechęci do ujawniania posiadanej wiedzy, wynikającej z obawy przed ewentualnymi konsekwencjami.

Możliwość samodzielnego zakupu alkoholu zadeklarowało 14 uczniów, co stanowi 5,6% badanych. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące, gdyż wskazuje na istnienie punktów sprzedaży lub sprzedawców, którzy nie przestrzegają obowiązku kontroli wieku klientów, tym samym ułatwiając dostęp do alkoholu osobom nieletnim. Wśród innych sposobów pozyskiwania alkoholu respondenci wymieniali zakup przez znajomą osobę dorosłą (8,4%), skorzystanie z pomocy nieznannej pełnoletniej osoby (6,4%) oraz zabieranie alkoholu rodzicom bez ich wiedzy (3,6%). Najrzadziej wskazywaną możliwością był zakup alkoholu bez akcyzy, który uznało za realny jedynie 1,2% ankietowanych.

Uzyskane wyniki pokazują, że młodzież najczęściej wykorzystuje relacje społeczne i znajomości w celu obejścia ograniczeń wiekowych dotyczących sprzedaży alkoholu, przy czym samodzielny zakup przez osoby nieletnie nadal stanowi istotne zagrożenie.

Tabela 57 postawy rodziców wobec spożywania alkoholu przez dzieci

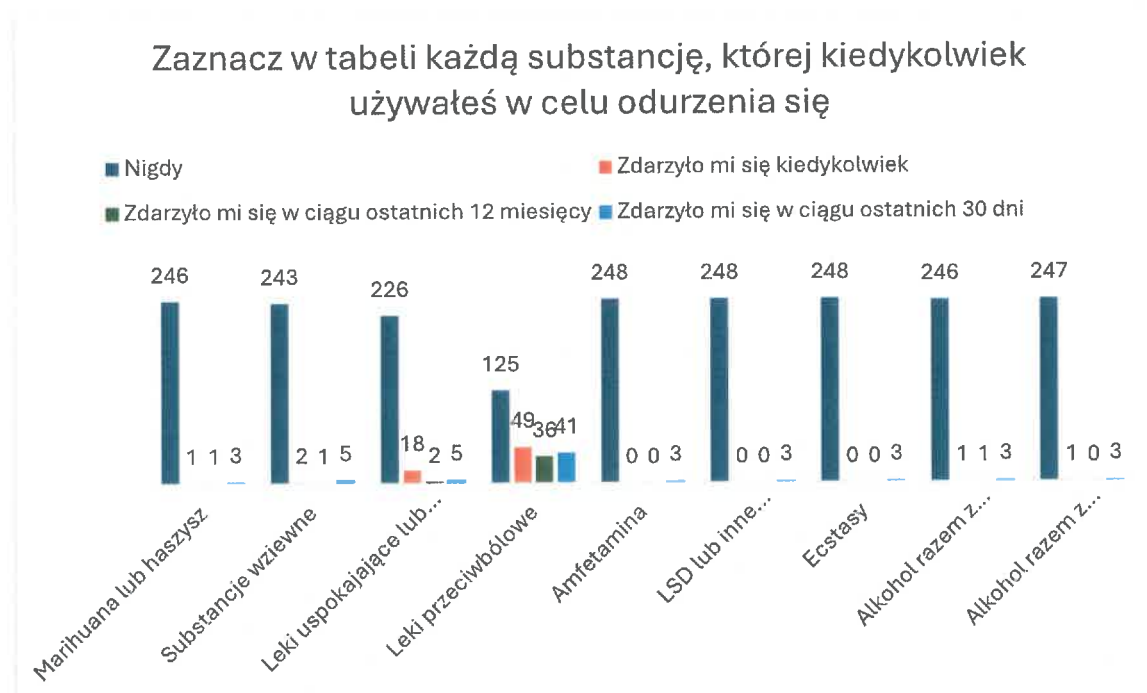

Rezultaty przeprowadzonej ankiety jednoznacznie wskazują, że znaczna większość rodziców uczniów prezentuje stanowczą postawę sprzeciwu wobec spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Aż 91,6% badanych (230 osób) zadeklarowało, że ich rodzice nie akceptują picia alkoholu przez młodzież, niezależnie od sytuacji. Świadczy to o silnym zaangażowaniu rodziców w działania profilaktyczne oraz o promowaniu postaw abstynencyjnych wśród młodych ludzi.

Jedynie 8,4% respondentów (21 osób) wskazało, że w ich rodzinach dopuszcza się możliwość spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie w ściśle określonych okolicznościach, takich jak uroczystości rodzinne. Uzyskane wyniki potwierdzają, że w zdecydowanej większości domów młodzież spotyka się z jednoznacznym przekazem sprzeciwiającym się picciu alkoholu, co może mieć istotny wpływ na kształtowanie postaw abstynencyjnych oraz podejmowane przez młodych ludzi decyzje.

9.3 problem narkotykowy

Tabela 58 rodzaje substancji wykorzystywanych do odurzenia się

Analiza deklaracji uczniów dotyczących sięgania po substancje psychoaktywne wskazuje, że najczęściej wykorzystywaną w celu osiągnięcia stanu odurzenia grupą środków są leki przeciwbólowe. Łącznie 126 uczniów (50,2%) przyznało, że używało ich przynajmniej raz. Spośród nich 49 osób zadeklarowało jednorazowe użycie w przeszłości, 36 – w ciągu ostatnich 12 miesięcy, natomiast 41 osób wskazało na stosowanie w ciągu ostatnich 30 dni. Może to świadczyć o dużej dostępności tego typu preparatów oraz niewystarczającej wiedzy młodzieży na temat możliwych skutków ubocznych ich niewłaściwego stosowania.

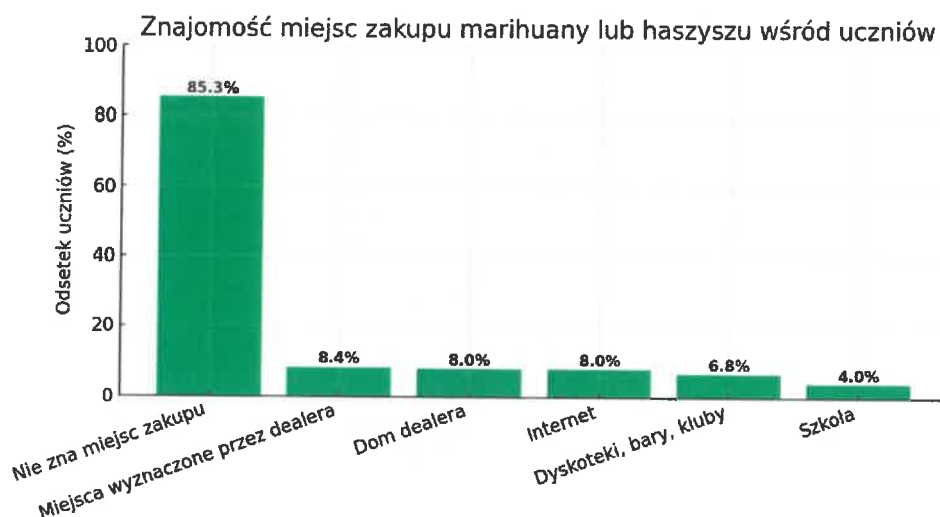
Drugą pod względem częstości wskazań kategorią były leki uspokajające i nasenne. Ich użycie przynajmniej raz zadeklarowało 18 uczniów (7,2%), w tym 2 osoby w ostatnim roku oraz 5 osób w ciągu ostatnich 30 dni. Wynik ten może budzić niepokój, sugerując próby samodzielnego radzenia sobie z trudnościami poprzez sięganie po farmaceutyki.

W odniesieniu do marihuany lub haszyszu, 2 osoby przyznały się do ich użycia kiedykolwiek, natomiast 3 osoby wskazały na stosowanie tych substancji w ciągu ostatnich 30 dni. Równie sporadyczne było używanie substancji wziewnych – 2 osoby zadeklarowały kontakt z nimi kiedykolwiek, 1 osoba w ostatnich 12 miesiącach oraz 5 osób w ciągu ostatnich 30 dni.

Bardzo niskie wskaźniki odnotowano w przypadku silniejszych narkotyków, takich jak amfetamina, LSD czy ecstasy. W każdej z tych kategorii 248 uczniów (98,8%) zadeklarowało brak jakiegokolwiek kontaktu z tymi substancjami. Jednocześnie po 3 osoby wskazały ich użycie w ciągu ostatnich 30 dni, co potwierdza występowanie pojedynczych, choć realnych przypadków sięgania po narkotyki.

Niewielka grupa uczniów deklarowała także łączenie alkoholu z innymi substancjami psychoaktywnymi. W ciągu ostatnich 30 dni 3 osoby sięgały po alkohol w połączeniu z tabletkami, a kolejne 3 osoby łączyły alkohol z marihuaną. Uzyskane wyniki wskazują, że mimo ogólnie sporadycznego charakteru używania substancji psychoaktywnych w badanej grupie, występują zachowania ryzykowne, które wymagają uwzględnienia w działaniach profilaktycznych.

Tabela 59 dostęp do narkotyków

Z przeprowadzonej analizy odpowiedzi uczniów wynika, że przeważająca część badanych, bo 85,3%, zadeklarowała brak wiedzy na temat miejsc, w których możliwy jest zakup marihuany lub haszyszu. Taki wynik może wskazywać zarówno na ograniczoną dostępność tych substancji w środowisku młodzieżowym, jak i na niewielkie zainteresowanie nimi w analizowanej grupie.

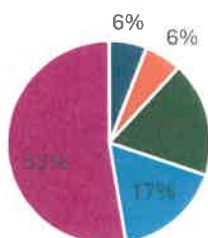
Jednocześnie 14,7% respondentów przyznało, że posiada informacje na temat konkretnych lokalizacji umożliwiających nabycie tych środków. Najczęściej wskazywano miejsca wyznaczone przez dealera (8,4%), dom dealera (8,0%) oraz internet (8,0%). Ponadto część uczniów wymieniała także miejsca rozrywki, takie jak dyskoteki, bary i kluby, które wskazało 6,8% badanych.

Szczególny niepokój budzi fakt, że 4,0% ankietowanych wskazało szkołę jako miejsce, w którym możliwy jest zakup marihuany. Choć odsetek ten nie jest wysoki, może on sugerować istnienie nieformalnych dróg dostępu do substancji psychoaktywnych w przestrzeni bezpośrednio związanej z młodzieżą. Uzyskane wyniki podkreślają konieczność wzmożonej czujności ze strony placówek oświatowych oraz instytucji odpowiedzialnych za profilaktykę i bezpieczeństwo młodych osób.

Tabela 60 dostęp do narkotyków

Czy twoim zdaniem byłbyś w stanie samodzielnie zakupić narkotyki, gdybyś podjął taką próbę?

■ Tak ■ Raczej tak ■ Nie wiem ■ Raczej nie ■ Nie

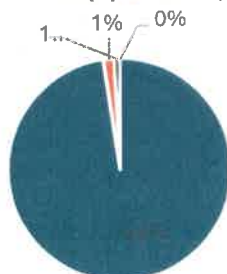
Wyniki badań wskazują, że zdecydowana większość uczniów, bo 85,3%, deklaruje brak wiedzy na temat miejsc, w których możliwy jest zakup marihuany lub haszyszu. Może to świadczyć o ograniczonej dostępności tych substancji w środowisku szkolnym, a także o skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych.

Jednocześnie 14,7% respondentów przyznało, że posiada informacje o konkretnych lokalizacjach umożliwiających nabycie tych środków. Wśród najczęściej wymienianych miejsc znalazły się obszary wskazywane przez dealera (8,4%), dom dealera (8,0%), internet (8,0%) oraz miejsca rozrywki, takie jak dyskoteki, bary i kluby (6,8%). Szczególny niepokój budzi fakt, że 4,0% uczniów wskazało szkołę jako potencjalne miejsce dostępu do marihuany, co może sugerować istnienie nieformalnych sieci kontaktów wśród młodzieży.

Tabela 61 Próby użycia dopalaczy

Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się użyć dopalaczy?

■ Nie ■ Tak, kiedyś
■ Tak, w przeciągu ostatnich 12 miesięcy ■ Tak, w przeciągu ostatnich 30 dni

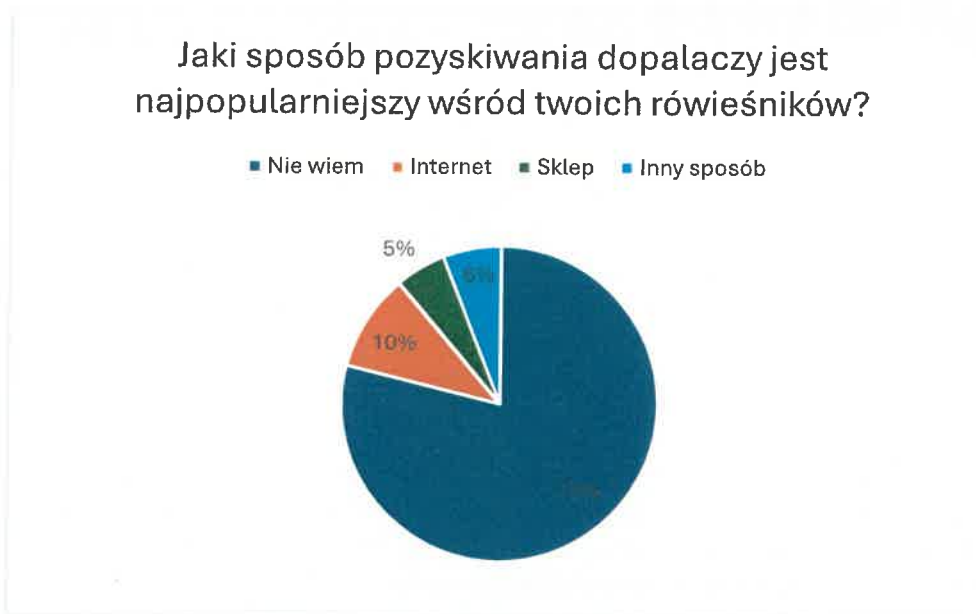
Zdecydowana większość uczniów uczestniczących w badaniu, czyli 245 osób (97,6%), zadeklarowała, że nigdy nie miała kontaktu z dopalaczami. Taki rezultat wskazuje na bardzo niski poziom rozpowszechnienia tego rodzaju substancji psychoaktywnych wśród badanej młodzieży.

Nieliczna grupa respondentów przyznała się do wcześniejszych doświadczeń z dopalaczami. Cztery osoby (1,6%) zadeklarowały ich użycie w przeszłości, natomiast 2 osoby (0,8%) wskazały na kontakt z tymi substancjami w

ciągu ostatnich 12 miesięcy. Istotne jest również to, że żaden z badanych nie potwierdził używania dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni, co sugeruje, że problem ten ma w analizowanej grupie charakter incydentalny.

Uzyskane wyniki mogą świadczyć o wysokim poziomie świadomości uczniów dotyczącej zagrożeń związanych z używaniem dopalaczy oraz o ograniczonej dostępności tych substancji w środowisku młodzieżowym. Można również wnioskować, że podejmowane działania profilaktyczne i edukacyjne przynoszą pozytywne efekty. Jednocześnie zasadne pozostaje dalsze monitorowanie sytuacji oraz kontynuowanie działań informacyjnych w celu utrzymania tak niskiego poziomu kontaktu młodzieży z dopalaczami.

Tabela 62 sposoby pozyskiwania dopalaczy

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że znaczna większość badanych, czyli 198 osób (78,9%), deklaruje brak wiedzy na temat sposobów, w jakie ich rówieśnicy mogą pozyskiwać dopalacze. Taki rezultat może świadczyć o niskim poziomie zainteresowania tym zagadnieniem lub o ograniczonym kontakcie młodzieży z tego rodzaju substancjami. Z jednej strony stanowi to pozytywny sygnał, wskazujący na niewielką skalę zjawiska, z drugiej jednak może oznaczać niedostateczną świadomość zagrożeń związanych z dopalaczami, co potencjalnie zwiększa ryzyko przypadkowego zetknięcia się z nimi.

Wśród pozostałych odpowiedzi 10% uczniów (25 osób) wskazało internet jako główne źródło dostępu do dopalaczy. Kolejne 5,2% badanych (13 osób) wymieniło sklepy, natomiast 6,0% respondentów (15 osób) wskazało inne sposoby pozyskiwania tych substancji. Uzyskane wyniki pokazują, że mimo rzadkiego występowania kontaktu z dopalaczami, część młodzieży posiada wiedzę na temat kanałów ich dystrybucji, w szczególności za pośrednictwem internetu.

Tabela 63 opinie na temat skutków zażywania narkotyków

Z uzyskanych wyników wynika, że większość uczniów uczestniczących w badaniu, czyli 80,9%, zadeklarowała brak jakichkolwiek doświadczeń związanych ze skutkami zażywania narkotyków. Może to świadczyć o ograniczonym kontakcie młodzieży z tego typu substancjami oraz o tym, że ich ewentualne użycie nie prowadzi zazwyczaj do wyraźnie zauważalnych następstw w codziennym funkcjonowaniu.

Wśród uczniów, którzy wskazali możliwe konsekwencje stosowania narkotyków, najczęściej wymieniane były trudności w sferze poznawczej i intelektualnej. Respondenci wskazywali przede wszystkim na utratę wątku myślenia (24,3%), problemy z koncentracją uwagi (23,1%) oraz trudności w prowadzeniu rozmowy (21,5%). Odpowiedzi te pokazują, że młodzież dostrzega negatywny wpływ narkotyków na funkcje poznawcze i komunikacyjne, istotne zarówno w środowisku szkolnym, jak i społecznym.

Ankietowani zwracali także uwagę na konsekwencje emocjonalne i psychospołeczne, takie jak odczuwanie lęku (8,8%) oraz poczucie bycia prześladowanym przez innych (7,6%). W obszarze zmian w zachowaniu wskazywano m.in. na obniżenie poziomu zahamowań (11,6%), nasilenie odczuwanej radości (9,6%), intensywniejsze postrzeganie rzeczywistości (7,2%), zwiększoną intensywność doznań (7,2%), większą otwartość (6,4%) oraz zmniejszenie nieśmiałości (7,2%).

Tabela 64 opinie wobec ryzyka związanego z różnymi zachowaniami

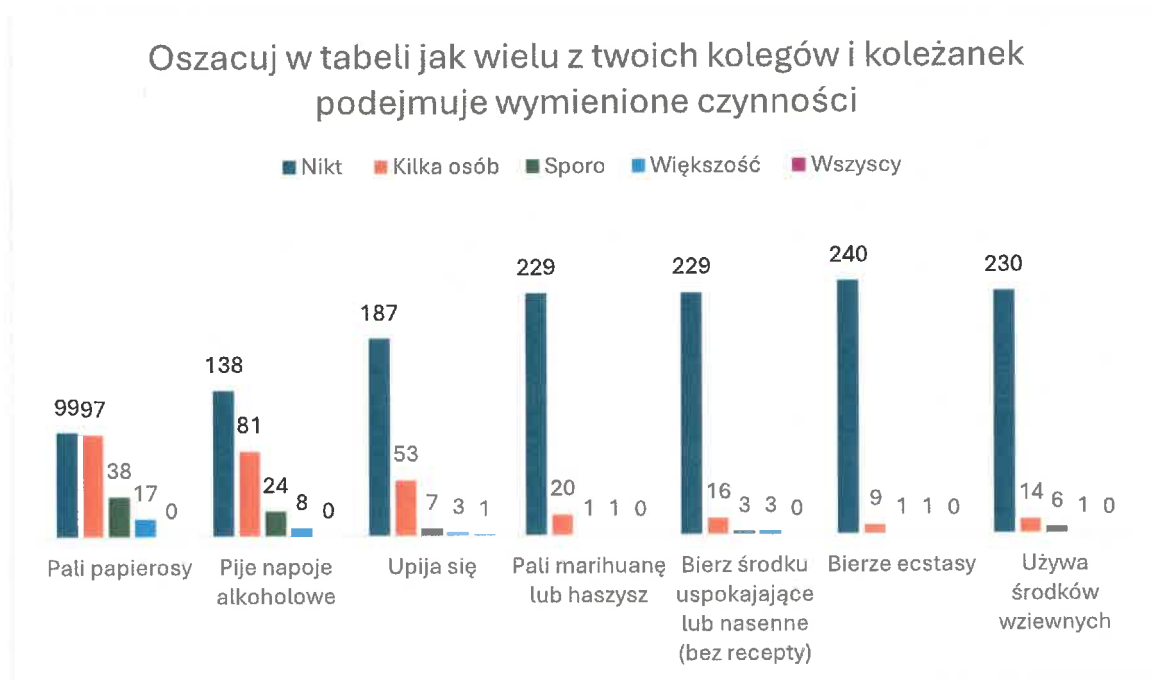
Odpowiedzi udzielone przez uczniów pozwalają określić, w jaki sposób postrzegają oni poziom ryzyka związanego z różnymi zachowaniami zdrowotnymi oraz używaniem substancji psychoaktywnych. Okazjonalne palenie papierosów większość respondentów uznała za zachowanie mało ryzykowne lub umiarkowanie ryzykowne – taką ocenę wskazało łącznie 137 osób. Jednocześnie 40 uczniów oceniło je jako działanie wysokiego ryzyka, natomiast 49 badanych nie miało w tej kwestii jednoznacznej opinii. Z kolei wypalenie paczki papierosów dziennie zostało zakwalifikowane jako duże ryzyko przez 161 osób, co świadczy o świadomości młodzieży dotyczącej negatywnych skutków intensywnego palenia.

Podobnie wysoki poziom ryzyka przypisywano spożywaniu alkoholu. Regularne wypijanie 1–2 drinków dziennie zostało uznane za duże ryzyko przez 100 uczniów, natomiast spożywanie 4–5 drinków dziennie aż przez 156 osób. Również picie 5 lub więcej drinków w trakcie weekendu zostało ocenione jako zachowanie wysokiego ryzyka przez 115 respondentów.

W odniesieniu do narkotyków, próbowanie marihuany lub haszyszu 1–2 razy było najczęściej oceniane jako umiarkowane lub duże ryzyko – łącznie przez 136 uczniów. Natomiast ich sporadyczne używanie oraz regularne palenie większość badanych uznała za działanie obarczone dużym ryzykiem, odpowiednio 103 oraz 165 osób. Próbowanie ecstasy raz lub dwa razy spotkało się z rozbieżnymi opiniami, jednak regularne stosowanie tej substancji zostało uznane za wysoce ryzykowne przez 134 respondentów. Podobnie w przypadku amfetaminy – jej kilkukrotne użycie oceniono jako umiarkowane lub duże ryzyko (136 osób), natomiast regularne zażywanie zostało uznane za duże ryzyko przez 150 uczniów.

Znaczące obawy budziły również dopalacze. Sporadyczne ich używanie zostało ocenione jako duże ryzyko przez 80 osób, natomiast regularne stosowanie – przez 156 respondentów. Uzyskane wyniki wskazują, że młodzież w dużym stopniu dostrzega zagrożenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych oraz ryzykownymi zachowaniami zdrowotnymi, przy czym poziom postrzeganego ryzyka zależy od częstotliwości oraz rodzaju danej aktywności.

Tabela 65 opinie wobec podejmowanych zachowań ryzykownych

Odpowiedzi uczniów pozwalają określić, jak postrzegają oni skalę występowania zachowań związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w swoim najbliższym otoczeniu. W odniesieniu do palenia marihuany lub haszyszu zdecydowana większość respondentów, bo 229 osób, stwierdziła, że nikt z ich otoczenia nie sięga po te substancje. Z kolei 20 uczniów wskazało, że używa ich kilka osób, natomiast jedynie pojedynczy respondenci uznali, że problem dotyczy sporej liczby osób lub większości.

Podobne wyniki uzyskano w przypadku stosowania leków uspokajających lub nasennych bez recepty. Również tutaj 229 ankietowanych zadeklarowało, że nikt w ich otoczeniu nie korzysta z takich środków. Zdaniem 16 uczniów robi to kilka osób, natomiast tylko 3 osoby uznały, że zjawisko to dotyczy sporej grupy lub większości.

Bardziej zróżnicowane opinie pojawiły się w odniesieniu do palenia papierosów. Brak osób palących w swoim otoczeniu wskazało 99 uczniów, niemal tyle samo, bo 97 respondentów, oceniło, że pali kilka osób. Kolejne 38 osób uznało, że palenie dotyczy sporej liczby osób, a 17 badanych wskazało, że jest to zachowanie charakterystyczne dla większości.

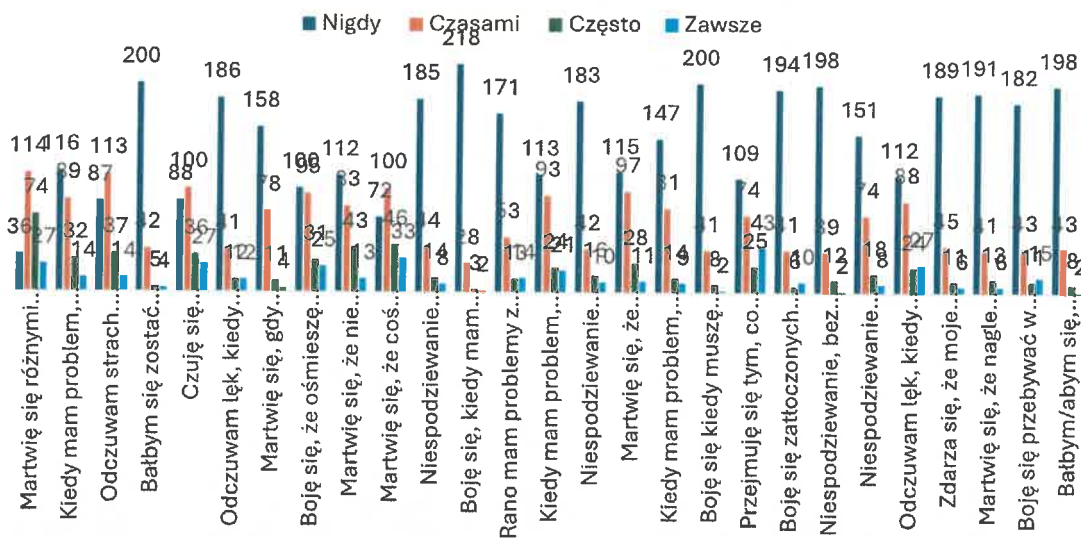
W przypadku spożywania alkoholu 138 uczniów stwierdziło, że nikt w ich otoczeniu nie pije alkoholu. Jednocześnie 81 respondentów wskazało na kilka osób pijących, a 24 – na sporą liczbę. Upijanie się oceniane było jako zjawisko mniej powszechne – 187 osób uznało, że nikt w ich otoczeniu się nie upija, 53 osoby wskazały na kilka przypadków, a jedynie nieliczni respondenci ocenili, że dotyczy to sporej grupy lub większości.

Zażywanie ecstazy oraz substancji wziewnych jest według uczniów zjawiskiem wyjątkowo rzadkim. Aż 240 uczniów uznało, że nikt w ich otoczeniu nie sięga po tego typu środki, natomiast pozostali wskazywali jedynie pojedyncze osoby.

Podsumowując, w opinii badanych uczniów używanie większości substancji psychoaktywnych dotyczy niewielkiej liczby osób. Najczęściej dostrzeganymi zachowaniami w ich środowisku są palenie papierosów oraz spożywanie alkoholu, jednak nawet w tych przypadkach wielu respondentów uważa, że dotyczą one jedynie kilku osób lub sporej grupy, a nie większości. Uzyskane wyniki wskazują na ograniczoną skalę rozpowszechnienia zachowań ryzykownych w badanej populacji, jednocześnie podkreślając zasadność dalszych działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie używania substancji psychoaktywnych.

Tabela 66 częstotliwość występowania zachowań

Proszę zakreślić cyfrę, która najlepiej pokazuje, jak często dane sytuacje zdarzają się Tobie.

Odpowiedzi uczniów pozwalają określić, jak często doświadczają oni różnych sytuacji związanych z odczuwaniem lęku i stresu. Najliczniejsza grupa respondentów wskazała, że często lub zawsze martwi się różnymi sprawami – takiej odpowiedzi udzieliło 101 osób, natomiast 114 uczniów zaznaczyło opcję „czasami”.

W odniesieniu do somatycznych objawów lęku niemal połowa badanych, czyli 116 osób, zadeklarowała, że nigdy nie odczuwa nieprzyjemnych doznań w żołądku w sytuacjach trudnych. Jednocześnie 89 uczniów doświadcza takich objawów „czasami”, a 46 – „często” lub „zawsze”. Ogólny stan lęku występuje „czasami” u 113 respondentów, „często” u 37, natomiast „zawsze” u 14 osób.

Większość ankietowanych rzadko odczuwa lęk związany z pozostawaniem samemu w domu – 200 uczniów wskazało odpowiedź „nigdy”, a jedynie 9 osób zaznaczyło „często” lub „zawsze”. Z kolei egzaminy szkolne wywołują silne uczucie przerażenia u 63 uczniów często lub zawsze, podczas gdy 88 badanych nie doświadcza takiego lęku w ogóle. Podobnie korzystanie z publicznych toalet nie stanowi problemu dla większości uczniów – 186 osób wskazało „nigdy”, natomiast 53 osoby odczuwają w takich sytuacjach lęk „czasami” lub częściej.

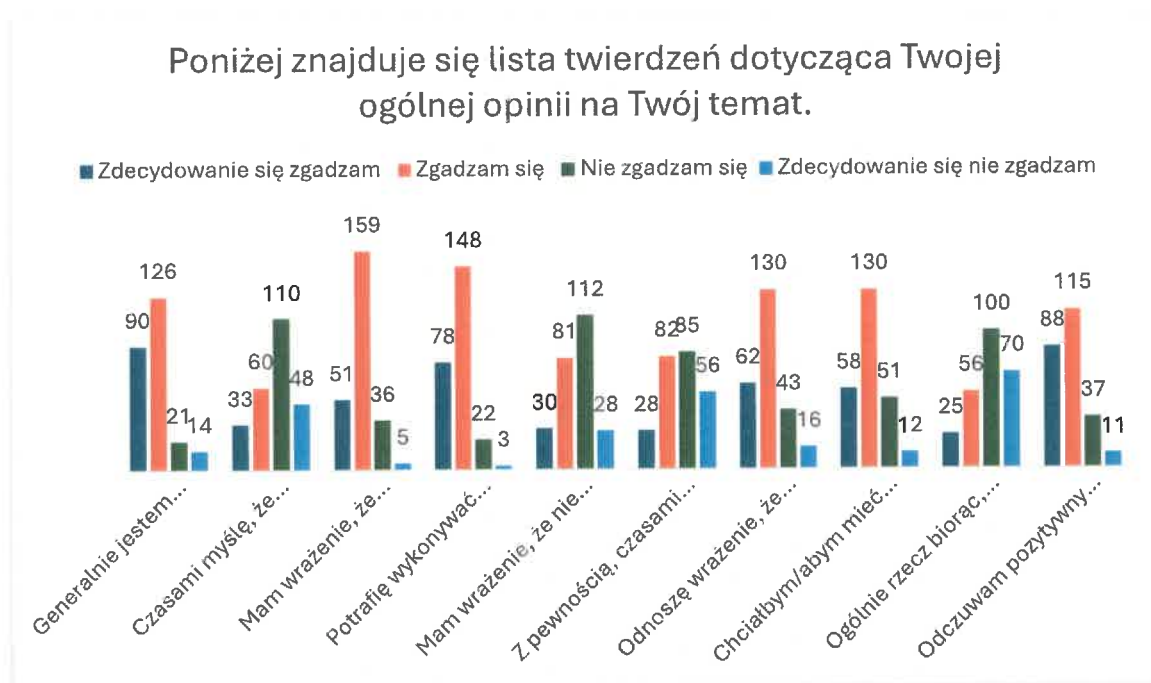
Lęk związany z oddaleniem się od rodziców pojawia się rzadziej – 158 uczniów zadeklarowało, że nigdy go nie doświadcza, choć 93 osoby wskazały, że występuje on „czasami” lub częściej. Obawa przed ośmieszeniem się w obecności innych pojawia się „czasami” u 95 respondentów, natomiast „często” lub „zawsze” u 56 uczniów. Częste martwienie się obowiązkami szkolnymi dotyczy 56 osób, a sprawami rodzinnymi – 79 badanych.

Objawy somatyczne, takie jak przyspieszone bicie serca czy drżenie rąk, rzadziej występują „często” lub „zawsze”, jednak są obecne u części uczniów. Lęk przed samotnym spaniem oraz podróżowaniem pojawia się sporadycznie – odpowiedź „nigdy” zaznaczyło odpowiednio 218 oraz 200 osób. Większość respondentów rzadko odczuwa również strach przed przebywaniem w zatłoczonych miejscach, co potwierdziło 194 uczniów, choć niewielka grupa doświadcza go częściej.

Obawy związane z publicznym wystąpieniem oraz oceną ze strony innych również występują u części badanych. Łącznie 51 uczniów często lub zawsze przejmują się opinią innych, a taka sama liczba respondentów odczuwa lęk podczas wypowiedzania się przed klasą.

Podsumowując, uzyskane wyniki wskazują, że większość młodzieży doświadcza lęku i stresu sporadycznie, jednak istnieje grupa uczniów regularnie odczuwających silne napięcie w sytuacjach szkolnych, społecznych i emocjonalnych. Może to świadczyć o potrzebie zapewnienia im wsparcia psychologicznego oraz prowadzenia działań profilaktycznych na terenie szkoły.

Tabela 67 Opinie wobec siebie

Odpowiedzi uczniów wskazują, że ogólnie prezentują oni pozytywny obraz własnej osoby. Najliczniejsza grupa respondentów deklaruje zgodę lub zdecydowaną zgodę z twierdzeniem, że są zadowoleni z siebie – takiej odpowiedzi udzieliło 216 osób, natomiast 35 uczniów wyraziło opinię przeciwną. Również 210 badanych uważa, że posiada wiele dobrych cech, a 226 osób potwierdziło, że potrafi wykonywać czynności, które są dostępne dla większości ludzi. Ponadto 192 uczniów ocenia swoją wartość jako co najmniej równą innym, co świadczy o dość stabilnej i pozytywnej samoocenie w badanej grupie.

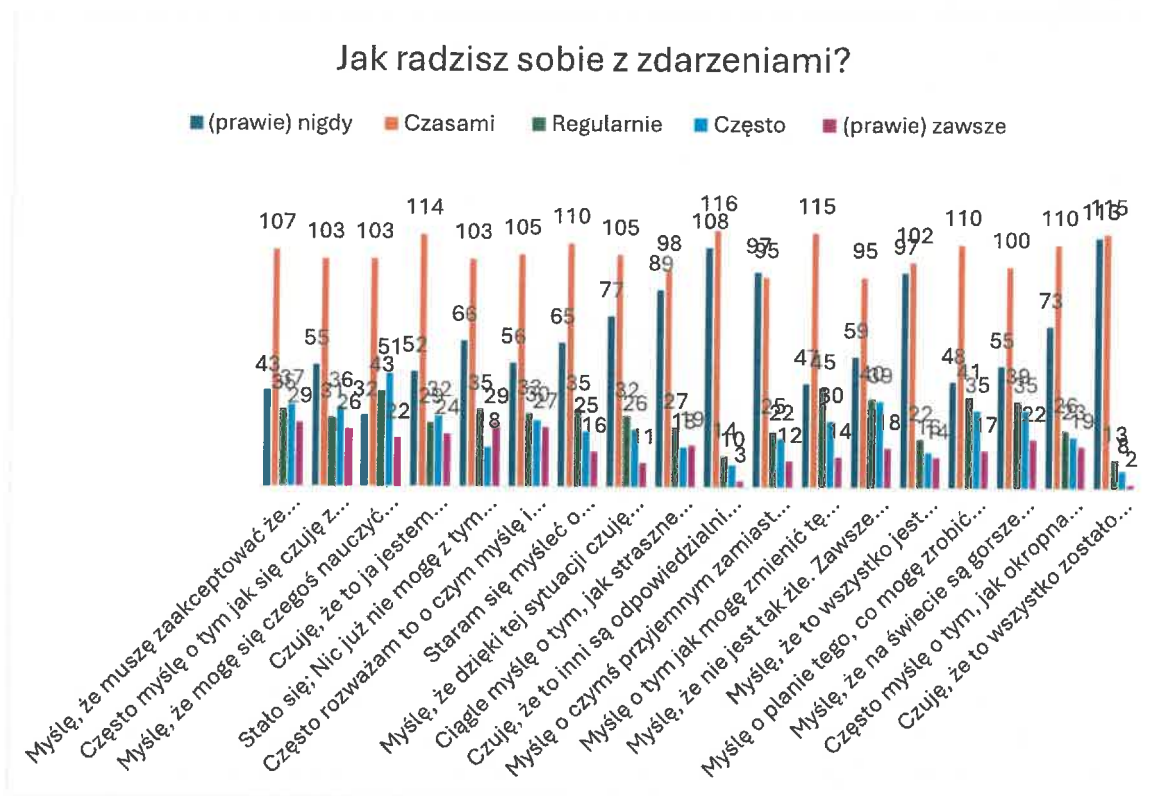
Jednocześnie część uczniów przyznaje się do występowania negatywnych myśli na własny temat. Aż 93 respondentów wskazało, że czasami myśli o sobie jako o osobach „zupełnie do niczego”, choć 110 uczniów nie zgadza się z takim stwierdzeniem, co pokazuje zróżnicowanie opinii w tym zakresie. Podobnie 111 badanych uważa, że nie ma wielu powodów do dumy, a 85 uczniów czasami odczuwa bezużyteczność, przy czym 141 osób temu zaprzecza lub zdecydowanie się z tym nie zgadza. Dodatkowo 81 respondentów przyznaje, że miewa skłonność do postrzegania siebie jako nieudaczników, jednak większa część badanych, bo 170 osób, nie podziela tego poglądu.

Mimo występowania powyższych wątpliwości, ogólny stosunek do własnej osoby pozostaje w większości pozytywny – 203 uczniów zgadza się lub zdecydowanie zgadza z tym stwierdzeniem. Jednocześnie 188 respondentów zadeklarowało chęć posiadania większego szacunku do samego siebie, co może wskazywać na potrzebę dalszego wzmacniania poczucia własnej wartości, mimo że nie jest to dominujące odczucie.

Podsumowując, uzyskane wyniki sugerują, że młodzież w przeważającej mierze charakteryzuje się pozytywną samooceną. Jednocześnie istnieje grupa uczniów doświadczających wątpliwości lub obniżonego poczucia własnej

wartości, co może wymagać zapewnienia wsparcia psychologicznego oraz prowadzenia działań edukacyjnych ukierunkowanych na budowanie pewności siebie i radzenie sobie z negatywnymi myślami na własny temat.

Tabela 68 sposoby radzenia sobie z trudnymi sytuacjami

Analiza odpowiedzi uczniów wskazuje, że stosują oni zróżnicowane sposoby radzenia sobie z trudnymi doświadczeniami. Największa część badanych deklaruje, że przynajmniej czasami lub regularnie akceptuje zaistniałą sytuację – taką postawę wskazało łącznie 142 respondentów. Podobnie 139 uczniów stara się analizować własne emocje związane z danym zdarzeniem, co świadczy o pewnym poziomie refleksji i świadomości emocjonalnej.

Znaczna grupa respondentów podejmuje próby wyciągania wniosków z trudnych doświadczeń – 116 osób często lub regularnie zastanawia się, czego może się nauczyć z danej sytuacji. Jednocześnie 149 uczniów przyznaje, że bierze na siebie odpowiedzialność za przebieg wydarzeń, choć część badanych czasami lub często wskazuje na odpowiedzialność innych. Z odpowiedzi wynika również, że 131 uczniów, zaznaczając kategorie „prawie nigdy” oraz „czasami”, rzadko obarcza winą inne osoby, co może świadczyć o stosunkowo zrównoważonym podejściu do oceny trudnych sytuacji.

Respondenci wykazują także tendencję do poszukiwania pozytywnych bodźców jako sposobu radzenia sobie z nieprzyjemnymi przeżyciami. Łącznie 161 osób przynajmniej czasami próbuje skupić się na przyjemnych myślach zamiast koncentrować się wyłącznie na negatywnym doświadczeniu.

Wśród mniej adaptacyjnych reakcji zauważalne jest częste rozpamiętywanie trudnych zdarzeń – 68 uczniów przyznało, że często lub stale wraca myślami do tego, jak negatywna była dana sytuacja. Ponadto 75 respondentów często lub niemal zawsze odczuwa przekonanie, że „nic nie mogą już zrobić”, co może wskazywać na poczucie bezradności oraz trudności w odzyskiwaniu kontroli nad sytuacją.

Uzyskane wyniki pokazują, że młodzież korzysta zarówno z konstruktywnych i adaptacyjnych strategii radzenia sobie ze stresem, jak i z mniej efektywnych mechanizmów. Sugeruje to potrzebę dalszego wspierania uczniów w

rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z trudnościami, wzmacnianiu odporności psychicznej oraz regulacji emocji w sytuacjach stresowych.

9.4 uzależnienia behawioralne

Tabela 69 czas spędzony przed komputerem

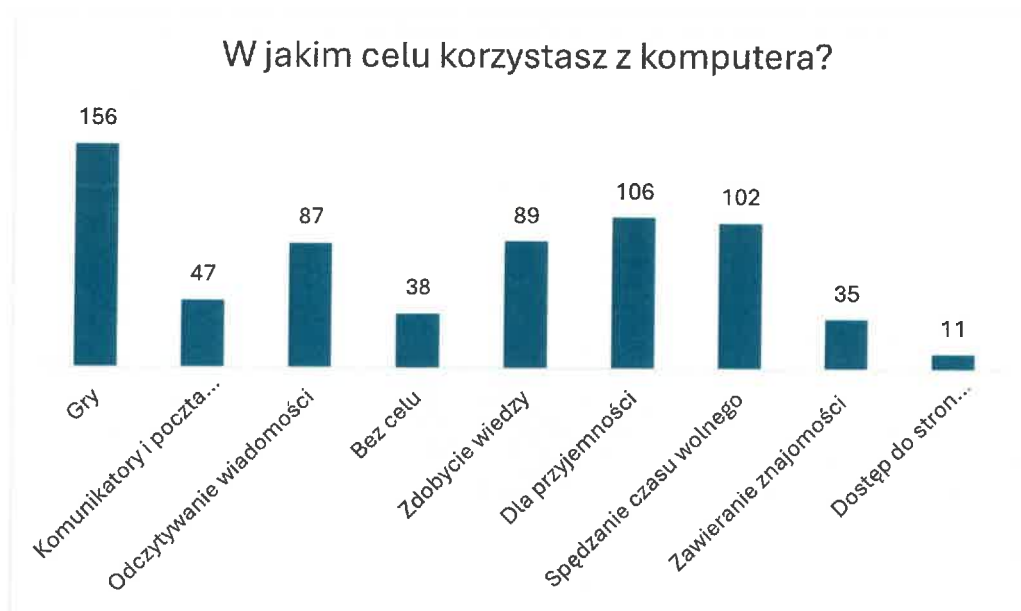

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że większość z nich poświęca stosunkowo niewielką ilość czasu na korzystanie z komputera w ciągu dnia. Korzystanie z komputera przez mniej niż 1 godzinę dziennie zadeklarowało 34,7% respondentów, natomiast 31,9% badanych wskazało czas użytkowania wynoszący od 1 do 2 godzin. Kolejne 19,5% uczniów korzysta z komputera maksymalnie do 3 godzin dziennie, a jedynie 13,9% deklaruje użytkowanie przekraczające 3 godziny dziennie.

Analiza wyników pokazuje, że około dwie trzecie ankietowanych spędza przed komputerem nie więcej niż 2 godziny dziennie, co można uznać za umiarkowany i względnie bezpieczny czas ekranowy w codziennym funkcjonowaniu młodzieży. Dłuższe korzystanie z komputera, trwające ponad 3 godziny dziennie, dotyczy stosunkowo niewielkiej części uczniów, co sugeruje, że intensywne użytkowanie urządzeń cyfrowych nie jest zjawiskiem powszechnym w badanej grupie.

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że większość młodzieży zachowuje równowagę pomiędzy czasem spędzonym przed ekranem a innymi formami aktywności. Jednocześnie istnieje grupa uczniów, która może wymagać szczególnej uwagi w kontekście zapobiegania nadmiernemu korzystaniu z urządzeń cyfrowych.

Tabela 70 powody korzystania z komputera

Z analizy odpowiedzi uczniów wynika, że komputer najczęściej pełni funkcję narzędzia rozrywkowego. Aż 62,2% respondentów wskazało, że korzysta z niego w celu grania w gry komputerowe. Dla 42,2% uczniów komputer służy przede wszystkim rozrywce, natomiast 40,6% badanych traktuje go jako sposób na niezobowiązujące spędzanie wolnego czasu.

Aktywności o charakterze edukacyjnym i informacyjnym cieszą się nieco mniejszą popularnością. Wykorzystywanie komputera do poszerzania wiedzy zadeklarowało 35,5% uczniów, a 34,7% regularnie korzysta z niego w celu śledzenia wiadomości i informacji. Z komunikatorów internetowych oraz poczty elektronicznej korzysta 18,7% respondentów, natomiast 15,1% uczniów przyznało, że używa komputera bez konkretnego celu, traktując go raczej jako formę spontanicznego spędzania czasu. Zdecydowanie rzadziej wskazywano takie formy aktywności jak nawiązywanie nowych znajomości w sieci (13,9%) czy dostęp do treści niedozwolonych lub zakazanych (4,4%).

Uzyskane wyniki pokazują, że dla większości młodzieży komputer stanowi przede wszystkim źródło rozrywki i relaksu, choć znacząca grupa uczniów wykorzystuje go również do celów edukacyjnych oraz informacyjnych. Niewielki odsetek wskazań dotyczących działań ryzykownych lub potencjalnie niebezpiecznych podkreśla jednak potrzebę dalszego wspierania młodzieży w zakresie bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych.

Tabela 71 postawa wobec ograniczenia korzystania z komputera i Internetu

Z analizy odpowiedzi uczniów wynika, że zdecydowana większość badanych potrafi funkcjonować bez stałego dostępu do komputera i Internetu. Taką deklarację złożyło 77,3% respondentów, co może świadczyć o umiarkowanym stopniu zależności młodzieży od technologii cyfrowych oraz o zdolności przystosowania się do sytuacji ograniczonego dostępu do narzędzi informatycznych.

Jednocześnie 22,7% uczniów przyznało, że nie wyobraża sobie codziennego życia bez komputera i Internetu. Może to wskazywać na silniejsze przywiązanie do nowych technologii oraz ich istotną rolę w codziennym funkcjonowaniu młodzieży, zarówno w obszarze edukacji, jak i form spędzania wolnego czasu.

Tabela 72 postawy rodziców

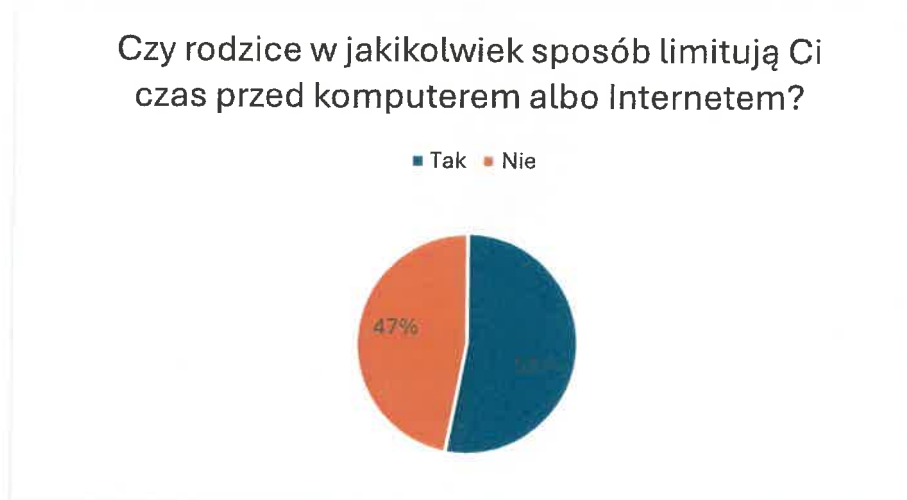
Z analizy odpowiedzi uczniów wynika, że niemal połowa respondentów, czyli 48,6%, deklaruje, iż ich rodzice aktywnie interesują się sposobem, w jaki spędzają oni czas przed komputerem. Może to świadczyć o istotnej roli nadzoru rodzicielskiego oraz zaangażowaniu dorosłych w kontrolowanie korzystania z technologii cyfrowych.

Kolejne 42,2% uczniów przyznaje, że zainteresowanie rodziców ich aktywnością komputerową pojawia się jedynie sporadycznie. Taki wynik może wskazywać na umiarkowany poziom kontroli, polegający na okazjonalnym sprawdzaniu sposobu korzystania z Internetu i urządzeń cyfrowych.

Jednocześnie 9,2% badanych zadeklarowało, że rodzice w ogóle nie interesują się tym, w jaki sposób korzystają z komputera i Internetu. Może to być związane z ograniczonym nadzorem lub niewystarczającą świadomością dorosłych dotyczącą zarówno zagrożeń, jak i możliwości wynikających z używania nowych technologii.

Uzyskane wyniki pokazują, że poziom zaangażowania rodziców w monitorowanie aktywności cyfrowej dzieci jest zróżnicowany. Wskazuje to na potrzebę dalszych działań edukacyjnych, które mogłyby wspierać rodziców w skutecznym i świadomym nadzorowaniu korzystania z technologii cyfrowych przez młodzież.

Tabela 73 poziom kontroli rodzicielskiej

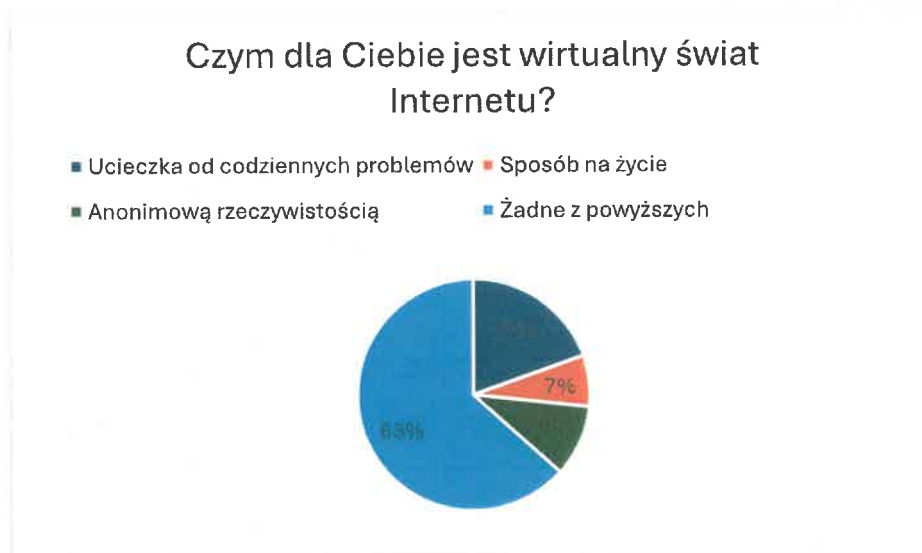

Analiza odpowiedzi uczniów pokazuje, że ponad połowa badanych, czyli 53,0%, doświadcza ze strony rodziców ograniczeń dotyczących czasu spędzanego przed komputerem lub w Internecie. Świadczy to o funkcjonowaniu w wielu rodzinach zasad regulujących korzystanie z technologii cyfrowych, co może sprzyjać kształtowaniu zdrowych nawyków oraz lepszej kontroli nad sposobem spędzania czasu wolnego.

Jednocześnie 47,0% respondentów zadeklarowało brak jakichkolwiek limitów narzucanych przez rodziców w tym zakresie. Może to oznaczać większą swobodę młodzieży w korzystaniu z komputera i Internetu, ale również wskazywać na mniejszy poziom kontroli ze strony dorosłych. Choć brak ograniczeń bywa korzystny przy odpowiedzialnym użytkowaniu, w niektórych sytuacjach może sprzyjać nadmiernemu czasowi ekranowemu.

Uzyskane wyniki wskazują na zróżnicowane podejście rodziców do kwestii limitowania czasu spędzanego przed ekranem. Sugeruje to potrzebę dalszego wspierania rodzin w ustalaniu jasnych zasad korzystania z technologii cyfrowych oraz promowania zdrowych i zrównoważonych nawyków wśród młodzieży.

Tabela 74 opinie uczniów na temat świata wirtualnego

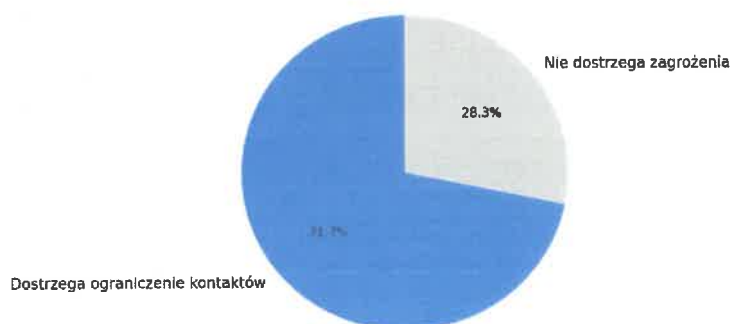
Z analizy odpowiedzi uczniów wynika, że dla większości badanych, czyli 63,3%, Internet nie jest kojarzony z żadnym z zaproponowanych określeń. Może to oznaczać, że młodzież postrzega przestrzeń wirtualną głównie jako narzędzie użytkowe lub formę rozrywki, a nie jako sposób ucieczki od codziennych trudności, styl życia czy anonimową rzeczywistość.

Jednocześnie 19,5% respondentów wskazało, że Internet pełni dla nich rolę ucieczki od codzienności. Może to świadczyć o wykorzystywaniu sieci jako sposobu radzenia sobie ze stresem, nudą lub problemami dnia codziennego. Kolejne 10,0% uczniów postrzega Internet jako anonimową przestrzeń, umożliwiającą funkcjonowanie bez ujawniania własnej tożsamości, co ma znaczenie w kontekście bezpieczeństwa i zachowań online. Natomiast 7,2% badanych uznało Internet za sposób na życie, traktując go jako istotny element codziennych aktywności oraz formę samorealizacji.

Uzyskane wyniki sugerują, że większość młodzieży korzysta z Internetu w sposób praktyczny lub rekreacyjny. Jednocześnie niewielka grupa uczniów nadaje mu głębsze znaczenie, postrzegając go jako ucieczkę, anonimową przestrzeń lub integralną część życia, co powinno być uwzględnione przy planowaniu działań edukacyjnych i profilaktycznych dotyczących bezpiecznego oraz świadomego korzystania z sieci.

Tabela 75 wpływ Internetu na kontakt międzyludzkie

Wpływ częstego korzystania z Internetu na relacje międzyludzkie

Z analizy odpowiedzi uczniów wynika, że znaczna większość badanych, czyli 71,7%, ma świadomość, iż częste korzystanie z Internetu może prowadzić do ograniczenia bezpośrednich kontaktów międzyludzkich. Taki rezultat

wskazuje na wysoki poziom wiedzy młodzieży na temat potencjalnych konsekwencji nadmiernej aktywności online, w tym jej wpływu na relacje społeczne oraz rozwój umiejętności interpersonalnych.

Jednocześnie 28,3% respondentów nie dostrzega tego rodzaju zagrożeń. Może to wynikać z braku osobistych doświadczeń związanych z konfliktem pomiędzy światem wirtualnym a rzeczywistym lub z postrzegania Internetu jako naturalnej i nieodłącznej części codziennego funkcjonowania.

Uzyskane wyniki podkreślają istotną rolę edukacji oraz działań profilaktycznych, które mogą wspierać młodzież w zachowaniu równowagi pomiędzy aktywnością w sieci a realnymi relacjami społecznymi, a także w rozwijaniu odpowiedzialnych i świadomych kompetencji cyfrowych.

Tabela 76 ocena prawdziwości twierdzeń

Analiza odpowiedzi uczniów pokazuje, że większość badanych – 206 osób – posiada profil na portalach społecznościowych, takich jak Facebook czy Instagram, co wskazuje na powszechne korzystanie z mediów społecznościowych w tej grupie wiekowej.

W zakresie kompetencji komputerowych, tylko 57 uczniów uważa, że zna się na komputerze lepiej niż ich znajomi, natomiast 97 osób tego nie potwierdza, a kolejne 97 nie jest pewnych swoich umiejętności w porównaniu z rówieśnikami.

Jeśli chodzi o przyjemność płynącą z korzystania z komputera, 94 osoby deklarują, że bardzo lubią spędzać czas przed komputerem, tyle samo uczniów nie zgadza się z tym stwierdzeniem, a 63 osoby nie mają zdania.

W kwestii wpływu korzystania z Internetu na rytm snu, 41 uczniów przyznało, że zdarza im się zarywać noce, natomiast 190 uczniów twierdzi, że tego nie robi, a 20 osób nie jest pewnych. Jedynie 23 osoby deklarują, że często zarywają noce, podczas gdy aż 206 uczniów temu zaprzecza.

Analiza postaw wobec braku dostępu do Internetu wskazuje, że 56 uczniów odczuwa nudę, gdy przez jeden dzień nie korzysta z sieci, natomiast 156 osób nie doświadcza takiego uczucia, a 39 nie potrafi tego ocenić.

Jeżeli chodzi o prywatność w sieci, 50 uczniów przyznaje, że mają swoje tajemnice związane z tym, co robią online, 173 osoby temu zaprzeczają, a 28 nie wie, jak odpowiedzieć.

W zakresie aktywności twórczej i umiejętności cyfrowych, 87 uczniów publikuje swoją twórczość w sieci, np. zdjęcia czy muzykę, natomiast 147 tego nie robi, a 17 nie jest pewnych. 58 uczniów potrafi samodzielnie stworzyć stronę internetową, 142 osoby nie posiadają tej umiejętności, a 51 nie wie. Własną stronę internetową lub bloga prowadzi 21 uczniów, 201 tego nie robi, a 29 nie jest pewnych.

Wyniki te pokazują, że korzystanie z Internetu i mediów społecznościowych jest powszechne wśród uczniów, jednak umiejętności techniczne oraz aktywność twórcza są znacznie bardziej zróżnicowane. Dodatkowo część młodzieży doświadcza negatywnych skutków nadmiernego użytkowania sieci, takich jak zarywanie nocy czy odczuwanie nudy przy braku dostępu do Internetu.

9.5 Podsumowanie rozdziału badawczego

Z analizy doświadczeń z paleniem papierosów wynika, że aż 87,6% uczniów nigdy nie zapaliło papierosa, co świadczy o niskim poziomie kontaktu z nikotyną w badanej grupie. Wśród osób, które próbowały palić, większość robiła to incydentalnie (1–2 razy), natomiast regularne palenie (40 i więcej razy) zadeklarowało jedynie 2,8% respondentów. W tej grupie 67,7% uczniów w ogóle nie pali obecnie, a najczęstszą formą było palenie raz w tygodniu. Jedynie kilka osób przyznało się do codziennego palenia, co potwierdza niewielkie nasilenie tego nawyku. Najczęstszym sposobem pozyskiwania papierosów było częstowanie się od znajomych (61,3%), a także prośenie starszych kolegów o zakup (29%), co może wskazywać na stosunkowo łatwy dostęp do wyrobów tytoniowych mimo obowiązujących zakazów.

W zakresie korzystania z e-papierosów 84,5% uczniów nigdy ich nie próbowało, a jedynie 2,4% używa ich regularnie. Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku spożycia alkoholu – 86,5% uczniów nigdy nie piło alkoholu, a spośród tych, którzy mieli kontakt z alkoholem, większość deklaruje sporadyczne lub okazjonalne spożycie. Pierwszy kontakt z alkoholem najczęściej następował w obecności rodziców (29,4%), starszych kolegów (26,5%) lub rówieśników (20,6%). Najczęściej wybieranym napojem było piwo (52,9%), następnie wódka (26,5%), a rzadziej wino czy szampan.

Choć większość uczniów nie doświadczyła negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, część badanych wskazała na incydenty takie jak bójki, kłótnie, utrata rzeczy osobistych czy kontakt z policją, co może sugerować rosnące ryzyko zachowań ryzykownych wśród niektórych nastolatków. Warto zauważyć, że reakcje rówieśników na odmowę picia alkoholu były najczęściej akceptujące lub obojętne, co można uznać za pozytywny przejaw świadomości społecznej.

Najczęściej wskazywanymi powodami sięgania po alkohol były: ucieczka od problemów (54,6%), chęć pocucia się dorosłym (45,4%), a także zabawa i presja rówieśnicza. Uczniowie wykazywali stosunkowo dobrą świadomość negatywnych skutków spożywania alkoholu, choć część z nich dostrzegała również pozorne korzyści, takie jak poprawa nastroju czy łatwiejsze nawiązywanie kontaktów.

W zakresie substancji psychoaktywnych największy odsetek uczniów przyznał się do używania leków przeciwbólowych w celach odurzających, co wskazuje na łatwą dostępność tego typu środków i niedostateczną świadomość zagrożeń. Leki uspokajające lub nasenne stosowała niewielka grupa uczniów, natomiast używanie narkotyków (marihuana, amfetamina, LSD, ecstasy) było bardzo niskie, choć pojedyncze przypadki potwierdzają, że problem ten nie jest całkowicie nieobecny.

Większość respondentów (85,3%) nie zna miejsc, gdzie można kupić marihuanę lub haszysz, co sugeruje ograniczony dostęp do tego typu substancji. Z kolei 14,7% badanych przyznało, że słyszało o miejscach sprzedaży, w tym domach dealerów, punktach wyznaczonych przez nich oraz internecie. Niepokojący jest fakt, że 4%

uczniów wskazało szkołę jako potencjalne źródło narkotyków, co wymaga reakcji profilaktycznej ze strony placówek edukacyjnych.

Problem dopalaczy okazał się marginalny – 97,6% uczniów nigdy ich nie używało, a tylko nieliczni mieli z nimi kontakt. Większość uczniów (78,9%) nie zna sposobów pozyskiwania dopalaczy, choć 10% wskazało internet jako najczęstsze źródło, co pokazuje, że świat wirtualny stanowi potencjalny kanał ryzyka.

W sferze emocjonalnej uczniowie wykazali zróżnicowany poziom lęku i stresu – część z nich odczuwała codzienne napięcia i niepokoje, np. przed egzaminami, podczas gdy inni cechowali się pozytywnym obrazem siebie i zdolnością do samoakceptacji. Jednocześnie część młodzieży ma trudności z odpuszczeniem przykrych doświadczeń i tendencję do rozpamiętywania negatywnych emocji, co może sprzyjać podatności na zachowania ucieczkowe, takie jak nadmierne korzystanie z internetu.

W odniesieniu do zachowań cyfrowych badanie wykazało, że większość uczniów spędza przed komputerem nie więcej niż dwie godziny dziennie, głównie w celach rozrywkowych – granie, korzystanie z mediów społecznościowych czy przeglądanie stron internetowych. Większość badanych deklaruje, że mogłaby obyć się bez komputera i internetu, jednak część uczniów przyznaje, że nie wyobraża sobie funkcjonowania bez tych technologii, co może stanowić sygnał rozwijającego się uzależnienia behawioralnego.

Ponadto, ponad połowa uczniów (53%) wskazała, że rodzice ograniczają im czas spędzany przed komputerem, natomiast pozostali nie doświadczają żadnych restrykcji w tym zakresie. Niepokojące jest, że część rodziców nie interesuje się sposobem spędzania przez dzieci czasu online, co może sprzyjać brakowi kontroli nad aktywnością w sieci.

Zdecydowana większość uczniów dostrzega zagrożenia związane z nadmiernym korzystaniem z internetu, zwłaszcza w kontekście ograniczania kontaktów międzyludzkich i uzależnienia od świata wirtualnego. Większość nie utożsamia internetu z ucieczką od codzienności, lecz dla części uczniów pełni on funkcję kompensacyjną stanowi sposób odreagowania stresu, nudę czy brak poczucia własnej wartości.

10. Wnioski i przeciwdziałania

Podsumowując, wyniki badania wskazują na dominującą postawę abstynencji wobec palenia, używania e-papierosów i spożycia alkoholu wśród uczniów, ale jednocześnie ujawniają obecność zachowań ryzykownych u części młodzieży. Szczególną uwagę należy zwrócić na rosnące znaczenie internetu i mediów cyfrowych w życiu młodych ludzi. Choć większość badanych korzysta z sieci w sposób umiarkowany, to u niektórych obserwuje się symptomy uzależnienia – takie jak zarywanie nocy, trudność w odłączeniu się od internetu czy uczucie nudy i niepokoju w przypadku braku dostępu.

Nadmierne korzystanie z internetu może prowadzić do zaburzenia rytmu dnia, obniżenia wyników w nauce, problemów z koncentracją, izolacji społecznej oraz pogorszenia relacji rodzinnych. W związku z tym istotne jest wdrażanie działań profilaktycznych, takich jak:

- edukacja medialna – uświadamianie uczniom, rodzicom i nauczycielom zagrożeń wynikających z nadmiernego korzystania z sieci,
- warsztaty samoregulacji i zarządzania czasem ekranowym,
- promowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu, rozwijających pasje i kompetencje społeczne,
- programy wsparcia psychologicznego dla młodzieży doświadczającej stresu, niskiej samooceny lub poczucia samotności,

- angażowanie rodziców w proces wychowawczy poprzez rozmowy, wspólne ustalanie zasad korzystania z internetu oraz kontrolę treści, z którymi dzieci mają kontakt online.

Odpowiednio zaplanowane działania edukacyjne i wychowawcze mogą ograniczyć ryzyko uzależnień zarówno od substancji psychoaktywnych, jak i od internetu, wspierając młodzież w budowaniu dojrzałych postaw, odporności psychicznej i umiejętności radzenia sobie z emocjami.

11. Dobre Praktyki

W oparciu o przeprowadzone badania ankietowe oraz informacje z gminy, można wskazać rekomendowane działania zmniejszające skalę problemów społecznych oraz ich długofalowe skutki dla lokalnej społeczności.

1. Prowadzenie szeroko zakrojonej działalności profilaktycznej i wsparcie dla społeczności lokalnej:
  - poszerzenie dostępności pomocy psychologicznej i terapeutycznej na terenie gminy – zarówno dla osób uzależnionych od alkoholu czy narkotyków, jak i doświadczających trudności wychowawczych, rodzinnych, osobistych czy szkolnych – wszystkie te obciążenia wiążą się z większym ryzykiem uzależnień.
  - zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy interwencyjnej np. w postaci całodobowego telefonu zaufania dla osób doświadczających przemocy lub zmagających się z uzależnieniem i ich rodzin, poszerzenie oferty wsparcia specjalistycznego dla dzieci i młodzieży, informowanie o zasadach działania ośrodków i punktów interwencji kryzysowej.
  - finansowanie wakacyjnych wyjazdów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin uzależnionych od alkoholu.
  - promowanie zdrowego stylu życia – zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych.
2. Prowadzenie kompleksowej działalności profilaktycznej wśród młodzieży, angażującej wszystkie ważne podmioty lokalne (ośrodek pomocy społecznej, szkoły, służbę zdrowia, policję, kościół, instytucje kultury, świetlice środowiskowe, organizacje sportowe itp.) – skoordynowanej, mającej na celu kształtowanie uniwersalnych kompetencji i wzmacnianie zasobów chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych:
  - w szkołach, zgodnie z zaleceniami KCPU działania powinny obejmować zarówno dostęp do indywidualnego specjalistycznego wsparcia dla uczniów, ich rodziców i nauczycieli, jak i profilaktykę w zespołach klasowych (dobre relacje rówieśnicze oraz klimat klasowy stanowią jeden z najważniejszych czynników chroniących nie tylko przed przemocą rówieśniczą, ale także wczesną inicjacją alkoholową, nikotynową, seksualną, sięganiem po narkotyki).
  - Warto kontynuować realizację programów profilaktycznych rekomendowanych przez KCPU.
  - dbanie o jasno sformułowane zasady panujące w każdej klasie (z aktywnym włączeniem uczniów w ich tworzenie, honorowane przez wszystkich uczących, z czytelnym spektrum konsekwencji, docenianiem pożądanых zachowań itp.)
  - popularyzowanie wiedzy na temat instytucji i metod wsparcia, dostępnych dla młodzieży w trudnej sytuacji, w tym telefonów zaufania, stron internetowych.
  - monitorowanie skuteczności działań zwiększających bezpieczeństwo w szkole (warsztatów profilaktycznych, zajęć integracyjnych, szkoleń dla nauczycieli, indywidualnych interwencji).
  - akcentowanie roli rodziców jako osób, które mogą odgrywać kluczową rolę w profilaktyce ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży.
  - podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i udzielanie wsparcia w trudnych sytuacjach np. poprzez spotkania dla Rodziców czy warsztaty tematyczne. Informacja o prowadzonych warsztatach powinna docierać do szerszego grona rodziców. Wzmocni to zasoby rodzinne i zwiększyło skuteczność profilaktyki prowadzonej w szkołach.

3. Działania kontrolne i szkoleniowe:
  - szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych, członków MKRPA, zespołu interdyscyplinarnego.
  - kontrole punktów sprzedaży alkoholu pod kątem przestrzegania Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
  - monitorowanie miejsc spotkań młodzieży pod kątem używek i bezpiecznego wypoczynku.
  - kontrole stanu trzeźwości kierowców.
  - organizowanie spotkań tematycznych ze specjalistami terapii uzależnień czy psychoterapii dla pracowników szkół, przedszkoli, przedstawicieli służby zdrowia, księży (jako osób, do których mogą zwrócić się osoby poszukujące pomocy w radzeniu sobie z problemem przemocy czy uzależnieniem).

4. Okresowe monitorowanie skali problemu alkoholowego, narkotykowego, aby adekwatnie dostosowywać bieżącą działalność wszystkich zaangażowanych instytucji:
  - prowadzenie ewaluacji podejmowanych działań.
  - organizowanie regularnych spotkań podsumowujących i planujących dalszą współpracę międzyinstytucjonalną.

Tabela 1 ludność w Gminie Barlinek	12
Tabela 2 Struktura wieku mieszkańców Gminy Barlinek	13
Tabela 3 liczba zawartych małżeństw w Gminie Barlinek	14
Tabela 4 Struktura stanu cywilnego mieszkańców.....	16
Tabela 5 liczba urodzeń i zgonów w gminie Barlinek.....	17
Tabela 6 . Struktura wiekowa mieszkańców	18
Tabela 7 Gmina Barlinek według danych edukacyjnych	27
Tabela 8 poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Barlinek.....	29
Tabela 10 stosunek do palenia papierosów	50
Tabela 11 rodzaj palonych papierosów.....	50
Tabela 12 częstotliwość palenia	51
Tabela 13 Opinie.....	52
Tabela 14 częstotliwość spożywania alkoholu	53
Tabela 15 ilość spożywanego alkoholu	53
Tabela 16 kontrola nad piciem	54
Tabela 18 wyrzuty po spożyciu alkoholu.....	55
Tabela 19 reakcja otoczenia na spożycie alkoholu.....	56
Tabela 20 rodzaj spożywanego alkoholu.....	57
Tabela 21 zgodność ze stwierdzeniami	58
Tabela 22 relacja otoczenia po odmowie.....	59
Tabela 23 prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu	59
Tabela 24 prowadzenie samochodu pod wpływem narkotyków	60
Tabela 25 sprzedaż alkoholu nieletnim	60
Tabela 26 ocena dostępu do narkotyków	62
Tabela 27 propozycje zażycia narkotyków	62
Tabela 28 eksperymentowanie z narkotykami.....	63
Tabela 29 rodzaj zażywanych substancji.....	63
Tabela 30 częstotliwość zażywania narkotyków	64
Tabela 31 zgodność ze stwierdzeniami	65
Tabela 32 Deklarowane stany emocjonalne	67
Tabela 33 Obserwowane formy przemocy.....	68
Tabela 34 Przejawy przemocy ekonomicznej.....	69
Tabela 35 Sprawcy przemocy fizycznej	70
Tabela 36 Przemoc wobec dzieci.....	70
Tabela 37 Powody stosowania przemocy	71
Tabela 38 Powody pozostawiania w relacji przemocowej.....	72
Tabela 39 próby zakupu alkoholu przez młodocianych	74
Tabela 40 próba zakupu wódki.....	75
Tabela 41 próba zakupu piwa.....	75
Tabela 42 Opinie sprzedawców na temat sankcji za sprzedaż alkoholu nieletnim.....	76
Tabela 43 opinia na temat sankcji związanych ze sprzedażą alkoholu nieletnim	76
Tabela 44 płeć respondentów	77
Tabela 45 wiek respondentów	77
Tabela 46 podjęte próby zapalenia papierosa	78
Tabela 47 częstotliwość palenia papierosów	79

Tabela 48 sposób zdobywania papierosów.....	80
Tabela 49 eksperymentowanie z e-papierosami.....	81
Tabela 50 eksperymentowanie z alkoholem.....	81
Tabela 51 okoliczności spożycia alkoholu przez młodocianych.....	82
Tabela 52 preferencje wobec alkoholu.....	83
Tabela 53 zachowania spożycia alkoholu.....	84
Tabela 54 reakcja rówieśników na odmowę picia alkoholu.....	85
Tabela 55 powody sięgania przez młodzież po alkohol.....	86
Tabela 56 postrzegane skutki spożywania alkoholu.....	87
Tabela 57 sposób na zdobycie alkoholu.....	88
Tabela 58 postawy rodziców wobec spożywania alkoholu przez dzieci.....	89
Tabela 59 rodzaje substancji wykorzystywanych do odurzania się.....	90
Tabela 60 dostęp do narkotyków.....	91
Tabela 61 dostęp do narkotyków.....	92
Tabela 62 Próby użycia dopalaczy.....	92
Tabela 63 sposoby pozyskiwania dopalaczy.....	93
Tabela 64 opinie na temat skutków zażywania narkotyków.....	94
Tabela 65 opinie wobec ryzyka związanego z różnymi zachowaniami.....	95
Tabela 66 opinie wobec podejmowanych zachowań ryzykownych.....	96
Tabela 67 częstotliwość występowania zachowań.....	97
Tabela 68 Opinie wobec siebie.....	98
Tabela 69 sposoby radzenia sobie z trudnymi sytuacjami.....	99
Tabela 70 czas spędzony przed komputerem.....	100
Tabela 71 powody korzystania z komputera.....	101
Tabela 72 postawa wobec ograniczenia korzystania z komputera i Internetu.....	102
Tabela 73 postawy rodziców.....	102
Tabela 74 poziom kontroli rodzicielskiej.....	103
Tabela 75 opinie uczniów na temat świata wirtualnego.....	104
Tabela 76 wpływ Internetu na kontakt międzyludzki.....	104
Tabela 77 ocena prawdziwości twierdzeń.....	105

